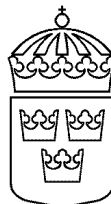


Riksdagens protokoll 1994/95:92

Fredagen den 21 april

Protokoll
1994/95:92



Kl. 9.00 – 13.50

1 § Meddelande om muntliga frågor till regeringen

Talmannen meddelade att vid frågestunden torsdagen den 27 april kl. 14.30 skulle följande statsråd närvara:

Utbildningsminister Carl Tham, kulturminister Margot Wallström, civilminister Marita Ulvskog, statsrådet Pierre Schori och statsrådet Ylva Johansson.

Utbildningsministern skulle besvara såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde inom regeringen. Frågorna till övriga statsråd förutsattes beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

2 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Talmannen meddelade att fredagen den 9 juni kl. 9.00 skulle kammaren sammanträda för interpellationssvar. Tidigare aviserat arbetsplenum var inställt.

3 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

1994/95:181 till jordbruksutskottet

1994/95:211 till skatteutskottet

1994/94:218 till arbetsmarknadsutskottet

Motioner

1994/95:Jo30 till jordbruksutskottet

1994/95:Sf19–Sf23 till socialförsäkringsutskottet

1994/95:L42–L44 till lagutskottet

1994/95:N15–N18 till näringsutskottet

1994/95:A29–A30 till arbetsmarknadsutskottet

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

4 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 20 april

KrU22 Teater, dans och musik

Mom. 1 (medelsanvisningen till Bidrag till Svenska riksteatern, Operan och Dramatiska teatern)

1. utskottet
2. res. 1 (m)
3. res. 2 (c)
4. res. 4 (mp)

Förberedande votering 1:

25 för res. 2

12 för res. 4

254 avstod

58 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

64 för res. 1

23 för res. 2

205 avstod

57 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

171 för utskottet

66 för res. 1

57 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 143 s, 1 fp, 17 v, 10 kds

För res. 1: 66 m

Avstod: 23 c, 21 fp, 13 mp

Frånvarande: 18 s, 14 m, 4 c, 4 fp, 5 v, 5 mp, 5 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KrU23 Bibliotek, litteratur och tidskrifter

Mom. 3 (medelsanvisningen till Litteraturstöd)

1. utskottet
2. res. 1 (m)

Votering:

228 för utskottet

66 för res. 1

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 143 s, 23 c, 22 fp, 17 v, 13 mp, 10 kds

För res. 1: 66 m

Frånvarande: 18 s, 14 m, 4 c, 4 fp, 5 v, 5 mp, 5 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KrU24 Bildkonst, konsthantverk m.m.

Mom. 4 (enprocentregeln)

1. utskottet

2. res. (v, mp)

Votering:

262 för utskottet

31 för res.

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 143 s, 65 m, 23 c, 21 fp, 10 kds

För res.: 1 m, 17 v, 13 mp

Frånvarande: 18 s, 14 m, 4 c, 5 fp, 5 v, 5 mp, 5 kds

Jerry Martinger (m) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KrU25 Film m.m.

Mom. 5 (medel för ett nationellt filmmuseum)

1. utskottet

2. res. 2 (mp)

Votering:

280 för utskottet

13 för res. 2

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 142 s, 66 m, 23 c, 22 fp, 17 v, 10 kds

För res. 2: 13 mp

Frånvarande: 19 s, 14 m, 4 c, 4 fp, 5 v, 5 mp, 5 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1994/95:92

21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:92
21 april

*Statsbudgeten för
budgetåret 1995/96,
Justitie-, Jordbruks-
och Näringsdeparte-
menten*

Beslut om samlad votering

På förslag av talmannen medgav kammaren att jordbruksutskottets betänkande JoU13 och trafikutskottets betänkande TU18 fick avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

5 § Statsbudgeten för budgetåret 1995/96, Justitie-, Jordbruks- och Näringsdepartementen

Föredrogs

Jordbruksutskottets betänkande 1994/95:JoU13

Statsbudgeten för budgetåret 1995/96 (Justitiedepartementet, Jordbruksdepartementet och Näringsdepartementet) (prop.1994/95:100 delvis och 105 delvis)

Anf. 1 INGVAR ERIKSSON (m)

Fru talman! I jordbruksutskottets betänkande 1994/95:JoU13 behandlas förslagen till statsbudget för 1995/96. Utskottet behandlar det förslag under Justitie-, Jordbruks- och Näringsdepartementens huvudtitlar som tillhör jordbruksutskottets beredningsområde. Hela 230 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 1995 tas också upp till behandling.

Fru talman! Från årsskiftet ingår Sverige som fullvärdig medlem i EU. Därmed är det EU:s jordbrukspolitik som gäller också i Sverige. Svenska livsmedelsproducenter, jordbruk och livsmedelsindustri måste därför nu få verka, arbeta och konkurrera på så lika villkor som möjligt. För Sverige innebär den nya jordbrukspolitiken i EU, allmänt kallad CAP, en återgång till mera av reglering och styrning, vilket inte är bra. Det förväntas dock att även EU:s jordbrukspolitik stegvis kommer att förändras i marknadsorienterad riktning.

Svenskt jordbruk och svensk livsmedelsindustri står nu inför nya och stora utmaningar, men också inför nya möjligheter. Det är frågan om en helt ny situation.

Under den borgerliga regeringens ledning planerades och framförhandlades, under full insyn av den dåvarande oppositionen, ett avtal med EU om anslutningen. Genom detta avtal skapades enligt Moderata samlingspartiets mening en god grund för fortsatt svensk livsmedelsproduktion. Detta är till gagn för såväl producenter som konsumenter, landskapet, miljön och samhällsekonomin. Företagen inom svensk livsmedelsproduktion skulle nu för första gången i modern tid få chansen att konkurrera på någorlunda lika villkor.

Den av EU:s skattebetalare finansierade dumpningen av livsmedel på den svenska marknaden upphör. Samtidigt ökar möjligheten för lönsam svensk export på den europeiska marknaden. Produktionskostnaderna sjunker genom möjligheterna till ett högre kapacitetsutnyttjande i såväl jordbruk som livsmedelsindustri. Åkermarken kan komma att utnyttjas på ett bättre sätt och säkras för framtidens ökande behov.

Förnödenhetsindustrin och transportföretagen får också nya möjligheter. Det öppna, varierade och vackra svenska landskapet kan bevaras.

Konkurrensen blir emellertid hårdare när gränsskyddet mellan EU och Sverige nu försvinner. Det gagnar konsumenterna. De svenska livsmedelsproducenterna lämnar nu den tidigare politiskt beslutade inriktningen att i princip endast producera för hemmamarknaden. Europamarknaden har öppnats. Nu är de svenska producenterna i färd med att på allvar etablera sig och de svenska produkterna på denna nya marknad med uppåt 370 miljoner konsumenter. Detta innebär en ökad konkurrens på hemmaplan, men också att det nu öppnas nya stora möjligheter att få mäta sina krafter på de nya marknaderna med svenska kvalitetsprodukter. Svenska livsmedel kan äntligen bli en för landet lönsam exportvara.

Det förbättrade företagsklimat som skapades av den borgerliga regeringen ledde till ökad optimism inom jordbruksnäringens alla led. Rationaliseringar och starkt ökad effektivitet inte minst inom livsmedelsindustrin under senare år lovade gott inför framtiden.

Utvecklingen mot Sveriges medlemskap i EU har också gynnat konsumenterna. Livsmedelspriserna har under de senaste fyra åren faktiskt varit sjunkande. Enligt vår mening har denna gynnsamma prisutveckling åstadkommit tack vare en politik för konkurrenskraftiga lantbruksföretag och livsmedelsindustrier, men också på grund av avregleringen och konkurrenslagstiftningen. Genom de senaste fyra årens utveckling på området och EU-medlemskapet kan många arbeten räddas och nya skapas inom livsmedelssektorn. Nu gäller det att ta vara på dessa möjligheter. Dagens stora orosmoln utgörs av landets svåra ekonomiska problem och förmågan, eller snarare oförmågan, hos nuvarande regering att lösa dem. Ett annat problem är att Sverige förlorar ekonomiskt genom den socialdemokratiska senfärdigheten på livsmedelsområdet. Regeringen inser inte fullt ut att svensk livsmedelsproduktion genom EU-inträdet står i en helt ny situation.

Att som näring gå från att i princip huvudsakligen bara producera för inhemska behov till att plötsligt stå inför en helt öppen marknad utan hinder i EU innebär något av en revolution på området. Det tar tid att ställa om produktionsapparaten. Nyinvesteringar krävs, inte minst vad gäller råvaruproduktionen inom jordbruket.

Att etablera sig på nya marknader tar också tid, och det kostar pengar. Problemet i Sverige har varit att Socialdemokraterna tillsammans med Vänsterpartiet och Nydemokraterna under den borgerliga regeringsperioden vägrade att ställa upp för de nya signaler som behövdes för att få i gång ett nytänkande på området.

Man bet sig fast vid 1990 års jordbrukspolitik och ville i stort se den som överordnad EU:s jordbrukspolitik även vid ett kommande jaresultat i folkomröstningen. Man satte länge käppar i hjulet för den borgerliga regeringens strävan dels att ge rätt signaler, dels att göra satsningar i form av exportstimulanser för högvärdiga svenska livsmedelsprodukter som långsiktigt hade förutsättningar att bli intressanta på den nya Europamarknaden. Man ville inte ge svenskt jordbruk och svensk livsmedelsindustri rättvisa förutsättningar.

Prot. 1994/95:92

21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Även efter regeringsskiftet och folkomröstningens ja till EU har man strulat till det. I långa stycken frångick regeringen det avtal som den förra regeringen förhandlade fram med EU om medlemskapet och som svenska folket röstade ja till. Det leder till stora svårigheter att i tid hinna sätta EU-politiken i sjön, inte minst vad gäller miljöprogrammen. Före den 25 april skall det mesta vara klart. Är det inte det, riskerar Sverige att förlora pengar i form av missat återflöde från EU-kassan under det första året. Detta kommer av allt att döma nu att ske.

Jordbrukminister Margareta Winberg åker nu runt och talar positivt om export av svenska livsmedel, vilket är bra, men samtidigt har hon kritiserat producenterna i Sverige för att inte ha tillräcklig fart på exportsatsningarna. Margareta Winberg! Glöm inte ert förflutna, när ni stoppade initiativen från de borgerliga med hjälp av Nydemokraterna och Vänsterpartiet och skapade oro och osäkerhet inför framtiden! Ställ nu upp efter allt EU-motstånd och skapa framtidstro! Hjälptill att ta vara på de nya möjligheterna!

Under senare tid har visserligen vissa åsiktsförskjutningar skett inom regeringen på området, men fortfarande svävar vi och många andra i ovisshet om hur den slutliga utformningen av politiken skall bli, och det är inte bra.

Uppgörelsen mellan Socialdemokraterna och Centerpartiet innebär inget revolutionerande. Övriga partier hade i jämförelse med uppgörelsepunkterna samma eller mera långtgående förslag. Mot den bakgrunden hade en bredare uppgörelse i utskottet varit naturlig. Nu är det viktigt att stoppa de av socialdemokraterna aviserade konfiskatoriska skatterna och avgifterna på jordbruk och skog som skulle snedvrída konkurrensen gentemot omvärldens producenter. Kanske kan vi begära att få ett besked i dag om hur det blir med den saken.

Det hade varit en stor styrka för det svenska jordbruket, den svenska livsmedelsindustrin och konsumenterna och därmed för landsbygden och folkhushållet med en bred uppgörelse över parti- och blockgränser, i synnerhet som det nu gäller att utforma strategin för en hel femårsperiod. Vi måste alla samla oss för att med full kraft hävda den svenska nationens intressen inom den framtida EU-gemenskapen.

Vi moderater har, med hänsyn till att socialdemokraterna av allt att döma inte vågat eller vågar göra upp med oss och att Centern av allt att döma inte vill detta, tvingats klargöra våra ställningstaganden i form av reservationer fogade till utskottets betänkande.

I dessa dagar visar vi att vi vad gäller jordbruks- och EU-politiken konsekvent följer upp den tidigare borgerliga regeringens och enkanterligen dess centerpartistiske jordbruksminister Karl Erik Olssons förslag och även avtalet med EU, till vilket svenska folket röstade ja.

Vi finner mycket starka skäl att göra detta, då ett fullföljande av förslaget hade inneburit att det mesta av de här problemen redan i dag skulle ha varit lösta.

Nu kommer problem med missade miljöpolitiska satsningar och stor osäkerhet bland lantbrukarna om vad som kommer att gälla. Stora problem kommer då det gäller mjölkkvoterna, där många överklaganden föreligger. Här behövs mer av konstruktivt tänkande och praktiska

lösningar, om det inte skall uppstå kaos på området. Vi är beredda att diskutera sådana.

Den svenska jordbrukspolitiken går nu alltså in i en ny fas genom medlemskapet i EU. Regeringens och riksdagens relation till jordbruks- och livsmedelssektorn och dess företrädare bör radikalt förändras. Under lång tid har näringen och staten varit motparter i en ständigt pågående förhandlingsprocess. Detta förhållande har nu i allt väsentligt upphört. Jordbrukspolitiken bör nu inriktas på att tillsammans med näringen i nationens intresse tillvarata och utveckla den svenska livsmedelsproduktionens förutsättningar.

Politiker måste gå med och inte mot en näring som nu för första gången möter stark europeisk konkurrens. Politiken skall hjälpa näringen att inta sin plats i det internationella perspektivet vad gäller produktion och handel med livsmedel.

Detta stöd skall inte innebära speciella förmåner för jordbruksnäringen utan skall endast bidra till att skapa goda förutsättningar och rättvisa villkor. Konkurrensneutralitet gentemot andra producenter som agerar på den svenska, den europeiska och den internationella marknaden är en grundförutsättning för en god utveckling även inom den svenska jordbruks- och livsmedelsproduktionen.

Berörda beslutsfattare måste försöka enas om en långsiktig målsättning och strategi för politikens och näringens utveckling. Enligt vår bedömning råder en stor samstämmighet i utskottet om att EU:s jordbrukspolitik måste genomgå förändringar under kommande år. Sverige har också klart uttalat sig för detta.

Målsättningen för och inriktningen av politiken måste vara att konsekvent söka anpassa näringen och politiken till en närmast helt avreglerad internationell marknad för jordbruket och för jordbruks- och livsmedelsprodukter. Detta förutsätter nya framsteg inom WTO och självfallet förändringar av EU-politiken.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 1, i vilken vi tar upp den framtida jordbrukspolitiken.

Vi ställer självfallet upp också för övriga moderata reservationer, även om vi inte begär votering och rösträkning om dessa – detta för tids vinnande. I dessa reservationer tar vi bl.a. upp våra besparingsförslag inför budgeten på bl.a. jordbrukets område. Sveriges skrala ekonomi gör besparingarna nödvändiga. Ränthöjningar och kronfall måste stoppas. Sverige måste återvinna ekonomisk styrka och trygghet, om välfärd skall kunna säkras.

Vi begär i reservation nr 7 en arbetsgrupp eller kommitté med bred parlamentarisk förankring för att följa utvecklingen. I reservation nr 9 har vi fullföljt kravet på en utvärdering av miljömotivet för miljöskatter på handelsgodsel. Utskottet har tyvärr inte kunna gå oss till mötes. Det är beklagligt att man inte är beredd att medverka till ökade kunskaper och insikter i dessa frågor.

Då det gäller det regionalpolitiska stödet konstaterar vi moderater bl.a. i reservation nr 18 att stödet till Norrland primärt motiveras av ett behov av att ersätta jordbruket där för merkostnader på grund av klimat, avstånd, växtodlingssäsongens längd, dyrare byggnader m.m.

Prot. 1994/95:92

21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Dessutom skulle mindre gynnade områden i Sydsverige genom vårt förslag – analogt med den förra regeringens förslag – få ett med 50 miljoner kronor ökat stöd i förhållande till uppgörelsen mellan Socialdemokraterna och Centerpartiet.

Vi ser det som positivt att utskottet anslutit sig till Moderaternas syn vad gäller ramen för miljöstödet från EU, men beklagar att återflödet från EU inte utnyttjas i enlighet med framförhandlat resultat. Här missas pengar från EU till Sverige som skulle kunna satsas på t.ex. våtmarker, odlingsfria zoner, mätningar och andra insatser. Vi har utvecklat detta i reservation nr 29.

Då det gäller arealersättningarna från EU som utgår som ersättning för sänkta priser står vi fast vid tidigare regeringsförslag, dvs. att Sverige bör ha elva ersättningsområden. Det kan jämföras med nuvarande regeringens och Centerns förslag på sju.

Vad gäller fördelningen av mjölkkvoter kan stora problem konstateras. Vi tar upp dem i reservation nr 38.

Till sist vill jag begära besked av jordbruksministern eller utskottsmajoritetens företrädare inom Socialdemokraterna och Centerpartiet om huruvida nya belastningar kommer att drabba livsmedelssektorn i den planerade proposition som nu är på gång.

Anf. 2 EVA ERIKSSON (fp)

Fru talman! Jag skall börja med att yrka bifall till hemställan i betänkandet och till reservation 38 som gäller mom. 53.

Efter flera debatter här i kammaren och i utskottet har vi nu ett betänkande som behandlar statsbudgeten för jordbruksutskottets ansvarsområde. De överläggningar och diskussioner som förekommit har genom ett besjälat arbete och engagemang i utskottet lett fram till ett resultat som är bättre för jordbruket än innehållet i den proposition som vi under våren hade möjlighet att motionera om. Resultatet är bättre därför att det ger jordbruket bättre konkurrensvillkor – inte därför att det ger mer stöd.

Att uppgörelsen mellan Centerpartiet och Socialdemokraterna har varit avgörande för resultatet tycker jag är en stor överdrift. Surt sade räven om rönnbären? Nej, så är det inte alls. Det är ändå samtalen, motionerna och alla de kontakter som har tagits och det engagemang som finns för att svenskt jordbruk skall ha möjligheter att konkurrera på lika villkor i den europeiska gemenskapen som präglar betänkandet.

Miljöstöden, LFA-stöden, arealersättningarna, prisorterna, avbytarverksamheten, den parlamentariska kommitté som vi diskuterar för reformeringen av CAP, den ekologiska odlingen, alla de samtal och alla de diskussioner vi har haft tidigare i kammaren har lett fram till resultatet.

Vi från Folkpartiet påpekade i vår motion att det är viktigt att se över och förändra politiken och i ett fall öka stödet till miljön. På punkt efter punkt har vi tillgodosetts.

Men nu skall vi gå vidare. Alla som sitter här i kammaren vet att stödet till jordbruket är stort. Det ger goda möjligheter för svenskt

jordbruk och svensk livsmedelsproduktion att konkurrera och hävda sig på en marknad i Europa.

Det finns en baksida. Det är att EU-medlemskapet riskerar att återigen förvandla svenska bönder från företagare till bidragstagare till följd av EU:s jordbrukspolitik. Det finns en stor oro bland jordbrukare i dag, framför allt bland yngre jordbruksföretagare, för hur framtiden kommer att se ut. Man känner en oro inför att hela tiden känna sig reglerad.

Som EU-förespråkare och som ett av ja-partierna har Folkpartiet, och naturligtvis också andra ja-partier, en stor uppgift i att gå vidare och reformera CAP. Det är inget hot. Det är en utmaning. Det är en utmaning för Sverige och Sveriges framtid, och det är också en utmaning för Sveriges jordbruksföretagare.

Medlemskapet ger stora möjligheter till ökning av livsmedelsproduktionen. Svenska bönders produkter är välkända över Europa för att ha hög kvalitet. Detta inger förhoppningar. Redan i dag tar man kontakt utifrån Europa med livsmedelsproducenter i Sverige för att kunna köpa och handla med Sverige. Det kommer naturligtvis att ge en ökad export, ökad sysselsättning, ökade möjligheter till investeringar och till skattebetalningar som också kommer att ge Sverige ökade ekonomiska förutsättningar.

Fru talman! I debatten har vi här i kammaren i december månad och i februari månad diskuterat, och jag har påpekat, vikten av att jordbruksföretagens spelregler blir klara och att man har en långsiktighet. Jordbruksministern instämde men påminde också om att man skapar en kostym som på sikt inte kan fyllas. Jag kan undra om det är det vi gör i dag.

EU:s långsiktiga jordbrukspolitik måste på sikt förändras. Sveriges jordbruksföretagare måste bli fria.

Jordbruksministern ställde en fråga till mig i en slutreplik i februari: Vad innebär "fria företagare" för Eva Eriksson? Frågan föranleddes av att ministern såg en paradox i att ställa krav på ökat stöd för jordbruket och förespråka fri företagsamhet. Det är klart att man kan instämma i det.

LRF beskrevs samtidigt som en kravmaskin som kom med långa listor. Jag blev också beskylld för att vara skrämdd av LRF och LRF:s lobbyverksamhet. Uppenbarligen har LRF i alla fall lyckats påverka jordbruksministern, vilket i detta nya skede kanske är bra för svensk jordbrukspolitik. Man skall börja konkurrera på en ny marknad.

Frågan är vad som händer i framtiden och på sikt. EU:s jordbrukspolitik måste förändras. Med det följer också en förändring av regionalpolitik och miljöstrategi för det fortsatta politiska agerandet inom EU.

Utskottet har mot bakgrund av det perspektivet vid flera tillfällen påpekat vikten av en parlamentarisk kommitté för diskussioner och för reformering av CAP – inte minst inför utvidgningen och samarbetet med länderna i Central- och Östeuropa.

Reformeringen av CAP är ingen sidofråga. Det är en ekonomisk fråga, men också en fråga om solidaritet med våra vänner i öst. EU-länderna har beslutat att unionen skall utvidgas österut. Det gjorde man

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

redan 1993 i Köpenhamn. Nu återstår frågan hur beslutet skall genomföras.

Man kan allmänt konstatera att jordbruket är viktigare som näring i kandidatländerna än i dagens EU-länder. Om de länder som står på väntelistan, dvs. Visegradländerna, Bulgarien och Rumänien, skulle bli medlemmar i dag skulle det innebära att EU:s BNP ökar med ca 3 %. EU:s jordbrukssektor skulle däremot öka med så mycket som en tredjedel. Jordbrukets ställning i öst avspeglar sig i dess relativt höga andel av BNI och antalet sysselsatta.

Dessa tal ger indikationer om jordbrukets plats i dessa länders medlemsförhandlingar. Jag tror att det blir tuffa förhandlingar. Jordbruksfrågorna riskerar att bli ännu mer betydelsefulla i ett utvidgat EU än i dagens.

Det är nu, fru minister, angeläget att kommittén kommer till för att förbereda oss för en reformering av CAP, för att möta våra vänner i öst och för att vi skall kunna vara pådrivande vad gäller deras möjligheter att delta i den europeiska gemenskapen. Sveriges riksdag måste få inflytande på den framtida reformeringen av CAP.

Fru talman! Jag tycker att det är bra att vi har kunnat lägga fram ett betänkande som ger möjligheter för svenskt jordbruk att konkurrera på lika villkor. Jag tror att det är en nödvändighet för att vi skall kunna fortsätta att diskutera jordbrukspolitiken och vara föregångsland vad gäller jordbrukspolitik, miljöpolitik, handelspolitik och solidariteten med våra vänner i öst.

Men stödet till jordbruket måste minska av flera skäl. Det handlar både om miljön, ekonomin, handelspolitiken och inte minst hela EU:s framtid.

Det finns flera exempel på vad EU:s miljöpolitik och jordbrukspolitik har inneburit under våren. Vi har hört beskrivningar om översvämningar i Holland och på andra ställen. Vi vet nu att de till stor del har berott på det intensiva jordbruket som följt av produktionsstöden. Det har också givit oönskade miljöeffekter.

Men det handlar också väldigt mycket om att låta svenska bönder bli fria företagare. Det var det jag menade, fru minister, i mitt anförande i februari månad.

Visst finns det många problem att lösa i jordbrukspolitiken för framtiden, men det finns också stora möjligheter.

Anf. 3 MAGGI MIKAELSSON (v)

Fru talman! I snart fyra månader har vi varit medlemmar i EU, och i snart fyra månader har det svenska jordbruket också varit en del av EU:s jordbrukspolitik. Under dessa månader har det blivit alltmer uppenbart hur bakvänd, byråkratisk och rent ut sagt dålig EU:s jordbrukspolitik är. De svenska bönderna vårdas under drivor av ansökningsblanketter, olika stoppdatum och regelverk som står emot varandra. Mjölkkvoterna är ett exempel. Kvotåret har börjat, men bönderna vet inte hur stora mjölkkvoter man får leverera under året. Det är naturligtvis inte rimligt. Man kan ju inte stänga av kranen och tvinga korna att sluta mjölka i december om det visar sig att man kommer över gränsen.

Grundproblemet är naturligtvis att Sverige tvingats acceptera ett kvot-system som är perverst och att landskvoten är för låg i förhållande till produktionen.

Ett annat problem med EU:s jordbrukspolitik är det makalösa fusket med EU:s olika jordbruksstöd. Närmare 1 miljard ecu, dvs. runt 10 miljarder kronor, är kostnaderna för det fusk som man har upptäckt under åren 1992–1994. Det är mer än 27 % av de utbetalade stöden. Och då får man ändå räkna med att de verkliga siffrorna är mycket högre. Det här är mycket allvarligt. EU:s jordbruksstöd tar en stor del av EU-budgeten, och det betyder i förlängningen att den medlemsavgift som Sverige är med och betalar delvis används till att betala fusk med jordbruksstöd.

Ett tredje exempel på bakvändheter är den s.k. gröna ecun, som gör att jordbruksstöden stiger när kronan sjunker. Kortsiktigt gynnas alltså jordbruket och framför allt de gårdar som inte har stora skulder av de höga räntorna. Den gröna ecun borde enligt min mening avskaffas omedelbart.

Det är bl.a. det som är orsaken till den ökade exporten av svenska livsmedel. Svenska bönder är duktiga producenter och producerar bra livsmedel, men det är farligt om man underskattar den svaga kronans effekt på den ökade exporten, slår sig till ro och tror att det skall gå lika bra i framtiden.

Nu är läget som det är, och det handlar om att gilla läget. Det här visar med stor tydlighet hur viktigt det är att Sverige aktivt driver på när det gäller att reformera EU:s jordbrukspolitik. Det som jag tror kommer att bli svårigheten är att intresset från näringen tycks minska i proportion till utfallet.

Från Vänsterpartiet menar vi att ett sätt att komma åt fusket inom EU:s jordbruk är att alla jordbruksstöd kräver nationell medfinansiering och att EU-stöden aldrig får vara mer än 50 %. Vi är övertygade om att intresset för att övervaka fusket och komma till rätta med det är större om kostnaderna för fusket också direkt drabbar det enskilda landet och dess budget.

Det är också viktigt, som Eva Eriksson var inne på, att utgångspunkten måste vara att jordbruket och bönderna själva skall producera livsmedel som konsumenterna kan betala för och att man inte reduceras till bidragstagare.

Det är litet fascinerande att lyssna på moderaterna, som annars väldigt ivrigt förfäktar marknadsekonominns lagar. Men just när det gäller jordbrukets område och EU:s olika stödformer vet man inte hur mycket man skall ta hem av olika stöd. Då är man väldigt intresserad av att delta i detta system, som jag tycker är perverst. Jag hörde inte att Ingvar Eriksson sade någonting om fusket inom EU:s jordbrukspolitik.

Det finns också anledning att vara kritisk till hur den demokratiska processen här hemma har gått till. Åtminstone jag känner en stor otillfredsställelse över att riksdagen har så liten insyn i och så litet inflytande på processen. Det känns inte bra att vi i utskottet inte vet vilka nivåer de olika stöden kommer att ligga på, hur de konstrueras och vilken omfattning de skall ha.

Prot. 1994/95:92
21 april

**Fel! Okänt
växelargument.**

Prot. 1994/95:92
21 april

Eftersom jordbrukspolitiken är så extremt genomreglerad har det också stor betydelse hur regelsystemen utformas. I utskottet har vi över huvud taget inget inflytande över och ingen insyn i detta. Det är tråkigt, och det är inte bra. Även om det inte är möjligt för oss att fördjupa oss i detaljer är det viktigt att vi kan svara på frågor som vi får när vi är ute i landet och förklara vad våra beslut innebär. Jag märker att oron och osäkerheten är stor hos många bönder, och jag får många frågor om detaljer som jag inte kan svara på därför att vi inte har behandlat frågorna i riksdagen.

Det är också viktigt att vi har en möjlighet att rätta till de misstag och felaktigheter som kommer att göras och inför de diskussioner som vi behöver ha om att förändra jordbrukspolitiken. Det är synd att uppföljningsarbetet inte har kommit i gång tidigare, så att åtminstone några av oss har kunnat få en redovisning av den diskussion som förs om detaljer och nivåer. Det är viktigt att den här gruppen snart kommer i gång med sitt arbete och att man inte blandar ihop den med den grupp som skall diskutera reformeringen av CAP. Det är väldigt viktigt att det finns en grupp som följer utvecklingen; vad som händer, hur det slår i olika delar av Sverige och mot olika typer av jordbruksföretag m.m.

Därmed går jag över till själva betänkandet. Det här är ju i första hand en uppgörelse mellan Centern och Socialdemokraterna, även om det finns delar som en mycket bredare majoritet hade kunnat ställa sig bakom. Det man kan konstatera är att regeringen har fått bakläxa på stora delar av budgetpropositionen. Centern och med det partiet LRF tycks åter ha fått raka kanaler in i regeringskansliet. Det har fört med sig några goda saker – det kan man inte komma ifrån.

Det är bra att vi har räddat stödet till avbytarverksamheten och att det finns en bred – långt bredare än vad uppgörelsen visar – samsyn om att satsningen på miljöstöd, LFA-stöd och stöd till ekologisk odling måste vara betydligt mer offensiv än den budget som regeringen lade fram. Det är viktigt att använda det ökade intresset från konsumenterna för bl.a. ekologiskt odlade livsmedel och en allmänt ökad medvetenhet om både livsmedelskvalitet och djurskydd för att utveckla det svenska jordbruket.

Om den stora omsvängning som regeringen har gjort är bra för förtroendet för regeringen är kanske mer tveksamt. Det finns också delar i betänkandet som är mindre bra. En del har jag redan tagit upp, och det handlar om att vi här i kammaren fattar beslut om ramar men inte har insyn i hur det regelverk ser ut som ramarna skall fyllas med.

I det senaste numret av Land, som kommer ut i dag, finns en redovisning av detaljerna i miljöstödet, och jag tycker att det är litet anmärkningsvärt att det är därifrån som jag som riksdagsledamot skall få informationen. Jag kan väl passa på att fråga jordbruksministern om hon har läst Land och om det som står där stämmer. Då har vi i alla fall någonting att gå efter.

Ett annat exempel på att det är viktigt att vi ledamöter är informerade är olika gränsdragningar när det gäller LFA-området. Det är självklart att det är svårt med gränsdragningar, och det blir alltid någon som drabbas negativt om man kommer på fel sida om gränsen. Men ibland

kan det också begås felaktigheter, så att det blir fel beslut. Jag skall ta ett exempel.

Jag har blivit kontaktad av personer från Ydre kommun i Östergötland. Ydre är en kommun som ligger 200–300 meter över havet. Den räknas till det småländska höglandet trots att den ligger i Östergötlands län, men i LFA-hänseende har kommunen jämställts med Östergötland. Jag vet att man från kommunen, Länsstyrelsen och LRF har uppvaktat departementet, men det har inte skett någonting.

Jag har fått en fråga som jag vill föra vidare: Hur skall man förfara om det blir fel i gränsdragningen mellan olika stödområden? Såvitt jag kan förstå, borde åtminstone delar av kommunen rimligen tillhöra LFA-området, som är detsamma som småländska höglandet. Det måste ju vara möjligt att rätta till ett felaktigt beslut.

Sedan vill jag säga något om miljöstöden. Från Vänsterpartiets sida har vi ansett att det är viktigt att trots det kärva budgetläget öka på den budgetram som regeringen föreslog. Skälet för vår del var framför allt rättvisa. Som vi skriver i vår motion, kommer EU:s CAP-stöd, dvs. de stöd som EU till 100 % betalar ur sin garantifond, att i stor utsträckning gynna spannmålsjordbruket och det storskaliga jordbruket, medan de stöd som kan gå till ett mer miljöanpassat och småskaligt jordbruk och för att hålla ett öppet landskap kräver nationell medfinansiering. Vi har tyckt att det är viktigt att tillgodose det. Därför har vi gjort vår finansiering av de ökade miljöstöden genom att bl.a. återföra avgifterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel till jordbruket och omvandla dem till miljöstöd.

Ett av besluten i överenskommelsen mellan Socialdemokraterna och Centern är jag särskilt kritisk till, och det gäller de 280 miljoner som man enats om att ta bort från det nationella Norrlandsstödet. Man har enats om att minska det nationella Norrlandsstödet med 280 miljoner utan att på något sätt kunna redovisa vilka konsekvenser det kommer att få för jordbruket i stödområdena 1–3. Jag har utvecklat det i ett särskilt yttrande i betänkandet. Visserligen skriver utskottsmajoriteten att de 280 miljonerna i stället skall betalas ut som ett arealstöd till vall och bete, men jag har inte sett att konsekvenserna av det är tillräckligt analyserade. Som jag skriver i det särskilda yttrandet omfattade det tidigare nationella Norrlandsstödet förutom ett prisstöd till mjölk, nötkött och lammkött också ett stöd till svin- och äggproduktion, potatis samt ett intransportstöd till slakterierna och mejerierna.

Vid en frågestund hänvisade jordbruksministern till att regeringen ville avvakta beslut här i kammaren. Nu är vi mycket nära ett sådant beslut. Jag vill ha svar av jordbruksministern om det har gjorts någon konsekvensanalys av den minskade nationella stödnivån.

Från Vänsterpartiets sida är vi inte emot att man minskar den, men vi vet också att Norrlandsjordbruket ligger mycket nära gränsen för att kunna klara av livsmedelsproduktionen. Därför är det viktigt att man inte genomför stora förändringar som leder till att man får för få inleveranser.

Prot. 1994/95:92

21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag och bönderna i de berörda områdena vill veta hur det blir med de nya nivåerna. Blir det sänkningar rakt av eller kommer någon del av de tidigare stöden att försvinna?

Så till den ekologiska odlingen. Där har vi samma problem, nämligen att vi inte vet mer om ramarna och innehållet än vad vi har kunnat läsa oss till i tidningsreferat. Det fanns mycket bra motionskrav från de olika partierna som stämmer överens med de krav som alternativodlarna ställer.

En fråga som jag undrar över är varför man inte ger stöd till ekologisk får-, höns- och svinproduktion. Varför finns det bara stöd för produktion av nötkött? Har signalerna kanske inte gått fram riktigt eller är det otydligt? Jag tror att det är mycket viktigt att man får det här klart för sig.

Fru talman! Slutligen vill jag ta upp en reservation som kanske inte behandlar en särskilt stor fråga, men den är viktig för dem det gäller. Det gäller arrendatorernas villkor. Mjölkkvoterna följer marken, och det tycker vi är rimligt och riktigt. I en del fall har dock arrendatorer bedrivit produktionen en längre tid. När de upphör med sin produktion återgår kvoten till markägaren. Arrendatorerna har i dag mycket dåliga villkor. Det kan inte vara rimligt att värdet av mjölkkvoten skall följa marken när en arrendator upphör med produktionen.

Vi tycker att regeringen och majoriteten faktiskt har hanterat den här frågan ganska dåligt. Det rör sig inte om så många personer, men det är ändå viktigt. Det här problemet kan lösas en gång för alla. Vi måste se till att de arrendatorer som har haft mjölkproduktion under en längre tid får rimlig ersättning för sin mjölkkvot när de upphör med produktionen.

Fru talman! Jag vill också yrka bifall till reservation 39. I övrigt står vi bakom de reservationer vi har avlämnat. Jag deltar dock i de övriga ledamöternas strävan att försöka spara tid i kammaren.

Anf. 4 INGVAR ERIKSSON (m) replik

Fru talman! Maggi Mikaelsson sade i sitt anförande att vi moderater förfäktar marknadsekonomiska lösningar, och det är riktigt. Hon sade också att vi vurmar mycket för EU:s stöd. Hon menade också att vi inte tar ställning mot fusket.

För att det inte skall råda något missförstånd vill jag försäkra Maggi Mikaelsson om att vi icke accepterar fusket med EU-stödet. Jag understryker också mycket kraftigt och tydligt att vi moderater vill förändra EU:s jordbrukspolitik i marknadsekonomisk riktning. Jag vill förklara vad en marknadsekonomisk inriktning betyder, Maggi Mikaelsson. Det innebär att vi vill verka för fortsatt avreglering och priser som speglar de verkliga produktionskostnaderna. Därmed vill vi ha mindre av stöd i framtiden. Det vill också producenterna.

Däremot anser vi att det är självklart att innan dessa förändringar kommer till stånd – och det kan ta tid – så måste svenska producenter fullt ut ha samma ersättningar som konkurrenterna i EU i övrigt. Det är detta som det är frågan om, Maggi Mikaelsson.

Anf. 5 MAGGI MIKAELSSON (v) replik

Fru talman! Det gick i alla fall att locka upp Ingvar Eriksson i en replik. Jag reagerar litet när jag tittar på moderaternas politik i sin helhet. På snart sagt varje budgetområde gör ni stora nedskärningar. I kammaren har vi nyligen under morgonen voterat om nedskärningar på kulturens område, arbetsmarknadens område och alla övriga områden. Men när det gäller jordbrukets område vill ni plussa på mer än alla de andra partierna här i kammaren. Jag tycker trots allt att det är litet anmärkningsvärt.

Jag tar dock Ingvar Eriksson på orden. Jag skall noga följa Ingvar Erikssons och Moderaternas kamp mot fusket i EU och för en avreglering och förbättring av EU:s jordbrukspolitik.

Anf. 6 INGVAR ERIKSSON (m) replik

Fru talman! Jag redogjorde också mycket klart för besparingsförslag som vi har lagt fram i det betänkande som vi nu behandlar. Framöver kommer vi självfallet att arbeta enligt principen att stå för ingångna avtal. Vi står för det avtal som vi har förhandlat fram med EU, det avtal som svenska folket sade ja till i folkomröstningen den 13 november.

Anf. 7 GUDRUN LINDVALL (mp)

Fru talman! Det är tredje gången vi i denna kammare diskuterar miljöstöden. Det går att bli mycket detaljerad, och det går också att hålla sig på en mera generell nivå. Jag skall försöka göra både och.

Det finns mycket i det betänkande som nu läggs fram som jag tycker är bra. De förändringar som har skett av regeringens förslag efter en mycket intensiv diskussion i jordbruksutskottet och även bakom kulisserna har lett fram till ett förslag som jag i princip tycker är bra. Jag hade gärna sett att flera partier skulle ha varit med i den här uppgörelsen. Jag förstod att det nog var tanken från början. Av taktiska skäl var det kanske en fördel för regeringen att bara göra upp med ett parti – Centern i det här fallet. Jag är inte helt säker på att kritiken hade varit så mild om det här förslaget hade varit resultatet av en uppgörelse mellan Socialdemokraterna och något annat parti. Det finns en del som man skulle kunna kritisera. Eftersom man skall försöka vara positiv, vill jag börja med det som är bra.

Det är bra att stödet till avbytarverksamheten finns kvar. Det är bra att sockerbruket på Gotland nu får stöd. Det är bra att de odlare som lägger om bara en liten del av gårdens verksamhet till ekologisk odling också kan få stöd.

Liksom Maggi Mikaelsson är jag litet bekymrad över att vi i jordbruksutskottet har så svårt att få information i detaljer. Jag blir ännu mer bekymrad över att vi i EU-nämnden har fått information om en del av detaljerna. När jag efterlyste att den informationen kanske också skulle komma jordbruksutskottet till del, fick jag veta att EU-nämnden finns och att det är där informationen skall läggas fram. Det tycker jag är olyckligt.

Jag anser att trots att vi är medlemmar i EU måste informationen och diskussionen äga rum i sakutskotten. Jag skulle önska att jord-

Prot. 1994/95:92

21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:92

~~Felaktigt~~
växelargument.

bruksministern mera såg till att informera oss i jordbruksutskottet om detaljer och inte bara EU-nämnden. Jag skulle också vilja uppmana alla partier att se till att ha ledamöter från jordbruksutskottet i EU-nämnden. EU-nämnden börjar bli ett andra jordbruksutskott.

Vad kan man då rikta kritik mot i förslaget? Vad skulle LRF ha kunnat säga om inte just Centern hade stått bakom uppgörelsen? Man hade säkert varit kritisk mot att Sverige inte utnyttjar hela miljöstödet på 2,8 miljarder utan väljer en nivå på 1,5 miljard. Man hade säkert också varit kritisk mot att vi egentligen vet hur utnyttjandet av de möjliga 2,8 miljarderna ser ut framöver. Man skulle säkert också ha påpekat att det skulle ha varit mycket bra att veta om nivån på 1,5 miljard skall gälla för de närmaste fem åren eller om det även inom den här tidsperioden finns möjlighet till ökning. Man skulle säkert också vilja veta vad som skall hända efter den här femårsperioden. Finns det en möjlighet att förhandla upp stöden eller är vi låsta till den nivå vi nu har accepterat? Det här är frågor som vi än så länge inte har fått svar på. Jag förstår att Centern respektive Socialdemokraterna har olika svar.

Det är så med miljöstöden att om det går bra, så kommer behovet av pengar att öka. Det är det vi egentligen skulle önska. Miljöpartiets förslag om miljöstöd avviker på en del punkter ifrån det lagda förslaget.

Vi hade velat ha ett högre miljöstöd. Vi ligger strax över 2 miljarder. Vi menar att det finns anledning att ligga på den nivån. Jordbruket måste nämligen ha en inriktning så att det på sikt blir hållbart. I dag har vi inte ett hållbart lantbruk med tanke på användningen av konstgödsel och bekämpningsmedel.

Alla är medvetna om att vi måste få en utveckling mot ett hållbart lantbruk. Men vi menar att vi, då vi vill ha utveckling, också måste satsa pengar.

Vi kan titta på det som inte alls finns med i betänkandet och som vi gärna hade haft med. Det handlar om stöd till resurshushållande konventionellt lantbruk, dvs. till de lantbrukare som börjar ta steg mot utveckling. Till dem finns det 0 kr i miljöstöd. Vi hade gärna sett pengar till dem. För budgetperioden har vi anslagit 700 miljoner. Det har tidigare talats om att det skulle komma ett program för resurshushållande konventionellt lantbruk. Det har inte kommit någonting alls. Jag vet inte om det betyder att vi inte skall ha något sådant program i Sverige. Egentligen sägs det inom EU att alla länder skall ha ett sådant. Kanske vill man tolka landskapsvärden som en del av detta stöd. Jag ser det inte så.

Vi hade också gärna sett litet mer pengar till LFA syd, dvs. det område i det sydsvenska höglandet där en stor del av det som vi kallar den biologiska mångfalden finns. Den biologiska mångfalden är helt beroende av odlingslandskapet, det öppna landskapet. Regeringen har fått backa, och vi har fått en stödnivå som ligger på 200 miljoner i stället för på regeringens föreslagna 67 miljoner. Det är ett mycket bra steg. Men vi hade gärna sett att vi hade kommit upp till 270 miljoner. Detta

utvecklar vi i reservationer som jag naturligtvis stöder. För tids vinnande yrkar jag dock inte bifall till dem.

När det gäller den ekologiska odlingen är målet i Sverige att 10 % av marken skall vara ekologiskt odlad år 2000. Det är ett bra delmål. Detta gör att det under den kommande femårsperioden måste ske en rejäl utveckling. Den ekologiska odlingen måste nästan fördubblas för varje år. Det kommer att kräva allt högre stödnivåer. Vi från Miljöpartiet hade gärna sett att stödnivån hade fastslagits i jordbruksutskottet. Vi föreslog en nivå på 2 000 kr per hektar. Vi anser att den gott skulle ha kunnat vara lika över landet. Nu har jag, av den föredragning som vi fick i EU-nämnden och också av det som står i Land, insett att man har bestämt sig för att dela upp landet i två regioner. Jag har svårt att förstå det, framför allt eftersom jag anser att de argument som alternativodlarna själva framför är mycket bra. De menar att det inte finns någon anledning att göra denna uppdelning. Dessutom har man valt att göra ersättningen dels som ett arealstöd, dels som ett stöd som är kopplat till djur. Men, som Maggi Mikaelsson påpekar, verkar det som om man bara har tagit hänsyn till nötkreatur, köttproduktion och mjölk. Det känns olyckligt. Det är nämligen bra för de ekologiska odlarna att ha får. De håller t.ex. markerna öppna.

Nivåerna i de områden som man säger är slättbygd uppgår till 2 200 kr, om man har djur. Den nivån är vi nöjda med. Däremot anser vi att nivån i skogsbygderna, där det ofta finns ekologiska odlare, är litet för låg. Den är 1 500 kr.

Det oroande är att behovet av dessa pengar kommer att öka varje år. Frågan är om det utrymme finns inom anslaget på 1,5 miljard. Jag har försökt räkna på det stöd som finns och kommit fram till att det är ett och två finns ungefär 200 miljoner anslagna. Om jag förstår rätt har man tänkt att de pengar som nu anslås till utbildning sedan skall gå till ekologisk odling. Vad gäller utbildningen har man nämligen tänkt sig en minskning år tre och fyra. Jag skulle vilja ha jordbruksministerns klagörande på den här punkten. Är det här reservpengarna ligger? I så fall finns det 300 miljoner kronor efter år ett och två, dvs. fr.o.m. 1997 och framåt.

Jag är mycket tveksam till om dessa pengar räcker. Gäller de stödnivåer som nu föreslås? Om de gäller måste pengarna fram, om allt fler ekologiska odlare vill ha detta stöd.

Det finns några saker som sker i och med att Sverige har kommit med i EU som oroar mig. Jag tänker uppehålla mig vid en del av dem.

I uppgörelsen mellan Socialdemokraterna och Centern diskuterar man tydligt att mjölkkvoterna skall ses över igen. Jag tycker att det är absolut nödvändigt. Om man ser på vad som händer i dag finner man att många mjölkproducenter faktiskt inte kommer att klara sig på den kvot som de får sig tilldelad. De har små marginaler. De ekonomiska ramarna är snäva. Med den kvottilldelning som de har fått klarar de helt enkelt inte av att få lönsamhet. Detta är ett enormt problem. Det gäller bönder som har hållit på ganska länge och som t.ex. har drabbats av att de frivilligt har gått med i leukosprogrammet. De har haft en låg produktion under precis de år som mjölkkvoten räknas på. Detta drabbar

Prot. 1994/95:92

21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:92
21 april

***Fel! Okänt
växelargument.***

också många unga som har satsat och byggt om ladugårdarna för att klara miljökraven osv. Nu får de en kvot som de inte kan leva på. Det måste ske en omfördelning av mjölkkvoter. Jag vädjar till majoriteten, s och c, att man skall se över detta. Man skall inte bara titta på behovet i Norrland. Det är lika svårt för många mjölkproducenter i södra Mellansverige.

I min hembygd, Södertälje, har jag grannar som för några år sedan utökade för att klara miljökraven. När de räknar på sin mjölkkvot i dag finner de att de absolut inte har någon möjlighet att klara sig.

Detta kan innebära att vi får en gigantisk förändring i det svenska lantbruket. Många lantbrukare kan faktiskt slås ut på grund av mjölkkvoterna. Egentligen kan man se att felet är att EU har ett så krångligt och byråkratiskt system just i fråga om mjölkkvoter. Kanske har Sverige fått en för liten mjölkkvot. Vi kanske nationellt måste se över detta. Skall vi hitta ett sätt att försöka få en större mjölkkvot, eller hur skall vi bete oss? Skall vi göra som man gör i Italien? Där struntar man i detta och bara kör.

Det andra som oroar mig mycket är stödet till vall och bete. I och med att det går ut arealstöd till spannmål men inte till vall och bete – om man inte bor i LFA-områdena – plöjer bönderna upp sina vallar och betesmarker.

Vi vet att vallarna behövs av flera skäl. Det används betydligt mindre konstgödsel och bekämpningsmedel på vallarna. Om man sår en del ärtväxter klarar vallen att till en del självförsörja sig med kväve. Vi vet också att den mark som är bevuxen inte läcker på samma sätt som en naken jord. I dag plöjer bönderna i Sverige upp sina vallar. De tänker så spannmål. Just nu går de kurser för att lära sig göra helsädesensilage, dvs. att göra grönfoder av spannmål i stället för av vall. Detta oroar mig enormt. Jag har ställt en interpellation till jordbruksministern som jag kommer att få ett svar på den 8 maj. Vi kanske inte skall föregå den diskussionen, men jag vill i alla fall nämna det.

Jag vill ta upp två reservationer som jag yrkar bifall till, nämligen reservationerna 10 och 41.

I reservation 10 behandlas en motion från Miljöpartiet där vi tar upp vad som händer med de marker som har funnits med under omställningsprogrammet 1990. Dessa marker kan tas i produktion igen. Många av dem har legat för fåföt. Det har inte hänt någonting annat än att ogräset har invaderat markerna.

I mitt län, Stockholms län, har 23 000 hektar av 95 000 hektar åkermark varit omställda. Av dem har 55 % fått ligga totalt överkamma. Här växer det baldersbrå, revsmörblommor och kvickrot. När dessa marker skall tas i produktion igen finns det en stor risk att sprutan åker fram. Besprutningen med t.ex. Round-Up, som kommer att bli resultatet av detta, kommer att innebära att alla ambitioner som vi har haft om att vara på väg mot ett av de renaste jordbruken kommer att komma på skam.

Inom Miljöpartiet menar vi att detta är ett problem som borde uppmärksammas, både av oss här och av LRF. Egentligen skulle vi vilja se ett förslag om hur dessa marker skall hanteras. De kanske skall läggas i

ogrästräda under något år. Man borde i alla fall se till att vi inte bekämpar ogräset med kemikalier utan på andra sätt. Det finns många olika sätt. Man kan t.ex. bearbeta jorden och så och slå för att få bort det ettåriga ogräset.

Jag har tagit upp den här diskussionen i utskottet. Till min förvåning har jag inte fått något som helst medhåll. Men hos människor inom näringen och på länsstyrelsen finns det en stor förståelse. Jag vet att det i dag finns bönder som lagrar Round-Up för att kunna åka ut och spruta när det är möjligt. Jag tycker att det är mycket olyckligt. Därför yrkar jag bifall till reservation 10.

Miljöpartiet har också varit angeläget om att det skall införas ett stöd till rådgivning för att man skall kunna underlätta för konventionella odlare att gå över till ekologisk odling. Detta har vi utvecklat i reservation 16, som jag egentligen hade tänkt att yrka bifall till. Men jag avstår från det, därför att man i miljöstöden nu har anslagit pengar just till utbildning och rådgivning för ekologisk odling. Anslaget uppgår faktiskt till just det belopp som Miljöpartiet har föreslagit, nämligen 50 miljoner per år. Jag är mycket tacksam för det.

Jag hoppas bara att det inte blir som det verkar av förslaget, att de 50 miljonerna betalas under de två första åren, utan att dessa 50 miljoner per år till konventionella odlare som vill gå över till ekologisk odling kommer att finnas kvar även framöver. Det är angeläget. Om vi menar allvar med ett långsiktigt hållbart lantbruk måste det finnas ett stöd för dem som vill gå över till ekologisk odling. Det är faktiskt inte helt enkelt. Det krävs en helt annan kunskap för att odla ekologiskt jämfört med att odla konventionellt. Har man inte den kunskapen finns det viss risk för att man inte lyckas.

Jag har också yrkat bifall till reservation 41, som behandlar extra medel till Statens växtskyddsnämnd.

För någon vecka sedan behandlade vi ett betänkande här i kammaren som handlade om just köksväxter. EU har mycket speciella bestämmelser kring dessa. Det finns risk för att fröer från de gamla traditionella växtsorterna inte kommer att godkännas. För att bli godkänt som frö i EU måste det vara sortdokumenterat och certifierat, vilket är en dyrbar process. Det kostar minst 20 000 kr för en fröfirma att sortdokumentera ett frö. Många av de gamla traditionella frösorter som finns kan därför komma att försvinna. Vi har diskuterat den här frågan vid flera tillfällen tidigare, så jag tänker inte ytterligare gå in på den. Men i reservationen föreslår vi att 4 miljoner skall anslås för att man skall komma till rätta med detta. Man skall ge bidrag så att de traditionella köksväxter sorterna kan sortdokumenteras och finnas med på EU:s lista. Därmed kan de få finnas kvar i odling. Vi anser det ytterst angeläget.

Det talas mycket om den biologiska mångfalden och att man skall ha kvar de gener som kan vara nyttiga för framtiden. Många av de gamla sorterna har egenskaper som man kanske inte alla gånger har tittat närmare på när man har förädlat. Men helt plötsligt kan man upptäcka att dessa egenskaper behövs. Finns inte de gamla sorterna kvar har man inte någon möjlighet till återkorsning. Det vore bra om man

Prot. 1994/95:92

21 april

Fel! Okänt

växelargument.

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

kunde ta till vara gener som t.ex. har givit en resistens mot sjukdomar. Därför yrkar jag bifall till reservation 41.

Avslutningsvis hoppas jag att vi i jordbruksutskottet i fortsättningen kan få mer information om vad som händer när det gäller Jordbruksdepartementet och EU. Jag vet att det är många möten. Mycket av den jordbrukspolitik som numera förs i Sverige är EU:s. Jordbruksministern är egentligen den minister som har mest med EU att göra. Det känns angeläget att vi i fackutskotten får vara med i diskussionerna. De grupper som vi har sagt skall bildas måste tillsättas omedelbart. Annars blir det precis som vi på nej-sidan sade, det blir svårt med demokratin i Sverige.

Anf. 8 DAN ERICSSON (kds)

Fru talman! När vi senast hade en jordbruksdebatt här i kammaren, i februari, hade vi just fått en budkavle från Sveriges lantbrukare. Man uppmanade riksdagen att för det första inte svika EU-avtalet, för det andra låta bli att straffbeskatta jordbruket och skogsbruket samt för det tredje ge lantbrukarna en chans att konkurrera med Europas bönder på lika villkor.

Detta var ju enkla och självklara krav som då syntes avlägsna som möjliga politiska mål. Jag minns ifrån den debatten att Lennart Daléus, ordförande i jordbruksutskottet, var optimistisk inför utskottsbehandlingen och möjligheten att åstadkomma en förändring. Jag försökte att dela hans optimism.

Jag undrade då i debatten om inte jordbruksminister Margareta Winberg skulle kunna gå dessa rättmätiga krav till mötes för att förekomma i stället för att – som det uttrycktes i debatten – bli överkörd av riksdagen.

I dag kan vi se att jordbruksministern har gjort just på det här sättet via sina socialdemokratiska utskottsledamöter. Hon har gått kraven till mötes. Det innebär inte att hon har nått ända fram, men det utskottsbestående som nu behandlas är ett avsevärt bättre politiskt aktstycke än den proposition som regeringen presenterade.

Fru talman! Jag vill understryka att jag tycker att det är bra att man har kommit så här långt. Dock är vi från kristdemokraterna inte fullt nöjda. När ministern kommenterade uppgörelsen med Centerpartiet sade hon också att det var det billigaste som regeringen kunde få. Det innebär i förlängningen att man kanske hade kunnat komma längre här i riksdagen.

Vid vår förra debatt pekade jag på det antal punkter där regeringen hade föreslagit avsevärda försämringar när det gällde möjligheterna att bedriva svensk livsmedelproduktion. Nu har man i uppgörelsen med Centerpartiet ändrat sig och gjort korrigeringar. Riktningen har blivit rätt, men detta är ändå inte fullt tillräckligt.

De punkter som jag tog upp i den debatten var för det första: I propositionen föreslog man att Sverige skulle avhända sig 1 miljard i miljöstöd från EU, trots att det var framförhandlat och fanns med i det avtal som vi folkomröstade om i november. Nu kan vi konstatera att mer kommer att utnyttjas, men det sker inte fullt ut.

För det andra: Man föreslog också en avlövnings av södra Sveriges skogs- och mellanbygder. Det rörde sig om 150 miljoner. Nu blev det reallt 50 miljoners minskning i förhållande till tidigare.

För det tredje: Man minskade helt i onödan antalet klasser för arealersättning. Nu ökar man antalet med ett par klasser, men man kommer ändå inte upp till det som gällde tidigare.

För det fjärde: Man minskade helt i onödan antalet prisorter. På den här punkten har socialdemokraterna gått tillbaka till det ursprungliga antalet som var det enda rimliga.

För det femte: Man föreslog ett avskaffande av avbyttjänsten, vilket skulle ha drabbat jordbrukarna hårt samtidigt som ca 1 700 människor hade ställts arbetslösa. Nu kommer avbyttjänsten att finnas kvar, men med reducerade medel och med en viss osäkerhet inför framtiden.

För det sjätte: Man planerade straffbeskattning av jordbruks- och skogsfastigheter. På den här punkten har man aviserat en förändrad syn. Vi kan ännu inte se resultatet av detta. Det återstår en del.

Fru talman! Slutsatsen av denna genomgång är att av ett riktigt dåligt regeringsförslag har det blivit en hygglig produkt under relativt samförstånd och med insikt om nödvändigheten av fortsatt svensk livsmedelsproduktion med möjlighet att konkurrera med omvärlden. Än bättre hade det dock varit om man hade fullföljt den tidigare regeringens politik på det jordbrukspolitiska området.

Jag tänker inte belasta kammarens tid med alltför många yrkanden utifrån de kristdemokratiska motionerna på jordbruksområdet. Det är ju så att jag måste framställa yrkandena här i kammaren i och med att vi inte har någon ordinarie ledamot i utskottet. Men jag tänker ändå begränsa mig till följande:

Vid mom. 22 yrkar jag bifall till motionerna Jo263, yrkande 10 och Fi216, yrkande 19 delvis. Det handlar om ytterligare medel till avbyttjänster.

Vid mom. 32 yrkar jag bifall till motion Jo263, yrkande 6, som handlar om det regionala stödet till jordbruket, dvs. stödet till mindre gynnade områden i södra Sverige som vi vill tillföra ytterligare medel. Detta innebär inte nödvändigtvis, fru talman, att jag kommer att begära omröstning om dessa moment.

Jag hade också tänkt att yrka bifall till motion Jo263, yrkande 7, vid mom. 47. Det handlar om att arealersättning bör utgå till all ekologiskt odlad areal, inklusive vall – detta som ett basarealstöd. Men med tanke på vad talmannen sade avstår jag från att framställa något yrkande.

Även om det inte blir omröstning om så många moment i utskottets hemställan vill jag ändå klargöra kds hållning till betänkandet i övrigt och till de olika reservationerna. Jag kommer inte att framställa några ytterligare yrkanden. Vid en eventuell omröstning tänker vi avstå från att rösta när det gäller mom. 37, som handlar om ramen för det nationella programmet för miljöersättningar. Där delar vi reservanternas syn på att Sverige inte skall avstå från de möjligheter som EU-medlemskapet gett. Men vi kan inte fullfölja det med ett stöd till reservationen, eftersom den i övrigt handlar om moderat politik.

Prot. 1994/95:92

~~Ed! Okänt~~

~~växelargument.~~

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Mom. 38 handlar om miljöersättningar till jordbruket. Där hänvisar vi till vårt grundläggande synsätt, att vi skall söka använda EU:s miljö- stöd fullt ut. Likaså tänker vår grupp avstå från yrkande under mom. 46, som handlar om differentierad arealersättning. Vi hänvisar till vår motion i stället.

Under övriga moment stöder vi utskottsmajoriteten, förutom under mom. 7 där vi stöder reservationen med krav på att regeringen skall ta fram en konsekvensanalys av jordbrukspolitiken. Det här innebär inte att vi inte vidhåller samtliga våra motionskrav, men att föra fram dem till omröstning i kammaren är inte konstruktiv oppositionspolitik.

Fru talman! Nu får svenskt jordbruk ändå en hygglig chans att konkurrera och utvecklas i en mer miljövänlig riktning. Jordbrukspolitiken måste dock drivas ytterligare några snäpp åt ett håll som innebär att jordbruk skall kunna bedrivas i hela landet med utnyttjande av befintlig åkermark. Vi har kommit en bit på väg, men nu gäller det att komma längre.

Avslutningsvis skulle jag vilja fråga jordbruksministern om hon fortsatt har den synen på jordbrukspolitiken att det handlar om att komma undan på billigaste möjliga sätt. Det var det uttrycket ministern använde i samband med uppgörelsen. Om det är det grundläggande synsättet bådär det inte gott för framtiden och möjligheterna att under denna regeringstid få stabila och långsiktiga spelregler för svenskt jordbruk. Jag skulle vilja ha ett klarläggande på den punkten.

Anf. 9 INGE CARLSSON (s)

Fru talman! När vi socialdemokrater efter den allmänna motionstiden gick igenom de 230 motioner som är fogade till detta betänkande, fann vi tillsammans med jordbruksministern att en uppgörelse med Centern låg närmast till hands för att få en bredare och stabil jordbrukspolitik.

Jag vill inleda med att framhålla att vi socialdemokrater sätter ett mycket stort värde på den jordbrukspolitiska uppgörelsen med Centerpartiet, som med rätta kan kallas historisk. Den betyder ytterligare satsningar på miljön, alltså ännu bättre svensk mat. Våra bönder vet vilka villkor de skall arbeta efter under de närmaste fem åren. Uppgörelsen gynnar konsumenterna, eftersom partierna tillsammans skall skapa en konsumentoffensiv för livsmedelsfrågor i ett EU-perspektiv.

Uppgörelsen innebär bl.a. att den avbytarverksamhet som vi föreslagit får ett fortsatt statsbidrag på 150 miljoner kronor fram till 1996. Detta räddar ca 1 700 jobb runt om i landet, och en alternativ avbytarorganisation kan i lugn och ro arbetas fram.

Den framförhandlade EU-ramen för miljöstöd på 2,8 miljarder kronor, därav 1,4 miljarder per år i nationell satsning och LFA-stöd, ligger fast. Hur mycket av dessa stöd som kommer att utnyttjas under femårsperioden beror på samhällsekonomin och miljöproblemen.

Miljöprogrammet ökas med 350 miljoner kronor i förhållande till budgetpropositionen. 280 miljoner kronor av dessa tas från det nationella Norrlandsstödet, som är på totalt 600 miljoner, plus 70 miljoner som inte är finansierade i budgeten. Det innebär en nationell insats på

750 miljoner kronor per år och gemensamt med EU 1 500 000 000 kronor. Genom den här omflyttningen av pengar får Sverige loss många fler miljoner i miljöstöd från EU, som alltså skjuter till lika mycket som vi satsar. För att Norrland inte skall bli av med stödpengar öronmärks samtidigt 280 miljoner av miljöstödspengarna för användning i Norrland. Dessutom innebär uppgörelsen också en satsning på ett nytt vall- och betesstöd i de områden som i huvudsak har djurproduktion.

Uppgårelsen mellan oss socialdemokrater och Centern innebär också att det s.k. södra LFA-stödet, främst djurbidrag till Sydsveriges skogsbygder samt Gotland och Öland, ökar i förhållande till budgetpropositionen med 100 miljoner kronor per år. Det innebär ett nationellt anslag per år med 150 miljoner.

Det blir en indelning i fem områdesklasser för delningen av arealstödet, och antalet prisorter blir 33. Stöd skall utgå till jordbrukare som ställer om delar av sitt jordbruk till ekologisk odling.

Slutligen är vi överens med Centerpartiet om att en parlamentarisk kommitté med uppgift att ta fram en svensk strategi för reformering av EU:s jordbrukspolitik, CAP, skall tillsättas.

Fru talman! Tillsammans med Centerpartiet anser vi att denna uppgörelse är bra för näringen, konsumenterna och för landets ekonomi. Centerpartiet har genom sitt konstruktiva agerande nu visat att samarbete är möjligt även med ett parti från den gamla borgerliga regeringen.

Trots uppgörelsen har till detta betänkande fogats 44 reservationer. Vi hade önskat att flera partier skulle ha tagit ett större ansvar och ställt sig bakom de förbättringar som nu föreligger för beslut.

Jag skall nu övergå till att bemöta en del av de 44 reservationerna.

I reservation 1 från Moderata samlingspartiet framhålls bl.a. att den svenska livsmedelsbranschen måste ses i ett internationellt perspektiv och att man tillsammans med näringen tillvaratar och utvecklar den svenska livsmedelsproduktionen och genom olika stöd skapar goda förutsättningar och rättvisare villkor.

Uskottsmajoriteten anser att reservationen mycket väl inryms i den beskrivning som regeringen och utskottet står bakom. Inträdet i EU förändrar i grunden situationen för vårt lantbruk, vår förädlingsindustri och våra konsumenter. Genom inträdet i den gemensamma marknaden får vårt jordbruk och vår livsmedelsindustri en helt annan ställning i vår samhällsekonomi. Den tullskyddade marknaden är nu historia, och trycket utifrån ökar.

Hur kan vi då gå till offensiv på kontinenten? Det måste naturligtvis ske samfällt på två huvudvägar: dels via marknaden, dels via politiken. Dessa två vägar löper i vissa avsnitt mycket nära varandra. På båda vägarna måste det finnas samverkan mellan näringen och de politiska instanserna. På marknadsvägen är visserligen näringen en naturlig huvudaktör och regeringen en viktig medverkande. På det politiska området är regeringen en huvudaktör, i fortlöpande diskussion med näringens och konsumenternas företrädare. Vår långsiktiga färdriktning på båda dessa vägar måste hållas samman av en gemensam, tydlig och medveten strategi.

Prot. 1994/95:92

21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Det råder, såvitt jag kan bedöma, en utbredd enighet om att den svenska livsmedelsproduktionens möjligheter är knutna till den speciella profilen vi i Sverige har sökt göra till vår: rena livsmedel, omsorg om miljö och landskap, hänsyn till husdjur. Denna profil måste vi hävda genom fortlöpande förbättringar. Det kan finnas en risk att skärpt konkurrens kan leda till en moderat frestelse att av kostnadsskäl vilja dämpa kraven på produktionen och driftsformer. Jag tror att detta skulle vara ett allvarligt misstag.

Det är de kvalitativa aspekterna som måste vara den svenska produktionens spjutspets. Det är vår påtagliga styrka. Och har vi gjort detta till huvudelement i vår strategi måste vi också driva de här frågorna med konsekvens.

I denna anda har regeringen föreslagit 30 miljoner kronor som skall ägnas åt marknadsföring av svenska livsmedel utomlands samt åtgärder för att öka konsumenternas medvetenhet också inom Sverige när det gäller kunskap om svenska livsmedel. Jag yrkar härmed avslag på reservation 1.

I reservation 2 från moderaterna framhålls att finansieringen av EU-avgiften skulle innebära en skattechock för jord- och skogsbruket.

För det första vill jag med anledning av denna reservation säga att vi i riksdagen har ett utskott som behandlar skattefrågor. Reservationen är alltså riktad till fel utskott.

För det andra har vi inför kompletteringspropositionen, som presenteras den 25 april, träffat en uppgörelse med Centerpartiet och Vänsterpartiet om att det inte skall bli någon skattehöjning på detta område.

För det tredje vill jag stillsamt påpeka att jordbruksnäringen kommer att få en bruttointäkt på 10–15 %, så visst hade det funnits utrymme för skatteuttag i näringen, enligt mitt tyckande.

Jag yrkar avslag på reservation nr 2.

I reservation nr 3, även den från Moderaterna, tas frågan om bioproduktion och bioråvaror upp. Utskottsmajoriteten anser att det är viktigt att utveckla och öka användningen av biologiska råvaror. Frågan har utretts, och betänkandet bereds för närvarande av regeringen. Utskottsmajoriteten anser därför att ni moderater får ge er till tåls tills regeringen lägger fram sitt förslag.

Jag yrkar därmed avslag på reservation nr 3.

När det gäller reformeringen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik har Moderaterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet reservationer med relativt små variationer.

Utskottsmajoriteten anser i likhet med regeringen att EU:s gemensamma jordbrukspolitik har en rad brister och att den behöver förändras på flera viktiga punkter. Vid reformeringen av CAP bör en primär uppgift vara att successivt minska antalet regleringar och att minska budgetbelastningen. Marknadsregleringar bör undvikas, och det huvudsakliga stödet bör utgå som generella areal- och djurbidrag.

När det gäller vegetabilieområdet bör således reformen fördjupas. Sverige bör aktivt arbeta för att kvotssystemen inom animaliesektorn avskaffas. Som regeringen framhåller är kvotssystemet ineffektivt och bidrar till bristande konkurrens, högre priser och en låg förändringstakt

inom jordbruket. Kostnaderna bärs till stora delar av konsumenterna. En annan effekt av kvotsystemet är att en ineffektiv industristruktur bevaras. Fusket inom näringen skall med kraft bekämpas.

När det gäller förbättringar av djurhållning och djurhälsa bör målet vara att de svenska normerna blir vägledande även inom EU. Här har vår jordbruksminister redan kraftfullt agerat.

Detta är några av de skäl till att jag yrkar avslag på reservationerna 4, 5 och 6.

Jag vill också tillägga att det är ett enigt utskott som står bakom centermotionen Jo202, yrkande 18, att regeringen tillsätter en parlamentarisk kommitté med uppgift att utarbeta en svensk strategi för reformeringen av CAP.

Beträffande en del efterkommande reservationer finns mycket utförliga motiveringar i betänkandet. En del av svaren kommer att presenteras i kompletteringspropositionen, och ett flertal av reservationerna behandlades i höstas.

Här finns reservationer som handlar om miljöavgifter, återförande av miljöavgifter, skötsel av åkermark, den privata äganderätten, Jordfonden, rådgivning och utbildning m.m. Till reservationerna som föreslår besparingar finns utförliga motiveringar, varför jag avstår från att närmare kommentera dem.

Däremot vill jag kommentera reservation nr 40 om Fiskeriverket. Moderata samlingspartiet har här förslagit att ramanslaget nästan skall halveras, dvs. en kraftig minskning på över 40 miljoner kronor. Jag undrar om Ingvar Eriksson kan tala om för oss hur ni har kommit fram till denna enormt stora neddragning. Är det en moderat strategi att föreslå att Fiskeriverket skall läggas ned? Vi vill gärna ha ett besked på den punkten.

Fru talman! I tre reservationer från Moderata samlingspartiet, Folkpartiet och Vänsterpartiet tas frågan upp om en differentierad arealersättning.

Riksdagen har ju tidigare beslutat att arealersättningen skall differentieras med utgångspunkt från tre ersättningsnivåer. Vi har emellertid efter ytterligare överväganden kommit till slutsatsen att det tidigare ställningstagandet inte ger möjlighet till tillräcklig differentiering av arealersättningarna i förhållande till markens avkastning. En viss utökning av antalet ersättningsnivåer bör kunna ge en mer rättvisande bild av den verkliga produktionen inom de olika avkastningsområdena, samtidigt som en utjämning mellan regionerna kan bibehållas.

I vår uppgörelse med Centern har vi därför enats om att utöka antalet ersättningsnivåer från tre till fem.

När det gäller reservationerna om regionalstöd, LFA, och olika miljöersättningar inom jordbruket råder det delvis splittring mellan de olika reservanterna.

Jag har inledningsvis redogjort för uppgörelsen med Centerpartiet. Vi föreslår nu en förstärkning av miljöprogrammet med 350 miljoner kronor och av LFA syd med 100 miljoner kronor. Med tanke på det ekonomiska läge vi befinner oss i har vi socialdemokrater inte kunnat gå längre.

Prot. 1994/95:92

21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Betänk att jordbrukssektorn med våra gemensamma förslag får en bruttointäkt på drygt 10 % under detta år. Vilken annan grupp över huvud taget kan få en liknande bruttointäkt?

Betänk också det uppdrag som den nya socialdemokratiska regeringen fick i höstas, nämligen att bekämpa arbetslösheten, sanera statsfinanserna och öka rättvisan.

Betänk att regeringen fick ta över en statsskuld på 1 300 miljarder kronor som utgjorde ca 85 % av BNP. Bara räntebelastningarna uppgår under innevarande budgetår till mer än 100 miljarder.

Betänk att den nya regeringen i detta läge måste ta till kraftåtgärder. Vi vill rädda vårt välfärdssystem. Då kan vi inte fortsätta att varje år betala mer än 100 miljarder kronor i räntor på statsskulden och dessutom tvingas öka den varje år med närmare 200 miljarder.

Betänk att en socialdemokratisk regering tvingas säga till barnfamiljer, gamla, sjuka och arbetslösa att man måste lägga ökade bördor på dem. Det är en regering som skall sanera statsfinanserna efter den borgerliga regeringen samtidigt som man tvingas öka subventionerna till jordbruket från tidigare 3 miljarder till drygt 7,5 miljarder.

Vi socialdemokrater och Centern står fast vid vår gemensamma uppgörelse. Den kommer att gagna jordbrukarna, livsmedelsindustrin, konsumenterna och vårt lands ekonomi.

Jag yrkar bifall till hemställan i jordbruksutskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer samt avstyrker de väckta kds-motionerna.

Anf. 10 INGVAR ERIKSSON (m) replik

Fru talman! Inge Carlsson, jag är inte förvånad över försvaret av uppgörelsen med Centerpartiet. Men talet om motionerna, vilket var avgörande för ert val av samarbetspartner, stämmer väl ändå inte med verkligheten.

Den socialdemokratiska rörelseriktningen är nu på rätt väg.

Inge Carlsson tar upp vår reservation nr 1. Kanske är han också indignerad över att vi har så många reservationer. Men det är ju inte alls så märkligt, eftersom ni inte har velat diskutera med oss. Ni har ju i utskottet, bakom ryggen på oss, gjort upp med ett annat parti. Då blir ju följden att vi måste markera var vi står. Detta är ju fullständigt naturligt och inte alls överraskande.

Inge Carlsson tar också upp vår reservation som berör skattechocken som det de facto hade varit fråga om, om Socialdemokraterna hade fullföljt de aviserade skatterna på fastigheter, mark och skog. Det hade varit en skattechock. Han försöker sedan springa ifrån genom att säga att detta inte är någonting som vi har anledning att behandla i jordbruksutskottet. Men det är ju just jordbruksnäringen och skogsnäringen, som ingår i utskottets område, som skulle drabbas hårt av detta. Därför är det ganska naturligt att vi tar upp frågan i betänkandet.

Det gläder mig att det nu har lämnats ett besked. Jag hoppas att det stämmer att det inte blir några sådana skatter. Men då inställer sig genast frågan, Inge Carlsson: Hur skall man finansiera de andra förslag

som under senare tid aviserats och som kostar statskassan uppåt 8–10 miljarder? Det finns anledning att känna oro för detta.

Anf. 11 INGE CARLSSON (s) replik

Fru talman! Med anledning av den sista delen av Ingvar Erikssons inlägg vill jag säga att hur vi skall finansiera olika saker kommer vi att presentera den 25 april i kompletteringsbudgeten.

Att vi fann att Centerpartiet med sina motioner stod oss mycket närmare förstår jag att Ingvar Eriksson är litet ledsen för. Men med tanke på era motioner och er syn på jordbruksnäringen skulle vi ju aldrig ha kunnat få med er moderater på den breda uppgörelsen.

Med den uppgörelse vi nu nått kommer jordbrukarna att få en bruttointäkt på 10–15 %. Om vi skulle ha gjort upp med er och hade behövt ta med mer av era förslag skulle uppgörelsen naturligtvis ha blivit ännu dyrare och exempelvis spannmålsbönderna nere i Skåne kanske skulle ha fått en bruttointäkt på ca 20 %. Sådana uppgörelser kan vi aldrig tänka oss. Jag redogjorde litet för vad det var vi tog över efter er.

Det var ganska naturligt att vi gjorde upp med Centerpartiet, som dessutom besitter en mycket stor kunskap inte bara inom jordbrukspolitiken utan också inom miljöpolitiken. Där såg vi för 14 dagar sedan att moderaternas strategi var att sänka miljöanslaget med ca 500 miljoner. De 500 miljonerna hade ni tänkt lägga på jordbrukarna.

Jag menar det finns stora ideologiska skillnader mellan oss socialdemokrater och er moderater, och vi kan nog aldrig få en totaluppgörelse med er. Men vi ser gärna att andra partier ställer sig bakom. Jag tycker att tonen i dag har visat att det är fler som tycker att den uppgörelse som vi socialdemokrater och centerpartister har träffat är bra.

Anf. 12 INGVAR ERIKSSON (m) replik

Fru talman! Inge Carlsson säger att det inte går att samarbeta med oss moderater för att vi hade mer långtgående förslag. Sanningen är att vi stod bakom samma förslag som Centerpartiet i den förra regeringens proposition, som vi behandlade i höstas. Om det var det som var det avgörande tror jag nog att det skulle gå att komma överens.

Jag vill också poängtera att vi fullföljer de avtalsförhandlingar som vi förde med EU. Vi tycker att det är en styrka att stå för slutna avtal.

Sedan vill jag gärna ta upp den fråga som ställdes, om det är moderat strategi att lägga ner Fiskeriverket. Jag vill ställa en motfråga till Inge Carlsson. Ni socialdemokrater har i budgeten aviserat besparingar på administrationen inom livsmedelsområdet med 500 miljoner kronor. Hur skall det gå till? Det är mer än Jordbruksverkets, Livsmedelsverkets och Fiskeriverkets budgetar tillsammans. Jag tycker inte frågan är precis relevant.

Anf. 13 INGE CARLSSON (s) replik

Fru talman! När det gäller det framförhandlade avtalet med EU på 2,8 miljoner kronor har vi socialdemokrater mycket tidigt talat om att vi inte med det statsfinansiella läge vi befinner oss i har kunnat ta emot

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

allting det första året. Den som utredde den här frågan sade ju att man i slutet av den här femårsperioden skulle kunna använda dessa pengar.

Det här ligger också i den strategi som vi socialdemokrater har. Vi vill till skillnad mot er bygga ut den ekologiska odlingen i det här landet. Då skall man göra det successivt under de här fem åren. Till år 2000 har den svenska riksdagen slagit fast att 10 % av alla odlade produkter skall vara ekologiskt odlade. Då kan vi inte ta emot alla dessa pengar på ett år, utan vi måste successivt bygga upp stöden. Det har vi också slagit fast i utskottets majoritetsskrivning. Alla står väl bakom att de här stöden ligger fast och att vi skall utnyttja dem.

Beträffande de neddragningar som vi skall göra framöver skall olika utredningar tillsättas. Så är det även med Fiskeriverket. Vi socialdemokrater skulle aldrig kunna säga att vi skall halvera Fiskeriverket utan att göra en analys, en utredning. Ni moderater kommer bara och klipper av benet från Fiskeriverket. Jag tycker att det är litet illa att vi inte kan få reda på vilka konsekvenser det moderata förslaget har när det gäller att ta bort över 40 miljoner kronor från Fiskeriverket.

Anf. 14 MAGGI MIKAELSSON (v) replik

Fru talman! När man hör Inge Carlsson i sitt anförande beklaga sig över alla dessa ökade bördor som man tvingas lägga på barnfamiljer, sjuka, ensamstående och andra kan man undra hur glad Inge Carlsson i själ och hjärta är över den här uppgörelsen. Det kanske bara är en eftergift för en krass, eller klok, politik. Den blocköverskridande överenskommelsen har kanske varit viktigare än innehållet. Jag hoppas att det inte är så. I likhet med vad flera har sagt här i dag tycker vi också att det är ett bra resultat utifrån utgångsläget.

Det jag är litet förundrad över är att Inge Carlsson säger att han önskar att fler hade velat ställa upp bakom uppgörelsen. Det hade vi säkert varit fler som ville, men hade vi den möjligheten?

Jag skulle vilja ställa frågan till Inge Carlsson: Vad hade blivit sämre med den här uppgörelsen om vi hade varit fler partier som hade stått bakom och på det sättet sluppit att reservera oss?

Anf. 15 INGE CARLSSON (s) replik

Fru talman! Som jag har sagt ett antal gånger konstaterade vi när vi gick igenom de 230 motionerna tillsammans med jordbruksministern att vi skulle försöka söka en uppgörelse med ett parti som stod oss nära i vår syn på jordbrukspolitiken men också i vår syn på ekonomin. Det var tyvärr så, Maggi Mikaelsson, att ni i Vänsterpartiet låg närmare Moderaterna när det gällde pengarna. Därför såg vi en stor risk. Det enklaste var för oss att göra upp med Centerpartiet.

Men under behandlingen i utskottet har det funnits möjligheter för alla partier att medverka på ett mer positivt sätt. För det här är en positiv och bra uppgörelse.

Men vi skall diskutera de här frågorna längre fram också. Det kommer fler år och det är många utredningar på gång. Jag hoppas, och det är vår ambition inom Socialdemokraterna, att vi skall kunna få en större samling kring svensk jordbruks- och livsmedelsindustri. Vi tror

att vi har stora möjligheter att i EU-perspektivet värna och stärka den här sektorn som faktiskt är på gång. Ni är välkomna framöver.

Prot. 1994/95:92
21 april

Anf. 16 MAGGI MIKAELSSON (v) replik

Fru talman! Till att börja med måste jag konstatera att varken ni socialdemokrater eller departementet har varit tillräckligt bra på att räkna. Det stämmer inte, det Inge Carlsson säger. Det är inte en sådan skillnad mellan Centerns motion och det förslag som vi har lagt fram. Vi i Vänsterpartiet har gjort en hel del omfördelningar och även varit beredda att diskutera andra nivåer. Vi ligger trots allt väldigt nära. Jag tycker att det är nästintill oförsäkamt att säga att vi ligger nära moderaterna, måste jag säga.

Dessutom är det en nyhet för mig att få höra att socialdemokraterna tycker att man ligger mycket nära Centern när det gäller ekonomin, om det gäller ekonomin i stort. Jag har inte uppfattat att det var så. Det är i alla fall inte så länge sedan vi hade regeringsskifte.

Diskussionerna om sakpolitiken försiggick faktiskt inte i utskottet, de försiggick utanför utskottet. Hade de skett i utskottet, hade vi kanske också kunnat komma överens.

Anf. 17 INGE CARLSSON (s) replik

Fru talman! Jag menade nog inte att Vänsterpartiet i det stora hela ligger närmare Moderaterna, men i vissa avsnitt i jordbrukspolitiken hade ni så pass mycket mer pengar att ni låg nära. Det var just på de områdena som vi hade svårt att se att det var med er vi skulle kunna göra upp. Vi fann faktiskt att det var den lyckligaste och den bästa lösningen både för oss socialdemokrater och för näringen och många andra att det blev just med Centerpartiet.

Men det kommer fler turer, Maggi Mikaelsson. Jag tror nog att ni kommer att närma er oss socialdemokrater i de här frågorna. Vi får se framöver.

Anf. 18 LENNART DALÉUS (c)

Fru talman! Eva Eriksson redovisade den diskussion och process kring jordbrukspolitiken som ägt rum, inte minst i jordbruksutskottet, och som har lett fram till de ställningstaganden som vi är på väg att göra här i dag. Jag tycker att det är en förhållandevis riktig beskrivning.

Det är uppenbart att många partier och många aktörer i ett inledande skede av det svenska EU-medlemskapet har fått sätta sig in i nya frågor, ompröva ställningstaganden och ta nya diskussioner. Det är det som har lett till att vi nu står inför att fatta ett beslut som är anpassat till den verklighet som har blivit resultatet av EU-medlemskapet.

Det är några som är litet upprörda över att kärnan i det som jag ändå betraktar som en stor samsyn består av två partier. Jag tycker att det är riktigt och rent av naturligt. Det har varit ett väldigt bra arbetssätt både idémässigt och rent praktiskt. Några tar litet för lätt på att det var en rätt spretig, blandad och ojämn politisk förslagsställning i förhållande till hur vi borde hantera EU-medlemskapet. Det var faktiskt på det sättet.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Man måste vara klar över att det hade varit mycket svårt att i en sådan diskussion försöka skapa en långsiktig idémässigt konkret och saklig gemenskap mellan Vänsterpartiet och Moderaterna, vilket hade varit alternativet till den utveckling vi står inför i dag. Hade den hållbarheten kunnat garanteras för en tre fyra år framåt mellan de två partierna hade det kanske varit ett diskussionsalternativ. Jag som utskottsordförande har i varje fall inte gjort bedömningen att det var framkomligt.

Centern har alltså fört en diskussion med Socialdemokraterna och står nu inför ett betänkande där kärnan är denna uppgörelse. Jag vill understryka, med hänsyn till vad några har sagt tidigare i dag, att målsättningen för vår del inte har varit att krama mesta möjliga ekonomi ur en diskussion och ett försök att nå fram till en bärkraftig politik för Sverige i EU-medlemskapet. Det kan inte rimligen vara utgångspunkten, särskilt inte i det ekonomiska läge Sverige befinner sig i.

Vi har valt att försöka få ett beslut som rymmer nödvändiga ekonomiska krav men också en stabilitet och en fortsättning på arbetet med vårt medlemskap som man kan se an med tillförsikt. Jag tycker att vi har lyckats med det. De rådande ekonomiska villkoren har kunnat ge utrymme för en förändring av tidigare regeringsförslag samtidigt som den ekonomiska verkligheten har iakttagits.

En annan iakttagelse kan härledas ur den diskussion som har förts här tidigare. Jag tror att det var framför allt Maggi Mikaelsson och Gudrun Lindvall som hänvisade till vad som står i Land kring dessa frågor. Nu är jag, liksom Lena Nyman i sketchen, uppfödd på Kocksgatan och får därmed också tidningen Land då och då i brevlådan. Jag kan konstatera att det i tidningen Land och på många andra håll där man har fått reaktioner och synpunkter på det beslut som vi skall fatta på grund av uppgörelsen egentligen inte finns någon kritik alls. Det är intressant att konstatera.

När vi nu står inför att fatta beslutet kan man inte direkt påstå att det är någon folkstorm från miljörelsen. Man kan inte påstå att det är ett bondeuppror som pågår. Man kan inte påstå att livsmedelsindustrin bombarderar oss med skrivelser om att någonting är på väg att bli väldigt snett.

Sanningen är den att det finns en ganska bred folklig uppslutning bakom det beslut som vi skall fatta i dag. Att det sedan finns kritik från enskilda politiska partier och deras företrädare tycker jag är både legitimt, rimligt och korrekt. Men jag tror det är en fel beskrivning att säga att det beslut vi är på väg att fatta går emot jordbruket, miljön och rent av emot det rimliga i svensk jordbrukspolitisk utveckling.

Det är viktigt att understryka att det i Sverige inte finns någon allvarlig kritik mot det beslut vi är på väg att fatta. Det finns naturligtvis detaljer i detta som rymmer ett problem. Jag kan nämna ett som alla är medvetna om, inte minst jordbruksministern. Hanteringen av mjölkkvoterna, utrymmet inom mjölkkvoterna och utrymmet inom landskvoten är naturligtvis sådant som måste hanteras och bearbetas för att få det att bli så bra som det över huvud taget är möjligt.

Visst finns det saker som måste korrigeras och hanteras på det sättet. Men i grunden står vi inför ett beslut som många är nöjda med. Det är då viktigt att fråga sig vad som blir fortsättningen. Där är naturligtvis utvecklingen i EU det som vi kommer att behöva diskutera mycket och agera utifrån.

Jag är väldigt glad över att ett inslag i uppgörelsen och i det beslut som vi skall fatta här i dag är just att en parlamentarisk kommitté skall vara med om att utforma strategin för synen på EU:s jordbrukspolitik. Det finns många saker att bita i när det gäller en sådan utredning. Det finns säkert skäl att diskutera det även i andra sammanhang, men jag vill gärna understryka några saker.

Det gäller att få en ändring av EU:s jordbrukspolitik som leder till att vi successivt minskar antalet regleringar och minskar EU:s budgetbelastning. Det tror jag är nödvändigt. Det handlar om att försöka få bort marknadsregleringar och försöka se till att det huvudsakliga stödet nu utgår som generella areal- och djurbidrag.

Det gäller att få en reformering med målsättningen att förbättra miljön i jordbruket och trädgårdsnäringen och att se till att i den framtida jordbrukspolitiken ta till vara möjligheterna att inte bara producera livsmedel utan också andra nyttigheter och råvaror som kan användas i energi- och industrisammanhang. Det gäller naturligtvis också djurskyddslagarna och att få en förändring mot de svenska målsättningarna.

Det finns alltså en mängd arbetsuppgifter för en parlamentarisk kommitté, och det finns även i fortsättningen en mängd svenska arbetsuppgifter när det gäller jordbrukspolitiken, inte minst den i EU. Den tid då vi har diskuterat dessa frågor fram till behandlingen av dagens betänkande har varit fruktbar. Den diskussion vi har haft i utskottet har varit öppen och har bidragit till att beslutet ser ut som det nu förhoppningsvis kommer att göra.

Dialogen med jordbruksministern, hennes medarbetare och socialdemokraternas företrädare i utskottet har varit bra. Man har förstått, tagit intryck av förändringar och varit medveten om att saker måste justeras med hänsyn till både den ekonomiska utvecklingen och till utvecklingen i EU så som den har varit tidsmässigt och med andra restriktioner. Det är därför som jag nu gärna yrkar bifall till hemställen i jordbruksutskottets betänkande.

Anf. 19 MAGGI MIKAELSSON (v) replik

Fru talman! För Vänsterpartiet är det, och har alltid varit, sakpolitiken som avgör. Det är den som ligger till grund för våra förslag. Därför tycker jag också, vilket jag har sagt, att den här uppgörelsen är bra. Båda sidorna har väl fått ge och ta.

Jag tycker att det är en klok reträtt av Centern från de krav ni ställde i förhållande till den proposition som ni var överens om att lägga fram före jul. Det är även en klok reträtt av regeringen. Nu har man hamnat på en kompromiss som faktiskt är ganska bra.

Däremot stämmer det inte att alternativet till en uppgörelse mellan Centern och Socialdemokraterna skulle vara en där alla partier ingick. Jag tror inte att det hade varit möjligt i det här sammanhanget.

Prot. 1994/95:92

21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

När det sägs att ingen kritik hörs utifrån skulle jag vilja säga: Fattas bara! Det är ju trots allt så att en hel del pengar kommer att gå ut till ett bra, och förhoppningsvis bättre, jordbruk. Jag tycker att det är bra.

Den fråga som har oroat mig mest i den här uppgörelsen har jag tagit upp flera gånger. Den gäller Norrlandsstödet och att man minskar på den nationella delen. Jag skulle vilja fråga hur Centern har resonerat när det gäller hur den del som blir kvar av det nationella stödet för Norrlandsjordbruket skall användas. Kommer delar av stödet att försvinna eller inte? Det går ju t.ex. inte att ersätta stöd till svinproduktion med ett vallstöd.

Anf. 20 LENNART DALÉUS (c) replik

Fru talman! Det är en korrekt iakttagelse som Maggi Mikaelsson gör att det inte kommer så mycket kritik utifrån, och då menar vi uppenbarligen utanför det här huset. Jag tror att det finns goda skäl för att den här kritiken inte skall finnas. Jag tycker nämligen att det är en god blandning av hänsyn till miljön, till ekonomin och till vår utveckling i EU som ryms i det här beslutet.

När det gäller detta med att backa och göra avsteg eller, som Maggi Mikaelsson sade, ändra sig, ser jag inte sådana här beslut på det sättet. Det är ofta svårt att härleda vem som egentligen föreslog vad i det som så småningom blir ett beslut, en uppgörelse eller en kompromiss. Det viktiga är att de som är med om beslutet även står bakom och vårdar det. Jag hoppas att Maggi Mikaelsson och Vänsterpartiet också är med och vårdar de delar av beslutet som de står bakom.

Jag har själv inte den allra grundligaste erfarenheten av praktisk jordbruksverksamhet, och framför allt inte i Norrland. Jag har tagit stort intryck av de uppvaktningar som har varit, inte minst i utskottet, bl.a. från Norrlandsgruppen och företrädare för Norrlandsjordbruket. Det beslut som vi är på väg att fatta nu skiljer sig egentligen inte alls från de förslag och redovisningar som kom därifrån.

Jag vet att det kan finnas bekymmer ändå. Men i ett läge där vi nalkas en miljard när det gäller Norrlandsstödet till jordbruket tycker jag ändå att förutsättningarna för att bevara det Norrlandsjordbruk som vi vill bevara också kommer att vara ganska goda.

Anf. 21 MAGGI MIKAELSSON (v) replik

Fru talman! Jag kan hålla med om att man inte skall käbbla om vem som har sagt vad i olika uppgörelser. Det hör kanske till historien. Men om man jämför med den proposition som vi började riksdagsåret med att diskutera och de uppfattningar som regeringen då hade har det dock skett en betydande klokskapsförbättring från båda håll. Att det dessutom råkade landa så att det hade kunnat bli en mycket bred majoritet i utskottet är ju bara bra för sakfrågan som sådan.

Det finns självfallet olika synpunkter på Norrlandsstödet. Det som har oroat mig är just det faktum att svinproduktionen inte kan gynnas av ett stöd till vallproduktionen. Svinproduktionen utgör basen för den livsmedelsindustri som finns i Norrland. Den är också en mycket viktig del ur sysselsättningsynpunkt. Det finns 1 100–1 200 arbetstillfällen

inom charkuterinäringen i Norrlandslänen. Det är mycket med våra mått mätt. Om man börjar att svaja i underlaget där finns det risk att man inte kan fortsätta. Vi vet ju alla att vi värnar om landsbygden och att jordbruket är en viktig del. Att kunna försörja det med bra råvaror är en viktig del.

Jag är orolig för att ni inte har gjort en tillräckligt bra analys över hur det här slår. Jag undrar om ni har gjort någon alls för den delen.

Anf. 22 LENNART DALÉUS (c) replik

Fru talman! Det är klart att vi försöker analysera saker innan vi föreslår åtgärder, Maggi Mikaelsson. Jag är också orolig över en del saker som kan beröra förändringar som kommer att ske.

Jag tror t.ex. att man noga måste bevaka att mjölktillgången i Norrland räcker för att hålla de fortsatta leden i mejeriproduktionen med underlag för produktionen. Jag tror att det finns ett antal sådana saker att bevaka och vara aktsam om.

Jag tror också att man måste bevaka och vara aktsam eftersom det naturligtvis blir strukturförändringar i jordbruket genom de förändringar vi nu har i de olika stödformerna. Men flera av dessa strukturförändringar är ju sådana som vi också bejakar. Vi får naturligtvis förändringar som förskjuter stödet till att bli miljöåtgärder på ett annat sätt än tidigare. Det är ju just åtgärder som vi bejakar.

Nu är ju jordbruksministern här och kan lyssna. Jag hoppas och tror på goda grunder att jordbruksministern är medveten om dessa problem och frågeställningar, inte minst i Norrland. Man måste aktivt och offensivt medverka till att jämna ut dessa skarvar och få bort de problem som alltid uppstår när man åstadkommer angelägna strukturförändringar. Men jag tror inte att det finns någon åsiktsskillnad på den här punkten. Jag tror att vi kan hjälpas åt med detta.

Anf. 23 GUDRUN LINDVALL (mp) replik

Fru talman! Det var några saker som Lennart Daléus sade som jag tycker kräver en kommentar. Det är många klappar på axeln mellan Socialdemokraterna och Centern. Men om sanningen skall fram hade Lennart Daléus kontakt med mig halv tolv den där natten. Då framställdes det hela som att det här var ett sätt att göra en uppgörelse som flera partier skulle kunna vara med om morgonen därpå i jordbruksutskottet.

Jag hade synpunkter som jag kan se att jag har fått tillgodosedda i betänkandet. Enligt Lennart Daléus uppgifter till mig på natten var detta öppet och flera partier skulle kunna skriva under uppgörelsen. Dagen därpå fick vi höra i radio att det var en uppgörelse mellan Socialdemokraterna och Centern. Det lärde mig en del om rikspolitiken. Så går det inte till i kommunerna, men jag har förstått att politik är olika på olika nivåer. Ibland kan jag förstå politikerföraktet.

Lennart Daléus säger att kritikerna är tysta. Det kanske beror på vem man lyssnar på, Lennart Daléus. Jag har nästan blivit uppringd av fler bönder och miljöfolk efter uppgörelsen än före. Det har förvånat mig.

Prot. 1994/95:92

21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag har också förstått att den kritik som har funnits inom LRF mot EU har tystats. Det fanns t.ex. inga pengar till EU-kritiska cirklar inom LRF. I dag när man ser konsekvenserna av det hela börjar dessa bönder att vara mycket kritiska. Det gäller framför allt mjölkbönderna som inser att deras ekonomi totalt slås sönder.

Det finns också en stark kritik från miljörelsen. Man kritiserar naturligtvis det som sker på de gårdar som har mjölkproduktion och där många kommer att lägga igen. Det kommer att få förödande konsekvenser för den biologiska mångfalden. Man oroar sig också för det som händer med vallarna i dag och för stödet till LFA syd och de områden som eventuellt kommer att ingå eller inte ingå där. Nog finns det kritik, Lennart Daléus.

Jag skulle vilja fråga hur det kan komma sig att Centern totalt har släppt kravet på att det skall finnas ett program inom miljöstödet till resurshushållande konventionellt lantbruk. Avser man att återkomma om det? Hur bedömer Centerpartiet att vi skall kunna utnyttja mer än 1,5 miljarder år tre, fyra och fem?

Anf. 24 LENNART DALÉUS (c) replik

Fru talman! Nu kommer jag inte alltid ihåg allt som Gudrun Lindvall och jag säger eller gör på nätterna. Men jag vet att jag i det här sammanhanget haft ambitionen att informera utskottets partier om förut-sättningarna för kommande beslut. Jag tror att det har gått hem på de flesta håll. Det har på intet sätt uteslutit möjligheterna för alla partier att ta ställning till beslut som är på väg att fattas i utskottet och ställa sig bakom dem. Att vi kan ha litet olika kontaktytor ute i världen och får litet olika signaler kan vi väl leva med. Mitt intryck, som jag tror att också kammaren i övrigt delar, är ändå att det har varit en positiv reaktion på såväl innehållet som – låt mig understryka det – stabiliteten i de beslut som nu är på väg att fattas på jordbrukets område.

När det gäller miljöprogrammen hoppas jag att dessa – vilket vi också har omnämnt – kan få en sådan utveckling att miljöförbättringar kan åstadkommas även i det konventionella jordbruket. Jag hoppas och tror att det kan gå att utveckla miljöprogrammet med de tre delprogrammen på ett sätt som kan tillgodose både Miljöpartiets och Centerns åsikter. Jag hoppas naturligtvis att det skall vara möjligt att efter de inledande två åren utveckla och bättre utnyttja de ramar som Sverige har förhandlat sig till. Detta får samhällsklimatet på det ekonomiska området och behoven på miljö- och jordbruksområdena avgöra, men jag har goda förhoppningar på den punkten.

Anf. 25 GUDRUN LINDVALL (mp) replik

Fru talman! Jag kan i och för sig förstå att dessa uppgörelser mellan Socialdemokraterna och Centern har kunnat träffas, eftersom det där någonstans finns en gemensam syn på lantbruket. Man hyllar det stor-skaliga och konventionella lantbruket. Man känner sig kanske hemma i det lantbruk som vi har skapat i Sverige. Men som även LRF självt tillsammans med Det Naturliga Steget och flera andra organisationer

har konstaterat är det inte ekologiskt hållbart. Vi kan i längden inte bedriva ett jordbruk på det här sättet, utan vi måste lägga om det.

Där kommer också ekoprogrammet in. Det som oroar mig är att det över huvud taget inte är nämnt i propositionen. Det nämdes i den proposition som vi förra gången behandlade. Det anfördes då att man skulle återkomma med ett sådant här program inom ramen för miljöstöden. Nu är det inte alls omnämnt.

Jag har förstått att det som man i EU nu förhandlar sig fram till kommer att gälla under de närmaste fem åren. Jag undrar om det åtminstone finns med ett program för ett resursbevarande konventionellt lantbruk i diskussionen inom EU. Har Lennart Daléus försäkrat sig om det? I annat fall har jag svårt att se att det över huvud taget skall kunna komma till stånd under de närmaste fem åren.

Vi slår här fast att det på tre områden skall ges stöd: till landskapsvård, till miljö känsliga områden och till ekologisk odling. Jag förstår inte var stödet till ett resursbevarande konventionellt lantbruk skall komma in.

Jag vill också återigen fråga Lennart Daléus: Kommer denna uppgörelse att innebära att vi har möjlighet att diskutera nivån på miljöstöden återkommande från 1997 och framåt? Bedömer Lennart Daléus uppgörelsen så, eller är det en uppgörelse mellan Centern och Socialdemokraterna om en en stödnivå för fem år?

Anf. 26 LENNART DALÉUS (c) replik

Fru talman! Enligt min bedömning kan man återkomma med en diskussion om utrymmet under de närmaste fem åren upp till den ram som Sverige har förhandlat sig fram till. Detta framgår mycket tydligt av det som är på väg att bli kammarens beslut. Å andra sidan är det uppenbart att det finns en del praktiska restriktioner i detta, eftersom programmen löper på en femårig tidsperiod. Jag är fullt medveten om att om man har inlett program, är det naturligtvis svårt att utvidga dessa under perioden.

Jag är också fullt medveten om att det i EU:s system är svårt att utan begränsning utnyttja och utveckla upp till angivna ramar. Men det är uppenbart att vi har förbehållit oss den rätten och möjligheten och att vi alla är överens om det. Det är också uppenbart att vi är medvetna om att det för detta finns ekonomiska restriktioner och hänsyn att ta till vad som behövs på miljöområdet. Det är min bedömning. Jag tror också att det är en ganska enstämmig bedömning.

När det gäller vad som skall ingå säger Gudrun Lindvall att LRF självt och Det Naturliga Steget har gjort den ena eller den andra analysen, och jag har självfallet stor respekt för det. Men vi har också försökt att göra en egen analys och bedömning, och jag hade inte haft något emot tydligare markeringar och utökade resonemang kring ett resurshushållande konventionellt jordbruk. Jag är dock ganska förvisad om att det kommer att finnas utrymme för detta i det arbete som vi bedriver under de närmaste två åren och framför allt under de närmaste fem åren.

Prot. 1994/95:92

21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag kan också försäkra Gudrun Lindvall att jag och Centern naturligtvis kommer att anstränga oss för att de momenten skall finnas med i de fortsatta diskussionerna med EU. Jag hoppas och tror att vi kommer att lyckas också på den punkten.

Anf. 27 INGVAR ERIKSSON (m) replik

Fru talman! Utskottets ordförande säger att processen i utskottet varit öppen och att arbetssättet varit bra i idémässig gemenskap. Jag måste ändå säga att just detta arbetssätt i en så stor och viktig fråga som jordbrukspolitiken efter EU-anslutningen jämfört med behandlingen av motsvarande stora frågor tidigare är ovanligt för utskottet.

Diskussionen har huvudsakligen förts mellan uppgörelsepartierna utanför utskottet. Det har tagit ovanligt lång tid. Vi ligger farligt nära gränsen för vad som är tillrådligt för beslutet här i kammaren med hänsyn till EU. Vi vet ännu inte fullt ut vad besluten ekonomiskt kommer att innebära.

Vi moderater har stått fast vid den förra regeringens förslag, som signerats av inte minst Lennart Daléus partikamrat Karl Erik Olsson. Man kan inte säga att Centern nu fullt ut gör detta. Miljöprogrammet och områdena för arealersättning är några exempel på detta.

Anf. 28 LENNART DALÉUS (c) replik

Fru talman! Om jag skall vara ärlig vill jag säga att jag inte tror att Ingvar Eriksson i sitt hjärta tycker att vi har haft en dålig arbetsprocess i detta ärende, men jag har all respekt för att han säger det.

Ingvar Eriksson är en väsentligt erfarenare jordbrukspolitiker och politiker över huvud taget än jag, men jag är övertygad om att också Ingvar Eriksson förstår att det inte hade varit politiskt rimligt att tro att den förra regeringens förslag på det jordbrukspolitiska området ograve-rat skulle anammas av en ny socialdemokratisk regering. Det är inte rimligt att tro att den skulle trycka det till sitt hjärta och göra det till sitt förslag.

Vi har från Centerns sida i våra motioner och förslag mycket tydligt markerat var vi står på det jordbrukspolitiska området. Liksom i klok politisk hantering i övrigt har det blivit en diskussion, och det har blivit en – låt mig gärna ta det ordet i min mun igen - kompromiss mellan olika förslag och åsikter på ett som jag tror fruktbart sätt. Det har varit den enkla politiska hanteringen av denna fråga. Jag tror ärligt talat, fru talman, inte att Ingvar Eriksson är särskilt upprörd över den hanteringen. Jag tror också att han förstår att förslagen och besluten i dag – låt mig säga det – kanske tyvärr inte blir identiska med den förra regeringens grundförslag.

Anf. 29 INGVAR ERIKSSON (m) replik

Fru talman! Lennart Daléus tror inte att jag är särskilt upprörd. Nej, jag tycker inte heller att mitt anförande här har gett uttryck för det, men det är onekligen en ovanlig arbetsprocess som har förekommit i utskottet. Den har blivit sen och besvärlig, det finns mycket av osäkerhet och vi har stora problem framför oss. Jag hoppas bara att vi gemensamt kan

forma en politik som på ett vettigt sätt löser de problem som vi nu förutser, t.ex. vad gäller mjölkkvoterna.

Lennart Daléus säger att det inte är politiskt rimligt att förvänta sig att socialdemokraterna fullt ut skulle acceptera den förra regeringens förslag. Nej, det är möjligt, men jag bedömer att vi hade en chans att komma litet längre.

Anf. 30 LENNART DALÉUS (c) replik

Fru talman! Detta visar vilka marginella skillnader som finns mellan oss. Vi står inför ett beslut som innebär en förändring av den nuvarande regeringens ursprungliga förslag. Jag kan säga att det är en förändring i riktning mot det som den tidigare regeringen stod för.

I frågan om vi har hamnat vid den optimala punkten på skalan mellan dessa två punkter vill jag säga att jag tycker att det är så. Möjligen har processen varit ovanlig, men jag tycker i så fall också att den har varit framgångsrik, och det är inget att skämmas för. Jag är dock inte säker på att den har varit ovanlig, men den har framför allt varit framgångsrik.

Jag håller inte heller, fru talman, med om bedömningen att det har tagit mycket lång tid.

Jag tror faktiskt att processen som föregick beslutet i utskottet, grundat på den kärna som uppgörelsen mellan de två partierna utgjorde, givet omständigheterna och givet materialet, har gått fort. Med referens till utskottskansliet skall det gärna sägas att det var ett gigantiskt material. Jag vågar påstå att vi har betat oss igenom det på förhållandevis kort tid med ett lyckosamt resultat, som jag hoppas leder till ett klokt beslut här i kammaren i dag.

Jag är rätt nöjd, fru talman.

Anf. 31 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Det är en ny tid nu. Det är en ny politik. Det är nya arbetsförhållanden, och det är nya ekonomiska prioriteringar. Ungefär så skulle man kunna sammanfatta det som vi nu diskuterar. Dessa fyra olika nya saker har med vårt medlemskap i den europeiska unionen att göra.

Det har sagts av många här att den nya politiken innebär att vi går ifrån att själva bestämma. Vi går in i en gemensam jordbrukspolitik med de andra medlemsländerna.

De nya arbetsförhållandena, som också har kommenterats av många här i dag, innebär att riksdagens möjligheter att detaljstyra minskar medan regeringens möjligheter ökar. Framför allt ökar ministerrådets makt över den svenska jordbrukspolitiken.

Vi gör nya ekonomiska prioriteringar. I tider när vi drar ned på många grupper kan vi se att vi har gått in i ett ekonomiskt system på jordbrukets område som gör att vi får göra andra ekonomiska prioriteringar än vad som skulle ha varit fallet om vi själva helt hade styrt över politiken.

Jag skall, fru talman, kommentera litet grand av det som har sagts. Det har talats om många olika saker. Jag skall också försöka kommentera

Prot. 1994/95:92

21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

tera så många detaljer som möjligt, men jag vill först göra några övergripande reflexioner.

All samförståndsanda till trots kan man inte undgå att reagera på vissa partiers uttalanden. I den situation Sverige befinner sig i, då vi lägger stora bördor på barnfamiljer, pensionärer, studerande osv., finns det en grupp som faktiskt gynnas. Det sker kanske inte på grund av att den socialdemokratiska regeringen själv ville det, utan på grund av att vi nu går in i ett sådant system.

Det finns partier – Moderaterna, Miljöpartiet och kds – som i dag säger att det inte räcker. Vi måste ge dem ännu mer! Vi måste ge mer till LFA syd, mer till miljöprogrammet osv.

Jag tycker att det är en mycket oansvarig inställning. Jag uppskattar det som Lennart Daléus sade om att det är en ekonomisk situation i landet som gör att man måste ompröva, precis som regeringspartiet Socialdemokraterna måste ompröva en del av de förslag som lades fram i januari därför att vi inte har egen majoritet här i riksdagen. Om man har ansvarskänsla i partiet borde man också kunna ompröva de mycket kostsamma löften man givit och de förslag som lagts fram när samhällsekonomin så kräver.

Det är skälet till att det blev en uppgörelse mellan just Socialdemokraterna och Centerpartiet. Vi kunde finna varandra på en rimlig nivå. Vi fann att Centerpartiet var det parti som var berett att ta ansvar för helheten.

Det är inte första gången som Socialdemokraterna och Centerpartiet samarbetar. Man får gå ganska långt tillbaks i tiden för att hitta det på jordbrukets område, men ändock. Jag tycker att den uppgörelse som nu träffats här i riksdagen mellan dessa två partier är en mycket bra uppgörelse. Den är historisk på sitt vis. Jag som kunde studera Centerpartiet och Moderaterna under 80-talet såg att dessa två partier hela tiden försökte hänga ihop. Det ena ville överträffa det andra.

Det är väldigt skönt att Centerpartiet har vågat ta detta samhällsansvar och går in i en uppgörelse över blockgränserna med en ny socialdemokratisk regering.

Jag vill säga några ord om ekonomin för jordbruket. Ingvar Eriksson från Moderaterna utmålade det som att det kommer att bli besvärligt nu när vi inte tar ut alla de pengar som är framförhandlade utan bara en liten del av dem – för övrigt en väldigt stor del. Han pratar om käppar i hjulet. Han talar om att vi svävar i okunnighet om hur det blir osv.

Låt mig bara ge några siffror på hur det blir enligt den uträkning som Jordbruksverket nyligen har presenterat.

Det blir ökade intäkter för jordbruket som helhet på ungefär 10 %. Vilken grupp i samhället får det i dag? Om man bryter ned siffrorna kan man få fram intressanta saker. De visar nämligen att det naturligtvis varierar över landet. Svealands slättbygder vinner mest. Norra Norrland vinner naturligtvis, höll jag på att säga, minst.

Om man tittar på driftsinriktningar ser man att det blir som många av oss har sagt att det skulle bli: Vegetabliesektorn vinner allra mest – 17 %. Mjölksektorn vinner inte lika mycket – 3 %. Köttdjurssektorn

vinner också mycket – 19 %. Svinproducenterna får däremot en minskning på grund av att priset på griskött förväntas sjunka.

Det blir alltså en förskjutning från traditionell animalieproduktion till vegetabiliesidan och till nötköttsproduktion av speciellt slag.

Det är litet svårare att säga vad som händer med de olika företagen, men det finns en tendens till att små företag vinner litet mer rent procentuellt än de större.

Jag vill till Ingvar Eriksson och andra som pläderar för ännu mer pengar säga att det är i det ljuset som vi skall diskutera.

Moderaterna, Miljöpartiet och kds föreslår nu att vi skall ge en grupp i samhället – jordbrukarna – ännu mer pengar. Som socialdemokrat skulle jag då ha oerhört svårt att gå ut och möta väljarna, som vi i dag lägger så stora bördor på. Jag skulle kanske inte ha svårt att göra det om jag vore moderat, för då har man ju den inställningen. Bördorna skall bäras rättvist, har jag hört sägas några gånger också från andra partiets företrädare.

Det har talats om mjölkkvoter. Självfallet är de ett problem. Det system vi går in i är komplicerat och krångligt. Jag uppfattade att de allra flesta, oavsett vad man tyckte om EU-medlemskapet den 13 november, sade att jordbrukssystemet inte är något motiv för att gå in i EU. Det måste förändras.

Nu är vi i detta krångliga system med mjölkkvoter och med nationell kvot som vi just nu försöker fördela på gårdsnivå, med alla de problem och den tidsutdräkt det innebär. Åtta personer jobbade med dessa frågor på Jordbruksverket tidigare, och i dag är de ca 30. Vi räknar med att det skall vara klart i juni. Alla har fått sin preliminära kvot, men det slutliga ställningstagandet får vänta tills vi har hela underlaget.

Det finns en del frågor som jag gärna vill diskutera med utskottet. Vi behöver göra vissa justeringar som jag tycker att jag måste förankra i utskottet. Det kan i något fall vara snubblande nära konflikt med något riksdagsbeslut. Jag skall be att få återkomma till jordbruksutskottet.

Det har talats om att man inte får vara med och peta i detaljer i programmen. Men utskottet har ju självt angivit ramarna. Det skulle för övrigt vara en omöjlighet för utskottet att utforma programmen.

Vi har ganska många anställda – vi har ökat antalet anställda på Jordbruksdepartementet precis som på Jordbruksverket – för att klara av detta.

Det betyder att de här programmen utformas utifrån EU:s krav och utifrån riksdagsbeslut – om de är förenliga med EU:s krav. Men det är de inte alltid, och då vet ni vad som gäller. Då är det inte riksdagens beslut utan EU:s krav som gäller. Vi försöker nu kombinera detta på ett så bra sätt som möjligt. I går fattade regeringen beslut om programmen för norra Sverige och för LFA syd och miljöprogrammet. Nu inleder vi realförhandlingarna med kommissionen i Bryssel.

Det har diskuterats arbetsgrupper – det har också gjorts förut. Efter att beslutet nu är fattat anser jag att den arbetsgrupp som skall analysera, utvärdera och följa det som just nu händer kan komma i gång. Den parlamentariska kommittén om framtidens jordbrukspolitik, som jag tycker att det är väldigt värdefullt att vi får till stånd, kanske kan

Prot. 1994/95:92

21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

komma i gång något senare, därför att där har vi ett arbete på gång som skulle kunna utgöra ett gott underlagsmaterial för en sådan diskussion inför framtiden.

Jag ser för övrigt också att det finns en stor samstämmighet över partigränserna om vad som behöver göras med jordbrukspolitiken i framtiden.

Låt mig gå igenom vad olika företrädare har sagt här och deras argumentering.

Jag kan börja med Ingvar Eriksson, som riktade en kritik som jag uppfattade som rätt pekpinneinriktad. Han sade att vi inte gör tillräckligt. Han sade att det nu inte får vara konfrontation med näringen utan att vi skall jobba nationellt för landets bästa. Jag kan lugna Ingvar Eriksson med att vi inte har någon konfrontation med näringen. Vi jobbar med näringen för landets bästa, i Sverige och i utlandet.

Ingvar Eriksson frågade vidare om det kommer några skatteförslag i nästa vecka. Inge Carlsson har svarat att det inte kommer några sådana. Det låg i uppgörelsen med Centerpartiet att det som tidigare hade aviserats, dvs. beskattning på jord- och skogsfastigheter, inte kommer att läggas fram.

Jag går tillbaka till detta med näringen och produktionen i Sverige. Ingen av talarna här har nämnt det faktum att det i budgetbilagan finns en reform för 30 miljoner. Det är nya pengar, som skall användas för just det som Ingvar Eriksson pratade om, utan att nämna någon summa. Det är att slussa svensk mat ut på en Europamarknad och att göra svenska konsumenter medvetna om hur maten är producerad i Sverige och i andra länder, för att de sedan skall kunna göra sitt eget, medvetna val.

Jag kan också nämna, i den mån det inte är känt, att vi har omorganiserat hela departementet med tanke på EU-medlemskapet men också med tanke på den nya situation som Sverige hamnar i, med en möjlighet till export av svensk mat på en Europamarknad och med en ökad konkurrens på hemmamarknaden och därmed behovet av att konsumenterna får mera upplysning och råd.

Eva Eriksson pratade om reformering av CAP, och jag har ingen annan åsikt i det fallet. Hon pratade om utvidgningen av EU. Jag delar uppfattningen att där finns en konflikt. Den konflikten är mycket stor, och den handlar om hur man skall kunna leva upp till de löften som är givna, dels 1993, dels i december 1994 i Essen, där Ingvar Carlsson m.fl. ministrar och statschefer stod upp och sade att vi självklart måste utvidga EU; att vi inte kan sluta oss, utan att vi skall utvidga oss österut. Vi sade att det också gäller Baltikum – det är viktigt för oss i Sverige.

Att tro att detta kan göras med bibehållen jordbrukspolitik är en illusion. Om de nya länderna, som Polen, Ungern och Baltikum, gick in i den jordbrukspolitik som gäller för dagen skulle hela systemet kollapsa.

Det här är en konflikt så till vida att vi i förslaget om en utvidgning måste ha med oss också de länder som inte vill förändra CAP. Det är inte så enkelt. Jag har själv besökt Italien, Grekland, Spanien och Por-

tugal. Där är man väldigt mån om att behålla systemet, därför att det betyder mycket för dessa länder, för deras jordbrukare och för deras jobb. Det finns också skäl att diskutera detta mycket ingående framöver.

Jag vill svara på frågan om Ydre kommun. Jag har själv blivit uppvaktad av Ydre kommun och vet precis vad det handlar om. Hur man drar gränserna när det gäller LFA-område har att göra med avkastningen. I Ydre kommun är avkastningen för hög, och därför kommer den på den näst högsta nivån när det gäller stöd.

Maggi Mikaelsson talade om mjölkkvoterna och antydde att landskvoten kanske var för låg. Men vi måste ju blicka litet längre än till vårt eget land. Det finns ett överskott. Det finns ett smörberg i Europa, och därför får vi smörbidrag om vi äter mera smör i Sverige – man vill bli av med det. Det är klart att det inte löser något överskottsproblem om vi har en högre mjölkkvot. För övrigt var det så att den mjölkkvot som blev förhandlingsresultatet var något över den dåvarande produktionsnivån. Vad som därefter har hänt är välkänt för oss alla, dvs. att man började spekulera i en framtida kvottilldelning, framtida pris och värde på kvoten och sedan började bygga ut. Därför är det i dag så att produktionen inte överstiger men ligger väldigt nära den kvot som vi har fått.

Min tid är ute för den här gången, fru talman, men jag skall be att få återkomma för att besvara övriga deltagares frågor.

Anf. 32 DAN ERICSSON (kds) replik

Fru talman! Att anfall är bästa försvar bekräftades här. Det är i alla fall jordbruksministrernas uppfattning om hur man för debatt. Det kan också vara ett sätt att dölja den kraftiga reträtt som regeringen har gjort på det jordbrukspolitiska området.

Det är en ny tid och en ny politik, säger Margareta Winberg. Men diskussionen om ett EU-medlemskap och vilka villkor detta skulle innebära för svenskt jordbruk har pågått länge, så det är ingen nyhet. Det är först när Socialdemokraterna av en samlad opposition tvingas att lägga om politiken som de gör förändringar.

Margareta Winberg säger också att vissa av oppositionspartierna har en oansvarig inställning. Jag kan då för kds del säga, att så länge vi har finansierat våra förslag fullt ut på det jordbrukspolitiska området, samtidigt som vi värnar om barnfamiljer, vården för äldre och de arbetslösa, mot den nuvarande regeringens orättfärdiga politik på det här området står jag väldigt stark i debatten.

Finansministern har talat om att man skall bära varandras bördor. Det är uppenbarligen så att regeringen har missuppfattat detta uttryck och lägger bördorna på helt fel områden.

Jag vill gå tillbaka till den fråga som jag ställde i mitt anförande: Är det egentligen en sinnesändring för Socialdemokraterna när det gäller jordbrukspolitiken, eller handlar det bara om att träffa uppgörelser med partier som är billigast från regeringens synpunkt? Om det är det sista som gäller, är jag fortsatt orolig för utvecklingen.

Prot. 1994/95:92

21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 33 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Den första delen av Dan Ericssons inlägg förstod jag inte riktigt. Det var inte alls så att vi visste vad som skulle komma, åtminstone inte vi socialdemokrater. Vi sade att vi har respekt för demokratin och att vi skall respektera folkomröstningens resultat. Det var ganska svårt att förutse om det skulle bli ja eller nej den 13 november. Det var mot bakgrund av det som vi, innan vi hamnade i regeringsställning, ansåg att man inte i förväg skulle anpassa politiken till EU-systemet. Det skulle ha medfört en stor belastning på den nationella budgeten under de tidigare åren.

Dan Ericsson säger att ni har finansierat det här. Jag måste ändå fråga om inte Dan Ericsson tycker att det är något märkligt att kräva ytterligare pengar till en grupp som genom det här förslaget som nu ligger på riksdagens bord ändå gynnas så kraftigt. Samtidigt måste vi skära ned på grund av den ekonomiska situationen i Sverige. Även kds vill väl sanera statsbudgeten genom besparingar?

Jag tycker att det skulle kännas mycket märkligt att i dagens läge gå ut och kräva mer pengar till just den här sektorn.

Om det är en sinnesförändring eller ej är ganska ointressant. Vad vi nu har gjort är att se till att det har blivit stabilt under fem år framöver. Det har blivit en ganska harmonisk stämning mellan regeringen, partierna och näringen. Som Lennart Daléus sade här tidigare finns det ingen folkstorm och det är inga traktorer på gatorna. Det verkar som om detta är en uppgörelse som väldigt många är nöjda med, och det tycker jag är bra.

Anf. 34 DAN ERICSSON (kds) replik

Fru talman! Margareta Winberg hävdar att hon inte förstod vad jag menar, och det är möjligt. Men det går då inte att förstå vad Margareta Winberg menar när hon säger att socialdemokraterna inte visste. Det är klart att man har vetat under lång tid vad ett EU-medlemskap skulle kunna innebära.

Det är tack vare att den tidigare regeringen insåg detta som det finns förutsättningar för svenskt jordbruk och svensk livsmedelsindustri även i fortsättningen. Hade man inte gjort förberedelser och förändringar i politiken hade vi inte haft en särskilt bra situation i dag.

Jordbruksministern upprepar ständigt ”gynnade grupper”. Men det är inte så, och det borde en jordbruksminister veta om hon rör sig ute i verkligheten bland lantbrukare och bönder av olika slag som har haft det oerhört kämpigt de senaste åren. I statistiken kan man se hur många jordbruksföretag som har försvunnit. Jag tror inte att beskrivningen ”gynnad grupp” delas av så värst många som faktiskt är verksamma i näringen.

Det handlar om att ha en helhetssyn på jordbrukspolitiken. Om vi klarar finansieringen av det här i vår budget och att värna utsatta grupper mot regeringens attacker, står vi också fortsatt starka i den här debatten.

Det är inte ointressant, Margareta Winberg, om det är en sinnesändring eller om det bara handlar om att hitta det billigaste förslaget. Det

handlar faktiskt om långsiktighet. Vi skall försvara landsbygden, sysselsättningen inom jordbrukssektorn och livsmedelsindustrin och en fortsatt satsning på miljöinvesteringar i jordbruket. Då måste vi veta vad man egentligen vill eller om man kommer att avvika från den här vägen när man kanske hittar partners som gör att det blir ännu billigare.

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 35 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Jag kan försäkra Dan Ericsson att vi inte kommer att avvika från den här vägen. Vi har gjort en uppgörelse med Centerpartiet, och den gäller den här perioden. Den står vi för.

Vad jag menar med att vi inte visste är att vi inte visste hur resultatet skulle bli. Det är möjligt att kds genom någon högre makt visste det, men inte Socialdemokraterna.

Om vi hade gjort på ett annat sätt än vad den tidigare regeringen hade gjort, skulle vi ha gått in i EU-medlemskapet utan t.ex. ett stort spannmålsöverskott. Det var så vi ansåg att man borde göra. Vi var i minoritet och fick inte igenom det.

Dan Ericsson säger att bönderna har haft det kämpigt de senaste åren. Jag vill hänvisa till dels OECD:s rapport om de ganska stora stöd som har utgått under den borgerliga regeringens tid, dels ett mycket intressant uttalande som jag hörde häromdagen när jag höll föredrag på Föreningsbanken. De talade om att de var mycket angelägna om att ha bönderna som kunder, eftersom det är stabila företag och så få konkurser. Med det här nya systemet skulle de vara villiga att låna ut ännu mer pengar till investeringar, eftersom böndernas företag skulle bli ännu mer solida.

Anf. 36 GUDRUN LINDVALL (mp) replik

Fru talman! Jag hoppas naturligtvis att jordbruksministern får möjlighet att i replikskiftet svara på en del av de frågor som jag är ledsn att hon inte hann med i anförandet.

Diskussionen om att somliga partier har mera pengar är litet patetisk. Det finns faktiskt inget parti här i kammaren som inte säger att det kan tänka sig mera pengar i framtiden. Även Inge Carlsson sade att nivån på 1,5 miljarder som vi nu diskuterar kan höjas under femårsperioden. Även Lennart Daléus säger att miljöstöden skall kunna öka från 1,5 miljarder under femårsperioden. Det måste betyda att alla partier här är villiga att satsa ytterligare pengar utöver 1,5 miljarder, eller 750 miljoner kronor i svenska pengar, till miljöstatsningar. Det hälsar jag med glädje.

Naturligtvis är det så att om vi skall få ett hållbart ekologiskt lantbruk, eller åtminstone ett hållbart lantbruk, i framtiden kommer det att krävas större satsningar. Vi satt alla här och funderade på hur mycket av de 2,8 miljarderna som vi behöver utnyttja i början. Alla visste vi att så mycket som 2,8 miljarder kunde vi inte använda. Vi fick göra olika bedömningar av vilken nivå vi skulle hamna på.

För vår del hamnade vi litet högre när det gäller stödet till den ekologiska odlingen. Vi vill nämligen vara säkra på att de pengarna skulle finnas för framtiden. Vi hamnade också högre när det gällde stödet till

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

utbildning och rådgivning. De pengarna har kommit via miljöstöden i stället. Jag har inte heller yrkat bifall till den reservation som behandlar detta. Vi hamnade också litet högre när det gäller LFA syd. Skillnaderna är dock inte så stora.

Jag har litet svårt att se att det är något annat än politisk retorik att vissa partier plockas ut medan andra som också har pratat om mera pengar inte gör det. Jag skulle ...

Anf. 37 ANDRE VICE TALMANNEN

Jag får erinra om att repliken avser jordbruksministern och ingen annan.

Anf. 38 GUDRUN LINDVALL (mp) replik

Fru talman! Det här gäller jordbruksministern.

Jag förmodar att det här måste betyda att Margareta Winberg är tveksam till att vi skall kunna utnyttja mer än 1,5 miljarder under femårsperioden. Jag är framför allt intresserad av att få svar på frågor jag har ställt angående bl.a. ekologisk odling.

Anf. 39 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Jag talar om det som vi diskuterar här och nu – det betänkande som ligger på våra bänkar. Det är i anslutning till det betänkandet som vissa partier har ansett att man kan ge mera pengar. Jag tycker att det är lättsinnigt – i den ekonomiska situation som vi just nu befinner oss i. Hur det blir i framtiden är kanske inte så enkelt att sja om. Det har även andra talare uttryckt här.

Jag kan bara konstatera att det alltid är lättare att vara i opposition och veta att man aldrig behöver ta ansvar för saker och ting. Då kan man plussa på litet här och litet där.

Jag skall gärna svara på några av de andra frågorna som Gudrun Lindvall ställde i sitt första inlägg. Det handlade bl.a. om stödnivåerna till ekologiskt jordbruk och kombinationen utbildning och rådgivning. Vi har resonerat som så att eftersom man inte från början kan komma i gång med den ekologiska odlingen i den omfattning som är önskvärd, använder vi en del pengar till utbildning och rådgivning i initialskedet. Så småningom skall det fasas ut, och pengarna skall läggas över på stöd till ekologisk odling. Det gäller utbildning av och rådgivning till de som vill lägga om sin konventionella odling till en ekologisk.

Gudrun Lindvall ställde också en fråga om arbetsgrupperna. Den har jag besvarat tidigare.

Anf. 40 GUDRUN LINDVALL (mp) replik

Fru talman! Jordbruksministern, jag vill påstå att vi i Miljöpartiet är mycket noga med att finansiera de förslag som vi lägger fram. När det gäller jordbruket har vi finansierat betydligt mera än vad nöden har krävt, eftersom vi har krävt högre miljöavgifter på konstgödsel och bekämpningsmedel. Det känner jordbruksministern förmodligen till. Det framgår mycket tydligt av reservation 8 i betänkandet.

Jag skulle vilja ställa en följdfråga om ekologisk odling. Jag tycker i och för sig att det är ganska bra att man har pengar undanstoppade på ett ställe som man vet att man kan använda när arealen av ekologisk odling ökar. Det har varit ett problem att man låser fast nivån så att det inte kan bli en utveckling. Det kommer att bli en utveckling.

Av de 150 miljoner som under de två första åren är anslagna till utbildning och rådgivning, blir 50 miljoner kvar till år tre. Kommer de att vara specialdestinerade till rådgivning beträffande ekologisk odling eller kommer de att användas till annat? Innebär det här att det bara är under de två första åren som det kommer att finnas pengar för rådgivning och utbildning när det särskilt gäller ekologisk odling? Eller kommer det också att finnas pengar år tre och fyra? Eller är det någonting som vi söker i ett senare skede? Den ekologiska arealen måste ju även fortsättningsvis öka. Det finns 60 000 hektar i dag, och det skall vara 300 000 hektar år 2000. Det krävs alltså en ökning med ungefär 50 000 hektar per år. Rådgivning kommer att behövas även år tre, fyra och fem osv.

Anf. 41 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Först vill jag kommentera förslaget om att det skall vara ännu högre miljöavgifter än vad regeringen har föreslagit. Jag kan på ett sätt finna det sympatiskt. Samtidigt måste man fundera över vad syftet är med ekonomiska styrmedel. Det är naturligtvis att man skall få ner användningen. Det finns alltid en gräns för hur mycket man kan få ner användningen i det konventionella jordbruket.

Jordbruksverket har räknat på vårt förslag och kommit fram till att man i kombination med en viss rådgivning kan få ner användningen ungefär 10 %. Det är möjligen där gränsen går för ett konventionellt jordbruk som ändå anser sig behöva ett visst mått av både handelsgödsel och bekämpningsmedel.

När det gäller utbildningen skall de 50 miljonerna också kunna användas till annan typ av utbildning och rådgivning, t.ex. på länsstyrelsernas lantbruksenheter. Hur det blir längre fram kan jag för dagen inte säga. Det får vi fundera på och återkomma om.

Anf. 42 MAGGI MIKAELSSON (v) replik

Fru talman! Jag vill börja med att göra ett förtydligande. Jag har inte ansett att landskvoten för mjölk är för låg. Däremot blir det självfallet problem, precis som ministern påpekar, när man producerar mer än man har fått tillstånd att producera och överskottet skall minskas.

Det andra jag vill ta upp handlar om detaljstyrning. Självfallet kan vi inte sitta och detaljstyra i utskottet. Men det känns otillfredsställande när man är ute och pratar med bönder eller när folk ringer och ställer frågor om detaljer och nivåer och man inte vet någonting. Det är inte så lätt att säga att det blir 350 miljoner mer i miljöstödet. Det kan man inte komma och säga till en person som t.ex. frågar hur mycket det blir just på det egna området. Därför hoppas jag att den här informationen skall komma fram så fort som möjligt.

Prot. 1994/95:92

21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag hade ett par frågor i mitt anförande. Jag undrade om stödet till ekologisk köttproduktion bara avser nötkött. Det vore bra att få ett klarläggande på den punkten och att få veta om höns, svin, får och getter ställs utanför det stödet.

Sedan hade jag en liten hjärtefråga. Den handlar om Norrlandsstödet. Vi hörde att Jordbruksverkets bedömning är att Norrland vinner minst på detta medlemskap. Det befäster min oro för att nivån på det nationella stödet är så låg att man t.ex. inte kan upprätthålla svinproduktionen eller höns- och äggproduktionen. När det gäller fläsk är ju ministern medveten om att vi ligger under självförsörjningsgraden. Charkuteriindustrin där uppe ligger väldigt nära gränsen.

Anf. 43 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Jag förstår att det känns otillfredsställande när bönder och andra ringer och man inte kan ge svar. Jag skulle vilja råda Maggi Mikaelsson att hänvisa dem till Jordbruksverket eller till departementet.

När jag satt i riksdagen kunde inte jag ge besked om varje liten detaljfråga. Jag fick hänvisa till de experter som fanns. Det är faktiskt omöjligt för oss som politiker att kunna varje liten detalj. Om dessa människor får den här hänvisningen är det möjligt att de får svar, men det är inte säkert. Alla svar finns nämligen inte ännu. Det tar, som jag sade, tid t.ex. när det gäller mjölkkvoterna. Det blir inte klart förrän till sommaren.

Maggi Mikaelsson frågade tidigare om hur gränsdragningar görs. Det förklarade jag. Sedan frågade hon hur man gör om det blir fel. Beslutet om gränsdragningar när det gäller t.ex. LFA-områden fattas av kommissionen. Sedan är det så. Så är systemet.

Konsekvensanalysen av Norrlandsstödet – med de nya 280 miljonerna i miljöstöd – finns i det program som regeringen antog i går och som vi nu åker ner med till Bryssel. Där finns detaljer som visar hur det skulle kunna se ut. Men också det programmet bestäms av kommissionen i Bryssel. Men vi hoppas att vi skall få igenom det.

När det gäller ekologisk odling kan också de andra djurslagen, t.ex. får, höns och svin, få stöd inom det programmet. Det handlar inte bara om nötkött.

Maggi Mikaelsson frågade också tidigare om arrendatorernas villkor. Enligt EG-förordningen följer kvoten marken och ägandet. Men vi har i vår egen mjölkkvotförordning skrivit följande i § 19: Om vid jordbruksarrende arrendeförhållanden upphör av någon omständighet som ligger utanför arrendatorns kontroll skall en fördelning av mjölkkvoterna ske mellan jordägare och arrendatorer.

Vi har alltså gjort en liten glidning för att stärka arrendatorernas ställning.

Anf. 44 MAGGI MIKAELSSON (v) replik

Fru talman! Jag tycker inte heller att vi skall kunna alla detaljer. Men själv har jag blivit ganska intresserad av det här. Därför är det inte så kul att säga att dessa människor skall ringa någon annanstans. Jag försöker faktiskt lära mig en del av dessa detaljer, även om det kanske

inte blir på den allra grundligaste nivån. Jag vill fortsätta att försöka förstå mig på det här.

När det gäller gränsdragningen står det faktiskt i betänkandet att Jordbruksverket vid behov skall kunna se över detta om man anser att det har uppstått felaktigheter. Även om kommissionen bestämmer kan det hända att man gör misstag. Det måste man rimligen kunna ändra på. Men jag nöjer mig med den förklaring som jag har fått i det sammanhanget. Går man på avkastning så gör man.

Det program som man nu skall förhandla om nere i Bryssel tycker jag låter väldigt intressant. Det tillhör de där detaljerna som jag gärna skulle vilja känna till. Jag hoppas att det inte är hemligt, även om jag vet att programmet kanske inte blir exakt så som förslaget ser ut.

Det är positivt att vi får klart besked om att man kan få stöd även för ekologisk produktion av annat än nötkött.

Till sist skall jag ta upp ersättningen för arrendatorerna. Det är ju problem med de arrendatorer som har funnits länge och som slutar av egen fri vilja. Jag har haft kontakt med sådana som har jobbat i 20–25 år. Markägaren har aldrig någonsin haft någon tanke på att återuppta någon mjölkproduktion. Då känns det orättvist att arrendatorn inte skall kunna få ersättningen. Självfallet skall kvoten följa gården, men ersättningen för denna mjölkkvot borde till större del komma till arrendatorn.

Anf. 45 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Som svar på det sista vill jag säga att vi inte styr över detta själva. Det är den EG-förordning som finns som styr detta.

Maggi Mikaelsson undrade om miljöprogrammet för Norra Sverige och LFA syd är hemligt. Svaret är nej. Det har utformats med tanke på de regler som gäller inom EU men också utifrån de beslut som den här riksdagen har fattat. Vi försöker som sagt att kombinera det. Detta material finns tillgängligt, och jag skall genast se till att det kommer över till utskottets ledamöter.

Anf. 46 INGVAR ERIKSSON (m) replik

Fru talman! Margareta Winberg säger att det nu är en ny tid och en ny politik. Det har jag också sagt i mitt anförande. Det är bara det att det har tagit väldigt lång tid innan socialdemokraterna har kommit till insikt om detta på jordbruksområdet.

Rörelseriktningen i era nya omprioriteringar är okej. Men Margareta Winberg talar om gynnade grupper och går till frontalangrepp mot oss moderater som varit mera förutseende i vår jordbrukspolitik. Hon anklagar oss för att vara ansvarslösa i vårt agerande.

Jag vill med anledning av det med kraft tillbakavisa anklagelserna. Vi moderater har fullt ut finansierat varje krona i våra förslag. Vi har t.ex. gjort omprioriteringar inom miljöpolitiken så att vi fullt ut täcker in våra förslag i samband med de miljöåtgärder som vi gör inom ramen för miljöstödet från EU.

Miljöstödet är inte pengar som går till en viss yrkesgrupp utan till samhällets miljöåtgärder i stort. Det är också ett faktum.

Prot. 1994/95:92

21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Vi ser inte EU-anslutningen främst på det sättet att vissa medborgare personligen skulle tjäna mer än andra utan mer på det sättet att hela det svenska samhället har fördelar av medlemskapet. Livsmedelssektorn är en näring som genom medlemskapet får bättre möjligheter att utvecklas, vilket ger nya jobb och tillskott till den nationella ekonomin.

Anf. 47 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Ingvar Eriksson påstår att moderaterna var mera förutseende i jordbrukspolitiken. Det var ju bra att han tillade det. Att vara politiker – oavsett om man är jordbruksminister eller sitter i jordbruksutskottet – handlar också om att se till andra delar av politiken än just det som man för dagen råkar syssla med. Det är också det som är konsten för en god politiker, att kunna göra de avvägningarna. Det är i det perspektivet som jag hävdar att moderaterna genom de ytterligare påplussningar som man här i dag är beredd att göra inte tar helheten på allvar och inte det samhällsekonomiska ansvaret.

Ingvar Eriksson talade om nya jobb. Då vill jag också upplysa om att i Jordbruksverkets analys och rapport finns det också ett kapitel som handlar om nya jobb. Att det skapas nya jobb framförs ju ofta som ett argument för mer stöd. Men Jordbruksverket har inte kunnat påvisa att det nya systemet ger nämnvärt fler jobb, eftersom vi är begränsade av kvotsystemen på socker- och mjölkområdet, den basareal och det antal djur som ger bidrag enligt systemet. Det enda området där det finns ett litet utrymme är basarealen. Vi odlar i dag på 200 000 ha mindre än vad basarealen medger. Då sägs det i rapporten att om man börjar att odla ytterligare spannmål på t.ex. 100 000 ha, kan man räkna med ett antal nya arbetstillfällen på mellan 600 och 800. Det är den enda sysselsättningsökning som man har kunnat förutse när man har gjort dessa analyser.

Anf. 48 INGVAR ERIKSSON (m) replik

Fru talman! Margareta Winberg beskyller oss moderater för att inte kunna göra avvägningar. Det är just det vi gör. Vi ser också till helheten när vi lägger fram våra politiska förslag. Vi menar också att det nya möjligheterna måste utnyttjas. Vi vidhåller att det är nya möjligheter som kan säkra gamla jobb och skapa nya jobb. Vi måste också, Margareta Winberg, jämföra med vad som hade hänt om vi inte hade gått med i EU. Jag vill påstå att då hade det varit åtskilligt fler jobb som hade varit i fara.

Sedan sade Margareta Winberg, liksom Inge Carlsson, att det inte kommer att införas några nya skatter som drabbar näringen. Jag vill då fortfarande ställa frågan: Hur skall man finansiera de gemensamma överenskommelser som man har gjort i övrigt, faktiskt också under senare tid? Det finns anledning till oro.

Sedan gav Lennart Daléus också i sitt inlägg ett intryck av att miljö-satsningarna skulle...

Anf. 49 ANDRE VICE TALMANNEN

Repliken gäller jordbruksministern.

Anf. 50 INGVAR ERIKSSON (m) replik

Fru talman! Det är jag medveten om.

Man har gjort en uppgörelse mellan dessa två partier. Här ger det ena partiet intryck av att man inom ramen för miljöstödet kan öka detta inom en femårsperiod. Margareta Winberg tycks ha en annan uppfattning. Nu vill jag ha reda på vilken som är den verkliga strategin och inriktningen när det gäller miljöstödet och miljöersättningarna från EU, som ju går till miljöersättningar som vi alla är angelägna om att kunna genomföra i Sverige.

Anf. 51 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Jag uttryckte mig nog litet felaktigt i min förra replik. Det är klart att också moderaterna gör avvägningar, men jag tycker att de gör fel avvägningar. Man gynnar sådana grupper som jag, om jag hade bestämt alldeles ensam, inte hade gynnat lika mycket.

Ingvar Eriksson talade om nya möjligheter. Det är vi medvetna om. Det är därför som vi har omorganiserat på departementet, och det är därför som vi omorganiserar våra lantbruksråd runt om i världen. Vi har placerat ett lantbruksråd i Paris som har en enda uppgift, inte att samla in statistik från Frankrike och beskriva den franska jordbrukspolitiken för oss i Sverige. Man har en enda uppgift och det är att man skall göra sitt yttersta för att underlätta för svensk livsmedelsindustris introduktion på de franska, tyska och brittiska marknaderna. Det kommer också att finnas en person på departementet som har en liknande uppgift, men han skall så att säga jobba från hemmabasen.

Med dessa 30 miljoner – som jag inte riktigt har klart för mig om moderaterna stöder eller inte – kommer vi att kunna satsa ordentligt på livsmedelsexport, i första hand till den europeiska marknaden, men också som jag sade för att stärka den inhemska konsumentmedvetenheten. Vi drabbas – eller hur man nu skall uttrycka det – ju av en ökande konkurrens på grund av att gränserna försvinner.

Så nog har vi förstått att det är nya tider. Och jag kan försäkra Ingvar Eriksson om att vi gör vårt yttersta för att utnyttja de möjligheter som även jag som f.d. nej-sägare ändå kan se finns, nu när vi ingår i detta system.

Anf. 52 LENNART BRUNANDER (c)

Fru talman! Det är ett bra beslut som vi nu kommer att fatta. Det är ett bra beslut för svenskt jordbruk och för Sverige över huvud taget. Det som inte är bra är att vi inte fattade det här beslutet redan i höstas. Då hade ju mycket av det som vi i dag upplever som problem kunnat vara undanstökat och reglerna hade kunnat införas litet tidigare.

Dan Ericsson gick tillbaka i tiden och talade om den budkavle som LRF och bönderna var här i Stockholm och lämnande. Han gjorde upp en liten checklista på vad som har hänt respektive inte hänt. Egentligen gjorde han en ganska korrekt bedömning, att det mesta på checklistan var avböckat och klart och löst på ett tillfredsställande och bra sätt. Det

Prot. 1994/95:92

21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

tyder på att den uppgörelse som vi från Centerpartiet har träffat med socialdemokraterna är bra. Det är ju inte bara vi som har varit med om uppgörelsen som har sagt det. De reaktioner som vi får från människor är också positiva, och det av flera skäl, inte bara rent ekonomiska. Över huvud taget det faktum att vi sätter oss ner och diskuterar och inte bara kritiserar varandra och inte kommer någon vart har bedömts som positivt. Det är klart att det ibland har varit bekymmer, och bekymren är naturligtvis inte slut. Det måste vi vara medvetna om.

EU:s jordbrukspolitik och EU-medlemskapet ger ju oss väldiga förutsättningar. Men det inrymmer också bekymmer, t.ex. regleringar. Det behövs ett betydande mått av kurage från svensk sida för att vi skall kunna stå för det som vi tycker är rätt och slåss för våra rättigheter. Där har jordbruksministern redan visat att hon klarar det i de sammanhang där detta har varit möjligt.

Nu återstår förverkligandet av det beslut som vi fattar här i dag. Jag utgår ifrån att jordbruksministern med samma frejdiga mod kommer att gå till verket för att se till att det också realiserar. Allting är ju inte självskrivet i och med att vi inte kan bestämma allting själva. Men utgångspunkten för den svenska inriktningen är klar, och det är bra.

Svenskt jordbruk är ju viktigt från många synpunkter, för Sverige, för konsumenterna. Det är också viktigt sett ur ett ekonomiskt perspektiv, eftersom vi producerar ganska mycket inom svenskt jordbruk. Därmed tillförs den svenska marknaden både pengar och varor. Svenskt jordbruk producerar bra livsmedel, och det är viktigt för konsumenten. Därför måste man se till att detta även i framtiden kommer att vara möjligt och att de varor som kommer hit också håller samma kvalitet.

Sett också från globalt perspektiv är Sverige viktigt. Vi har en roll att spela och ett ansvar. Försörjningsmöjligheterna för människorna i världen är inte så där alldeles självklara som man ibland försöker göra gällande.

I det betänkande som vi nu har att behandla ges det en bra beskrivning av detta. Det är en väldig framgång, och det är skönt att kunna konstatera det. Det finns ett antal reservationer till betänkandet. Moderaterna har lämnat några som jag skall kommentera litet. Moderaterna har en reservation om finansieringen av EU-avgiften. Jag delar Inge Carlssons uppfattning att det inte är en fråga för jordbruksutskottet. Den ingår dessutom som en del i den överenskommelse som vi träffat med Socialdemokraterna. Därför är det något av en överloppsgärning att ta upp det i en reservation. Frågan löser sig.

Man har en reservation om ökad satsning på bioråvaror. Det är med tacksamhet jag konstaterar att Moderaterna intresserar sig för det. Där kunde vi ha kommit längre om Moderaterna hade varit mer på alerten när vi hade möjlighet att tillsammans genomföra åtgärder på det här området, med höjda koldioxidavgifter och liknande.

När det gäller reformeringen av EU:s jordbrukspolitik får vi en arbetsgrupp. Jag ser det som väldigt viktigt, precis som också jordbruksministern redogjorde för, att kunna utveckla den svenska synen och det svenska agerandet i det sammanhanget.

Vidare finns en reservation om återinförande av miljöavgifter på handelsgödsel och bekämpningsmedel. Det fattade vi ett beslut om i höstas, så det behöver vi inte göra en gång till. Men här finns en liten underlighet. I reservation 42 vill Moderaterna minska med 15 miljoner när det gäller miljöförbättrande åtgärder till jordbruket. Vad var det vi skulle använda pengarna till? Var det inte till miljöförbättrande åtgärder i jordbruket? Här vill man alltså å ena sidan använda dessa pengar till miljöförbättringar, å andra sidan prutar man på dem. Det är litet underligt.

Det finns för övrigt ett antal reservationer där Moderaterna vill spara på sådant som är litet mindre viktigt men också på sådant som är ganska viktigt.

Det finns alltså en hel del att säga i detta sammanhang, men det viktiga är att det finns en grundläggande ganska stor enighet om att beslutet kommer att skapa bra förutsättningar som vi sedan kan arbeta vidare på. Det måste vi gemensamt göra.

Maggi Mikaelsson tog upp ett resonemang om mjölkkvoter för arendatorerna. Det är ett bekymmer. Jag hoppas att departementet kan lösa frågan på ett bra sätt.

I övrigt ser jag fram emot förverkligandet av beslutet.

Fru talman! Jag har inget annat yrkande än det som Lennart Daléus redan tidigare ställt.

Anf. 53 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Jag vill göra två kommentarer. Jag vill stillsamt påpeka för Lennart Brunander att om vi hade fattat beslut före jul, hade vi inte kunnat fatta ett så bra beslut som vi fattar i dag. Det hade blivit ett helt annat beslut. Det är det ena.

Det andra är att jag verkligen vill understryka det globala ansvaret. EU-medlemskapet får inte skymma vårt ansvar för någonting som ligger utanför EU, nämligen världen.

Anf. 54 LENNART BRUNANDER (c) replik

Fru talman! Jag är fullständigt överens med jordbruksministern om de två konstaterandena. Min önskan var naturligtvis att vi även före jul hade kunnat fatta ett bra beslut. Men när det inte var möjligt fick vi vänta tills nu.

Anf. 55 INGVAR ERIKSSON (m) replik

Fru talman! Jag vill bara erinra Lennart Brunander om att vi moderater har gjort omprioriteringar på miljöområdet på så sätt att vi kan spara på vissa områden. Men vi har fyllt upp de besparingarna mer än väl genom att vi ställer upp på utnyttjandet av hela återflödet från EU. Vi har täckt in varje krona i vårt budgetförslag på det området.

Sedan måste jag beklaga att Lennart Brunander inte var beredd att ställa upp på en utvärdering av miljömotivet för gödselskatter. Det beklagar jag verkligen. Men chansen finns fortfarande att rösta vår reservation.

Prot. 1994/95:92

21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 56 LENNART BRUNANDER (c) replik

Fru talman! När det gäller utnyttjande av återflödet från EU har flera talare redan talat om att i överenskommelsen, beslutet och betänkandet ges möjlighet att göra det under en femårsperiod, med de ekonomiska förutsättningar som finns och med hänsynstagande till miljön.

Visserligen är det omprioriteringar som man gör, men de pengar som man får in via handelsgödsel- och bekämpningsmedelsavgifter skulle just användas till miljöförbättrande åtgärder i jordbruket. Dem vill man nu ta bort.

Sedan en kommentar till det Ingvar Eriksson sade tidigare om att man gärna hade varit med men att man inte fick. Alla fick vara med, alla hade möjlighet att vara med. Det var inte så att vi hade all världens tid på oss. Det var faktiskt väldigt bråttom. Vi skulle komma till ett ställningstagande i utskottet för att kunna presentera det inför EU. Vi hade bara några dagar på oss. Men det fanns möjlighet för alla som ville att vara med.

Anf. 57 INGVAR ERIKSSON (m) replik

Fru talman! Det sista får Lennart Brunander stå för själv. Vi har inte upplevt att någon reell möjlighet fanns. Ni gjorde upp bakom ryggen på utskottet, inte inför utskottet. Ni kom och talade om var ni stod, och sedan var det ett faktum. Ni hade en majoritet.

Lennart Brunander tar upp frågan om återflödet av miljöpengar från EU inom ramen för en femårsperiod. Det är riktigt att det kan gå, men ni har inte lyckats denna gång. Frågan är hur ni skall ha det. Nu får majoritetspartierna börja bestämma sig.

Anf. 58 LENNART BRUNANDER (c) replik

Fru talman! Jag har litet svårt för att värdera det Ingvar Eriksson säger om att vi inte lyckats denna gång. Vad vi lyckats med denna gång är att utnyttja så mycket av miljöpengarna som både näringen och andra bedömde möjligt det första året. Därefter skulle vi kunna få en utveckling och skapa nya möjligheter. Naturligtvis kommer den ekonomiska situationen att vara avgörande i sammanhanget. Det kan ingen blunda för.

Anf. 59 MARIE WILÉN (c)

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets hemställan. Det känns bra att det efter den turbulenta hösten när det gäller jordbrukspolitiken och regeringens budgetförslag nu finns ett betänkande med ett innehåll som ger jordbruket möjlighet till utveckling, skapar framtidstro, gagnar landsbygden, det öppna landskapet och sysselsättningen.

Ett av många viktiga ställningstaganden i betänkandet är att det anvisas medel till avbytarverksamheten. Jag vill säga några ord om den.

Avbytarverksamheten ger lantbrukarna social trygghet och avbytare jobb. Att bedriva mjölkproduktion tillhör de arbetsammaste verksamheter man kan ge sig in i. Djuren skall skötas flera gånger om dagen,

året runt, vardag som helg, och på fasta tidpunkter för att djuren skall trivas och ge goda produktionsresultat.

För många av landets mjölkbönder, av vilka visserligen flertalet är familj jordbrukare, innebär avbytarverksamheten möjlighet till ledighet och trygghet vid eventuell sjukdom eller olycksfall. Jag tror också att avbytarverksamhet är viktig i ett längre perspektiv. För att man skall kunna bibehålla landskapet, särskilt hagarna, öppet och levande måste det finnas djur. Unga människor som tar över eller startar mjölkproduktion vill ha möjlighet till några dagars ledighet per månad. De unga finner sig inte i att arbeta jämt, som kanske den äldre generationens mjölkbönder har gjort. Därför är avbytarverksamheten viktig i ett längre perspektiv både socialt och miljömässigt.

Med dessa ord yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Anf. 60 INGVAR ERIKSSON (m) replik

Fru talman! Jag delar Marie Wiléns uppfattning, att det är ett av de tyngsta jobben att driva mjölkproduktion och att avbytarverksamheten är viktig.

Men jag vill i sammanhanget erinra om att Lennart Daléus på en LRF-stämma sade att Centern inte skulle medverka till några som helst försämringar i avbytarverksamheten. Jag tycker att detta inte riktigt stämmer med det som Marie Wilén nu säger. Det innebär ju dock en försämring i förhållande till er ursprungliga inställning. Å andra sidan är jag tacksam för att ni nu ställer upp på en kompromiss som innebär en avtrappning och att man utreder vidare hur det skall bli i framtiden. Vi har i princip samma uppfattning, att verksamheten är väldigt viktig.

Anf. 61 MARIE WILÉN (c) replik

Fru talman! I överenskommelsen ingår givetvis också avbytarverksamheten. Verksamheten har lagts på en acceptabel nivå, vilket vi tycker är bra. Vi anser inte att avbytarverksamheten skall avtrappas, som Moderaterna har föreslagit i sin motion. Vi tycker att vi genom uppgörelsen har sett till att avbytarverksamheten skall få fortsätta och vara på en acceptabel nivå.

Anf. 62 DAN ERICSSON (kds)

Fru talman! Jag har valt att inte begära replik på någon annan centerpartist, utan riktar mig just till Marie Wilén. Anledningen till att jag tidigare inte har begärt replik är, som jag sade i mitt anförande, att det i grunden är bra att Centerpartiet tillsammans med Socialdemokraterna har förändrat inriktningen i jordbrukspolitiken, även om man inte har nått så långt som vi hade önskat.

Min fråga till Marie Wilén om avbytarverksamheten är: Vilka garantier finns för framtiden? På den här punkten är detta väldigt diffust i betänkandet. För hur lång tid skall det finnas garantier för avbytarverksamheten, som det nu ser ut?

Marie Wilén säger att nivån är acceptabel. Men den ligger ju i alla fall, om jag inte minns fel, något under vad Centerpartiet tidigare ansåg vara en acceptabel nivå.

Prot. 1994/95:92

21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Detta kanske är ett led i att man accepterar en gradvis minskning av stödet.

Anf. 63 MARIE WILÉN (c)

Fru talman! Jag kan bara ge samma svar som till Ingvar Eriksson, att vi har sett till att avbytarverksamheten får fortsätta, vilket har upplevts positivt. Verksamheten skall ha en acceptabel nivå.

I betänkandet tar vi ställning till 1995/96 års budget i denna fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 6 §.)

Vägverket

6 § (forts. från prot. 91) **Vägverket** (forts. TU18)

Anf. 64 GUDRUN LINDVALL (mp)

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 18 i betänkandet. Det är en reservation som handlar om enskilda vägar. Vi anser att det är mycket angeläget med ett fortsatt stöd till enskilda vägar, framför allt eftersom det råder hot om att det kommunala stödet till enskilda vägar på många ställen tenderar att minska.

Att jag går upp i den här debatten beror på att jag har en motion som behandlas i detta betänkande, vilken handlar om hur Vägverket utnyttjar sina resurser.

Jag förmodar att många av er har åkt igenom Södertälje, den stad som jag kommer ifrån, och då märkt att man knappt ser stan. Man åker nämligen motorvägen, slinker sedan förbi Scania och över kanalen på en motorvägsbro. Motorvägsbron lät för övrigt höra talas om sig för några år sedan, då den behagade fastna i upprätt läge.

De som bor på östra sidan av kanalen och skall ta sig till västra sidan har vissa problem. De allra flesta måste åka in till centrum för att sedan ta sig över på andra sidan. Vi skulle alltså behöva en förbindelse ungefär där den nuvarande motorvägsbron är placerad. Det skulle mycket enkelt gå att ordna med av- och påfarter till motorvägsbron. Det finns också vägkapacitet, dvs. att ungefär lika många bilar som åker av vid första avfarten till Södertälje skulle kunna åka upp på motorvägsbron för att slinka av någonstans i närheten av Scania, om möjligheten fanns, för det är arbetsresor som det handlar om.

Detta skulle vara en ganska billig lösning. Det skulle kosta ungefär 45 miljoner, och det skulle alltså lösa våra trafikproblem i Södertälje på ett mycket galant sätt. Detta är också ett sätt som länsstyrelsen tyckte var mycket bra. Man anslog också pengar för några år sedan över det s.k. LTA-anslaget för att få denna lösning till stånd.

Men det ville inte Vägverket. Vägverket anser nämligen inte att man skall sänka hastigheten från nuvarande 90 km/tim till 70 km/tim. Därför förordar man, hör och häpna, en parallellbro för lokaltrafiken.

Det är inte så billigt att bygga parallella broar i dag. Det skulle bli en liten nätt affär på ungefär 330 miljoner. Man förordar alltså en lösning som är 265 miljoner kronor dyrare. Inte nog med det, man har

fräckheten att tala om för Södertälje kommun att skall man kunna få en lösning på trafikproblemen, så får kommunen kasta fram pengar – i det här fallet 65 miljoner kronor.

Jag anser att detta visar att Vägverkets bedömningar ibland är ganska horribla. Det finns möjligheter att spara, om regeringen ger bättre och klarare direktiv om hur pengar skall användas. Även på dessa områden måste det mest ekonomiska och effektiva gälla.

Naturligtvis borde Vägverket ha direktivet att om man kan lösa problem för lokaltrafiken, så skall man göra det när det gäller så enkla åtgärder som att sänka hastigheten samt bygga av- och påfarter till en motorväg utan att det orsakar någon risk för trafiksäkerheten, vilket det inte skulle göra i det här fallet.

Dessa pengar skulle t.ex. kunna användas till de enskilda vägar som Vägverket nu inte anser sig ha råd med.

I Södertälje har politiker fått stora skrämselfickan för att Vägverket varit så konsekvent emot av- och påfarter. Trots att det har diskuterats mycket, har man i kommunen efter mycket starka påtryckningar känt att man måste acceptera denna bro och också ta 65 kommunala miljoner till denna. Inte nog med det, Vägverket kräver också att kommunen, när så behövs, skall satsa pengar på anslutningsvägar. Det kommer att kosta ungefär ytterligare 50 miljoner, detta i en kommunal ekonomi som, vilket vi alla vet, är ytterst ansträngd.

Södertälje är en kommun som numera inte erbjuder barnomsorgsplatser till föräldralediga, utan de tvingas ha syskonen hemma. Vi kan se försämringar på många andra områden, t.ex. på den sociala sidan där vi har mycket stora problem. Södertälje är en kommun med mycket höga sociala kostnader.

Jag har skrivit denna motion framför allt för att informera regeringen om Vägverkets bedömningar och om hur lättvindigt man faktiskt hanterar pengar i dag. Ibland får man en känsla av att Vägverket har så mycket pengar att man har svårt att göra av med dem.

Jag anser att trafiksatsningar kan vara nödvändiga, men de skall vara effektiva och ekonomiskt vettiga.

Finns det en bro som kan användas för lokaltrafik, skall man naturligtvis göra det.

Jag vet att vi i den här församlingen inte hanterar – som det heter – detaljfrågor av det här slaget. Men vi hanterar den alltmer besvärliga ekonomin, och detta är ett exempel på hur jag anser att miljoner inte skall användas. Jag hoppas att regeringen tittar noggrant på förslaget om att lösa ett trafikproblem och ser till att ompröva Vägverkets beslut.

Anf. 65 RAGNHILD POHANKA (mp)

Fru talman! Vi riksdagsledamöter är här för att föra rikspolitik och för Sveriges skull. Men vi är också valda i våra valkretsar för att i principiellt avseende föra fram länsfrågor med lokala exempel. Detta är en del i vårt uppdrag. Härmed vill jag betona en riksdagsledamots rätt och skyldighet att föra fram politiska frågor i detta forum.

Fru talman! I fråga om väginvesteringarna har Miljöpartiet en motion, A442. Där står om en inriktning som bör bli föremål för en radikal

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

omprövning. Det bör resultera i att satsningar på motorvägar och i vissa fall även 13-metersvägar minskar till förmån för upprustning av mindre vägar, länsvägar, grusvägar och vägnätet i övrigt.

I går nämnde Karl-Erik Persson att moraset kunde var här snart. Men det är redan här. Det var på TV häromkvällen, i Mittnytt. Man kan inte åka på vägarna i norra Dalarna. De är över huvud taget inte farbara, så dåliga är vägarna. De behöver verkligen rustas upp. Dessutom är de några av Sveriges mest trafikerade vägar, eftersom vi har Sälenfjällen och Idre.

I Dalarna planeras en del större vägprojekt, Bergslagsdiagonalen och 13-metersväg till Falun från Borlänge. Där vill vi inte bygga ut varken en motorväg eller ens till en 13-metersväg hela vägen till Falun. Man har beräknat kostnaden till ca 300 miljoner kronor. Det blir säkert dyrare.

Men vissa delar behöver förbättras, som inom andra områden i Sverige. Men satsningar behövs både på mindre vägar och på pendeltåg Falun–Borlänge, med ett nytt spår, något som kommer upp i TU19 nästa vecka.

Vi har bl.a. en infart till Dala airport som kostar 40–50 miljoner. Den är påbörjad så det är för sent att göra någonting åt den. Vi vet att antalet flygpassagerare från Borlänge till Stockholm har mer än halverats. Så den här infarten behövs inte egentligen. När riktlinjerna drogs upp var det ett ökande antal flygresenärer. Men nu har vi fått X2000. Nu kommer vi snabbt till Stockholm. Vi behöver inte alls åka något flyg.

Jag yrkar bifall till reservation 7, mom. 4.

Jag skulle också ha velat yrka bifall till motion T318, men varken yrkande 1 eller yrkande 2 finns med i någon reservation. Men vi står bakom dem.

Jag stöder Ulf Björklund som vill att en förbifart till Ludvika skall bli en sak för riksdagens revisorer.

Jag skall föredra litet ur vår fyrpartimotion när det gäller förbifarten i Ludvika.

Det finns långt gående planer på att dra riksväg 60 rakt genom Ludvika. Enligt planerna skall en modern stamväg dras genom ett endast 60 m brett vägreservat, tillskapat 1950. Det kommer att få väldiga miljökonsekvenser för områdena runt omkring. Det är helt förkastligt.

Det vi yrkar i den här motionen, med anledning av att man förstör ovärderliga naturvärden, är att riksdagen hos regeringen begär att Vägverket får i uppdrag att utreda alternativa dragningar av riksväg 60 utanför Ludvika tätort och att riksdagen skall anta vad i motionen anförts om att beakta miljökonsekvenserna av alternativa dragningar av riksväg 60.

Vi står bakom det här i allra högsta grad och jag tror att jag delar den uppfattningen med flera andra talare. Ulf Björklund höll ett anförande i går och jag tror att Hans Andersson kommer att göra det i dag. Det gäller den här Ludvikavägen som har ältats i många år. Det visar att det finns en sådan stor opposition att jag tror att det inte går att genomföra bygget som man har planerat. Man måste skapa en ny väg

utanför staden. Men där är också stora svårigheter för sjösystem och miljöfrågor, men det finns alternativ där som innebär minimal påverkan jämfört med de nu planerade.

Anf. 66 LENNART NILSSON (s)

Fru talman! Under 45 år har man planerat att bygga ut E 6:an bl.a. genom Bohuslän. Orsaken till att man inte har byggt ut i den takt som det har funnits önskemål om, bl.a. av trafikskäl, har naturligtvis varit att vi i vårt land under den här perioden har byggt vägar inte utifrån trafikmängd och annat utan även av regionalpolitiska skäl. Det må naturligtvis vara hänt och även viktigt att man gör det.

Det är bara att konstatera att E 6 är en Europaväg som utnyttjas av enormt stor och tung trafik, bl.a. går 50–60 % av Norges export på den här vägen. Det kan man tycka illa om, det kan man tycka bra om. Men faktum är att Europaväg 6 är under all kritik.

Med utgångspunkt från de formuleringar som riksdagen tidigare har gjort när det gäller att bygga ut E 6 till motorväg fram till norska gränsen kan man notera att det har funnits en bred uppslutning kring det här, inte minst i Bohuslän, även om man när man studerar massmedier och rikstidningar kan tro att det finns en enorm folkstorm mot ett vägbygge som handlar om att bygga ut E 6 till motorväg. Det stämmer inte. Ofta har de som har protesterat kommit från andra trakter av landet för att visa att man inte skall göra något för samhällsutvecklingen.

När man nu diskuterar att förändra målstandarden utgår jag ifrån att man måste bedöma utbyggnaden av E 6 till motorväg utifrån trafikpolitiska, miljömässiga och andra skäl. Det sker årligen åtskilliga dödsfall på den här vägen.

Bohuslän är ett sådant landskap som gör att det tyvärr blir dyrare att bygga väg i Bohuslän än att bygga väg i Skåne. Bohuslän är ett landskap som består av dalar. Det handlar om jordskredsrisiker, man skall ta sig över vattendrag osv. Det innebär att det blir dyrare att bygga väg. Det tycker jag att det finns anledning att ta hänsyn till, med tanke på den trafikmängd som finns på den här vägen. Därför hoppas jag nu att man snabbt kan fatta beslut om hur det här skall se ut.

Nu pågår en diskussion. Vägverket har gjort en del utredningar utifrån olika utgångspunkter för att i första steget fatta beslut om hur förbindelsen över Uddevalla skall gå. Då handlar det framför allt om leden Sunninge–Sund, som innebär att man sparar 13 km väg mellan Göteborg och Oslo. Det innebär en rad vinster för att minska olycksfallsrisiker m.m.

Man måste någon gång bestämma sig och det är angeläget. Man kan inte hålla på och förändra förutsättningarna. Det innebär problem för många människor som finns utefter de sträckor det här handlar om. Vi måste alltså någon gång försöka fatta beslut om hur det skall se ut.

Även om det nu finns en del motstånd mot det här har de stora partierna, i varje fall i vårt område, en bred uppslutning kring att det måste ske en utbyggnad av E 6 till motorväg utifrån ekonomiska skäl, trafikpolitiska skäl och miljöskäl. Motorvägen i det här landskapet går att göra rakare. Den kräver mindre utrymme i form av mark, eftersom man

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

kan bygga en motorväg litet krokigare än om man bygger en 13-metersväg.

Vi tycker alltså att det nu är dags att man uppfyller de här målsättningarna. Sedan kan vi naturligtvis av samhällsekonomiska skäl vara medvetna om att det kanske inte kommer i den takt som vi vill. Men det får vi naturligtvis acceptera. Men vi tror att det är viktigt att E 6:an byggs ut till motorväg, inte minst med tanke på den enorma trafikmängd och de olycksfall som förekommer på den här vägsträckan. Naturligtvis ser vi det här som ett led i en näringspolitiskt viktig satsning för att kunna klara de delar av norra Bohuslän som har det besvärligt av sysselsättningspolitiska skäl.

I detta anförande instämde Sverre Palm och Lisbet Calner (båda s).

Anf. 67 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik

Fru talman! Jag är förvånad. Lennart Nilsson borde känna till att Västkusten är en ansträngd region. Ett kännetecken för Västkusten är att där inte finns samma jordmån som i Stockholmsregionen.

Jag tycker att Lennart Nilssons inlägg var ganska diffust. Å ena sidan ja, å andra sidan nej eller kanske. Det måste vara klara linjer för hur man skall bygga. Där håller inte argumentet att en motorväg skulle vara miljövänligare. Folk tenderar att höja hastigheterna på motorvägar.

Anf. 68 PER LAGER (mp) replik

Fru talman! Det är faktiskt snarare tvärtom, Lennart Nilsson. Den samhällsekonomiska olönsamheten är klar för Bohuslän på lång sikt med en fortsatt motorväg. Det gäller framför allt om man tittar på samhället i stort och därmed också räknar med naturen, som är nära nog utslagen i vårt landskap.

En motorväg är inte en miljösatsning. Det är tvärtom. När Lennart Nilsson däremot talar om olycksriskerna kan antalet olyckor på en motorväg visst minska. Men det kan ske på många andra sätt, som bl.a. statsrådet nämnde i går, t.ex. med skilda plankorsningar m.m.

En motorväg är att bygga fast sig i ett system som vi borde ha lämnat för länge sedan. Just vid Sunninge–Sund går en gräns där vi går in på ett riksintressant område med en oerhört känslig natur med vatten och geologiskt intressanta ställen som vi kommer att förstöra med en motorväg, som jag nämnde här i går.

Det är dags att sätta stopp för motorvägen och i stället se till att vi satsar på järnvägen och kustsjöfarten. Det är det vi har sagt att vi skall göra, inte att bygga vidare på den stora motorvägen. Därför tycker jag också att det är intressant att statsrådet i går nämnde omprövningen av målstandarden och att 13-metersvägarna i stället bör få företräde.

Anf. 69 LENNART NILSSON (s) replik

Fru talman! Jag tror det är dags att avliva myten om att det är själva vägen som är orsaken till problemen. Det upprepas här tydligt från miljöpartister i vartenda anförande att det är själva vägen som är pro-

blemet. Ett av problemen med miljön i Bohuslän är utsläpp som kommer från kontinenten och som kräver internationella överenskommelser.

Det är inte vägen i sig som utgör miljöproblemet, utan det är möjligtvis bilen. Det gäller då att se till att vi får bilar som är miljövänliga. Vi kan naturligtvis hålla på att drömma om att bilen inte skulle vara ett redskap, ett instrument, för att öka friheten för människor. Men bilen ger en möjlighet för människor att kunna bo kvar bl.a. i norra Bohuslän och kunna ta sig till jobbet i Göteborg, Uddevalla eller på andra orter.

Bilen ger alltså människor en möjlighet att kunna leva, bo och verka i dessa regioner. Det är därför inte vägen som är problemet, utan det handlar om andra faktorer. Det tycker jag är väldigt viktigt att komma ihåg.

Motorvägen i sig gör att trafiken lättare tar sig fram. Om man nu kör för fort och släpper ut för mycket får man reglera hastigheten efter det. Motorvägen innebär att det blir mer lättillgängligt att ta sig fram. Det blir inte som nu stora trafikproppar, inte minst varje sommar, där trafiken står och spyr ut avgaser och fördärvar miljön inte bara i Bohuslän utan också i andra delar av landet därför att tillgänglighet inte finns. Det är inte motorvägen i sig som det är fel på, utan det handlar om andra faktorer. Det är där vi skall åtgärda problemen.

Anf. 70 PER LAGER (mp) replik

Fru talman! Jag antar att Lennart Nilsson har läst den rapport som Vägverket gav ut nu senast i mars 1995 och som var efterfrågad av regeringen. Där har man inte tagit upp de alternativ som regeringen ville ha, nämligen en annan sträckning runt Uddevalla, dvs. en koppling till den nuvarande E 6:an.

Det är märkligt att nämna att Miljöpartiet på något sätt skulle vara emot miljöåtgärder när vi är emot den stora motorvägen. Det är tvärtom, Lennart Nilsson. Jag fick i varje fall den uppfattningen att Lennart Nilsson menade det.

Satsningen på vägtrafik är någonting som vi skall komma ifrån. Jag tror att vi alla på något sätt i grunden är överens om det. De tunga transporterna skall ske på järnväg och i vårt landskap med hjälp av kustsjöfarten. Att göra det lättare och bädda för en ökad trafik är inte en satsning på miljön, det är tvärtom.

Jag kan bara konstatera att vi har oerhört olika utgångslägen och värderingar när det gäller miljön. Sedan tror jag att just E 6:an och de stora motorvägarna är system för att bygga samman de stora metropolerna i Europa, Lennart Nilsson, och inte någon hjälp för oss i Bohuslän att ta oss fram och tillbaks. Det har helt andra syften.

Anf. 71 LENNART NILSSON (s) replik

Fru talman! Jag kan bara konstatera att dåliga och krokiga vägar aldrig kan vara bra för miljön. Om man bygger en väg över Sunningesund som är 13 km kortare innebär det naturligtvis en miljövinst.

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 72 BÖRJE NILSSON (s)

Fru talman! Mitt inlägg skall handla om E 22:an, som går tvärs igenom Skåne. Här har statsrådet tvärtemot tidigare ställningstagande förordat att målstandarden skall vara 13 m med rätt att avvika då det är uppenbart att en avvikelse skulle innebära betydande samhällsekonomiska effektivitetsvinster.

E 22 är en viktig pulsåder i sydöstra Sverige via Karlskrona och Kristianstad till Malmö. E 22:an kommer också att väsentligt öka i betydelse i framtiden. Då riksdagen våren 1994 fastställde de långsiktiga investeringsplanerna för vägnätets utbyggnad hade E 22:an en mycket hög prioriteringsgrad.

Vi finner nu regeringens förslag om en standardförsämring av E 22 mycket olycklig med hänsyn till vägens stora betydelse för trafiken i hela södra Sverige. Vi har uttryckt våra synpunkter i en motion, T341, och menar att mycket talar för att motorväg bör byggas på sträckan Kristianstad–Malmö. Vi förutsätter att regeringen gör en noggrann samhällsekonomisk bedömning av fördelarna med motorväg på denna sträcka innan beslut om målstandard fattas.

Jag ser i betänkandet att utskottet har ägnat mycket tid åt den här frågan och gjort en grundlig behandling och också tagit till sig våra argument, vilket vi vill tacka för. Utskottet håller fast vid att inte minst trafiksäkerhetsskäl talar för att det kan vara lönsamt att på sikt bygga ut flera av de stamvägsavsnitt som regeringen aktualiserat till motorvägsstandard.

Utskottet konstaterar också att motionen i allt väsentligt är tillgodosedd. Jag tolkar utskottet på det sättet att det inte nu, i motsats till statsrådet, vill binda sig för en målstandard för E 22:an utan först efter ytterligare samhällsekonomiska och trafiktekniska bedömningar.

Vi tycker att man har resonerat klokt i utskottet. Det är nu viktigt att detta utskottets ställningstagande får ligga till grund för en fortsatt handläggning av den här frågan.

Anf. 73 HANS ANDERSSON (v)

Fru talman! Jag brukar inte hålla anföranden om lokalpolitiska företeelser. Jag tycker det är viktigt att vi i riksdagens talarstol talar om det som tillhör riksdagens område. Den fråga jag tänkte nämna litet grand om, och som har berörts tidigare, gäller riksväg 60 vid Ludvika och har formulerats i motion T318. Det är egentligen inte någon lokal fråga, utan jag vill göra riksdagen uppmärksam på att det är en principiell fråga. Våra yrkanden i flerpartimotionen innebär inte att vi vill ha pengar. Vi vill inte ha något byggt nu som inte skulle byggas.

Vi vill att Vägverket skall ha i uppdrag att utreda en förbifart förbi Ludvika. Vi vill att det skall göras på grundval av miljökonsekvensbeskrivningar. Detta har inte skett.

I går när jag lyssnade på kommunikationsminister Ines Uusmann som starkt betonade miljöansvaret när trafikpolitiken skall byggas upp blev jag glad. Men Vägverkets bedömningar och Vägverkets traditionalism skiljer sig från detta. Det gäller även det som kan förekomma i kommunfullmäktige och i en traditionell kommunstyrelse som tycker

att ett vägreservat från 1950 – det är 45 år sedan – skall utnyttjas. Det baserades på en helt annan stadsbild och helt andra värderingar.

Sedan 1950 har staden Ludvika byggts just kring det som var ett bara 60 meter brett vägreservat. Det finns villor, hyreshus, skolor och daghem. Här skall vägen gå tvärs över sjöar rakt genom Ludvika. Allt talar emot detta. Om 10 eller 20 år kommer man att säga: Hur kunde man göra så, vem kunde stoppa det och varför kunde det inte stoppas?

Vi har väckt frågan här i riksdagen därför att vi har velat ha riksdagens uttalande om att Vägverket måste ta det som är uttalat i direktivet till Kommunikationsutredningen på allvar. Det betonar Rolf Annerberg ofta i sina uttalanden. Det som är uttalat efter Riömötet är principerna som ligger inbakade i Agenda 21.

Det handlar om allergier, buller och om att inte få barriärer som stör både synintryck och möjligheter att röra sig. Det handlar om att inte fördärva riksintressen av naturtyp och av annan typ. I Ludvikafallet lyckas man förstöra allt. Detta är en gammal seg fråga. Vägverket har malt den. Det finns gamla traditionella beslut från Ludvika kommun.

Jag skulle vilja lägga ett yrkande när det gäller detta, men min extrema lojalitet med fru talmannen förbjuder mig att gör det. Jag ser att det inte heller finns någon reservation i betänkandet. På s. 36 står det att utskottet avstyrker regelmässigt och summariskt motionsyrkanden av denna typ. De får ingen reell behandling.

Jag vill påstå att detta är en principiell fråga som egentligen säger att lokalt ute i landet tar inte myndigheter det ansvar som myndigheter skall göra om de vill följa de principer för kommunikationsutbyggnad som riksdagen har ställt sig bakom och som Sverige har ställt sig bakom genom att anta skrivningarna i Riokonventionen.

Jag hoppas att man kan komma till skott ändå. Jag hoppas att vi med opinionens makt och genom att frågan också är väckt med stort allvar här i riksdagen kan tvinga Vägverket att göra en ny utredning och en riktig utredningen. Det finns alternativ, men de hamnar några kilometer utanför Ludvika stad. Då får man gå söder om sjöarna.

Med tanke på att det nu finns en plan som bygger på att vi skall förstärka vägen från Örebro genom Dalarna upp till Gävle skall man inte bygga in den i en stad som sker i Ludvika. Man skall dra den utanför. Men då finns det traditionella intressen som tror att Ludvika dör om vägen går utanför. Hur skall det då gå för köpmännen? Då är det väl bättre att bilköerna stannar och att man kan gå in och köpa korv, ost och en kavaj och gynna den lokala köpenskapen. Detta är gammalt toktänkande. Man förstör en stad och gör den oattraktiv. Vi kommer att få alla de allergier som följer med luftföroreningar.

Därför vädjar jag, även om jag med respekt för riksdagens arbetsformer inte yrkar, att man ställer sig bakom vårt krav på en rejäl utvärdering som tar miljöpolitiska skäl på allvar. Jag hoppas att vi kan hitta en verklig förbifart så att det inte blir en genomfart på en stor riksväg som ingår i det nationella stamnätet genom en tätort.

Med dessa ord, och en halv minut innan jag behöver, vill jag avsluta utan att formellt yrka något. Men i anden är jag stark, fru talman. Tack för ordet!

Prot. 1994/95:92

21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:92
21 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 74 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik

Fru talman! Som Hans Andersson säger har man inte lyckats uppfylla flera av de krav som framförts i Agenda 21. De gäller bl.a. det om försiktighetsprincipen. Man kan även nämna klimatkonventionen. Där har man inte lyckats med någonting. Man har alltså inte lyckats uppnå de mål som man har ställt sig bakom.

Miljöpartiet är det parti som har skrivit något om direktiv för Vägverket, vilket i princip saknas i dag. Det är mycket farligt när det kommer formuleringar från utskottet om att man summariskt skall avstyrka yrkanden eftersom riksdagen inte lägger sig i. Vilken möjlighet får då andra instanser att uttala sig?

Jag vill anknyta till det som Hans Andersson sade om den situation som finns i Ludvika där man inte kan hävda sig. Jag hoppas på samarbete med Hans Andersson för att kunna ge Vägverket ordentliga direktiv i framtiden.

Anf. 75 HANS ANDERSSON (v) replik

Fru talman! Jag delar Elisa Abascal Reyes uppfattning i den här frågan. Jag tackar för stödet i anden. Jag skall låta det bli ett stöd i kampen mot att den här vägen över huvud taget skall kunna realiseras. Om det inte går att prata får man väl göra det på andra sätt.

Anf. 76 JAN-OLOF FRANZÉN (m)

Fru talman! Jag skall fatta mig ganska kort. Jag har avlyssnat debatten vad gäller anslag till de enskilda vägarna i landet och vill gärna ge min syn på dessa vägars betydelse för vårt lands ekonomi.

På dessa vägar transporteras i de flesta fall Sveriges gröna guld, skogen. Ingen i denna kammare vill väl förhindra att denna för vårt land så viktiga råvara kommer fram till sin destinationsplats. Även dagliga transporter av livsmedel, skolbilar och post färdas på det enskilda vägnätet.

Fru talman! Jag känner väl till det statsfinansiella läget. Men att mer än halvera bidraget till de enskilda vägarna är detsamma som att lägga en död hand över stora areella områden i vårt land.

Jag tror, trots vår för dagen så dåliga ekonomi, att vi måste se ljust på framtiden. Då kommer våra mindre vägnät att spela en mycket stor roll inte bara för de människor som bor vid de enskilda vägarna utan också för den ökande turism som kommer till vårt land.

Med detta, fru talman, vill jag instämma i Ulla Löfgrens tidigare yrkande.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Prot. 1994/95:92

21 april

JoU13 Statsbudgeten för budgetåret 1995/96 (Justitiedepartementet, Jordbruksdepartementet och Näringsdepartementet)

Mom. 1 (den svenska jordbrukspolitiken)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 12 (skötsel av åkermark)

1. utskottet

2. res. 10 (mp)

Votering:

264 för utskottet

12 för res. 10

73 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 140 s, 57 m, 20 c, 21 fp, 17 v, 9 kds

För res. 10: 1 m, 11 mp

Frånvarande: 21 s, 22 m, 7 c, 5 fp, 5 v, 7 mp, 6 kds

Carl Fredrik Graf (m) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Mom. 22 (stöd till avbytarverksamhet m.m.)

1. utskottet

2. mot. Jo262 yrk. 10 och Fi216 yrk. 19 delvis (kds)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 32 (regionala stöd till jordbruket)

1. utskottet

2. mot. Jo263 yrk. 6 (kds)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 53 (fördelning av mjölkkvoter)

1. utskottet

2. res. 38 (m)

Votering:

197 för utskottet

88 för res. 38

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 140 s, 20 c, 17 v, 11 mp, 9 kds

För res. 38: 66 m, 22 fp

Frånvarande: 21 s, 14 m, 7 c, 4 fp, 5 v, 7 mp, 6 kds

Mom. 54 (mjölkkvoter och arrenden)

Prot. 1994/95:92
21 april

1. utskottet
2. res. 39 (v)
Votering:
267 för utskottet
17 för res. 39
1 avstod
64 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 140 s, 66 m, 20 c, 22 fp, 10 mp, 9 kds
För res. 39: 17 v
Avstod: 1 mp
Frånvarande: 21 s, 14 m, 7 c, 4 fp, 5 v, 7 mp, 6 kds

Mom. 69 (Statens växtsortnämnd)

1. utskottet
2. res. 41 (mp).
Votering:
255 för utskottet
28 för res. 41
66 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 139 s, 65 m, 20 c, 22 fp, 9 kds
För res. 41: 17 v, 11 mp
Frånvarande: 22 s, 15 m, 7 c, 4 fp, 5 v, 7 mp, 6 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

TU18 Vägverket

Mom. 1 (bolagisering av Vägverkets produktionsdivision)

1. utskottet
2. res. 1 (m).
Kammaren biföll utskottets hemställan genom uppresning.

Mom. 4 (väginvesteringarnas allmänna inriktning, stamvägnätets utbyggnadstakt och vissa stamvägsavsnitts målstandard)

1. utskottet
2. res. 6 (v)
3. res. 7 (mp)
Förberedande votering:
24 för res. 6
11 för res. 7
248 avstod
66 frånvarande
Kammaren biträdde res. 6.

Huvudvotering:

227 för utskottet

26 för res. 6

19 avstod

77 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 137 s, 58 m, 3 c, 21 fp, 8 kds

För res. 6: 17 v, 9 mp

Avstod: 2 m, 14 c, 2 mp, 1 kds

Frånvarande: 24 s, 20 m, 10 c, 5 fp, 5 v, 7 mp, 6 kds

Birgit Henriksson (m) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Mom. 6 (drift och underhåll av statliga vägar m.m.)

1. utskottet

2. res. 10 (m)

3. res. 11 (c)

Förberedande votering:

66 för res. 10

19 för res. 11

196 avstod

68 frånvarande

Kammaren biträdde res. 10.

Huvudvotering:

187 för utskottet

65 för res. 10

30 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 140 s, 1 m, 20 fp, 8 v, 10 mp, 8 kds

För res. 10: 65 m

Avstod: 20 c, 2 fp, 6 v, 1 mp, 1 kds

Frånvarande: 21 s, 14 m, 7 c, 4 fp, 8 v, 7 mp, 6 kds

Mom. 8 (anslag till Byggande av vägar)

1. utskottet

2. res. 13 (c)

Votering:

177 för utskottet

20 för res. 13

82 avstod

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 139 s, 4 m, 21 fp, 5 v, 8 kds

För res. 13: 20 c

Avstod: 59 m, 11 v, 11 mp, 1 kds

Frånvarande: 22 s, 17 m, 7 c, 5 fp, 6 v, 7 mp, 6 kds

Prot. 1994/95:92
21 april

Mom. 13 (bidrag till drift och byggande av enskilda vägar m.m.)

1. utskottet
3. res. 18 (c, mp)

Votering:

181 för utskottet

41 för res. 18

63 avstod

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 140 s, 4 m, 21 fp, 16 v

För res. 18: 20 c, 1 fp, 11 mp, 9 kds

Avstod: 62 m, 1 v

Frånvarande: 21 s, 14 m, 7 c, 4 fp, 5 v, 7 mp, 6 kds

Mom. 18 (saltning av vägar)

1. utskottet

2. res. 19 (mp)

Votering:

253 för utskottet

22 för res. 19

3 avstod

71 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 138 s, 63 m, 20 c, 19 fp, 13 v

För res. 19: 3 fp, 1 v, 10 mp, 8 kds

Avstod: 1 s, 2 m

Frånvarande: 22 s, 15 m, 7 c, 4 fp, 8 v, 8 mp, 7 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Beslut om uppskjuten votering

På förslag av andre vice talmannen medgav kammaren att trafikutskottets betänkande TU19 fick avgöras vid arbetsplenium den 26 april.

Meddelande om aktuell debatt

Anf. 77 ANDRE VICE TALMANNEN

Jag får anmäla att Kristdemokraternas riksdagsgrupp framställt önskemål om aktuell debatt om det provocerade våldet.

Talmannen har beslutat att sådan debatt skall anordnas onsdagen den 26 april kl. 9.00.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Prot. 1994/95:92
21 april

Till talmannen

För kristdemokraternas räkning vill jag härmed hemställa om en särskild riksdagsdebatt om det oprovoicerade våldet.

Ett antal händelser med inslag av allt grövre våld har på senare år drabbat Sverige varav en del fall röner stor medial uppmärksamhet. Det tycks som om våldet ökar både vad gäller utbredning och karaktär. Det går självfallet inte att peka ut en enda orsak till det grova våldet – och inte en eller ett par åtgärder som hastigt skulle stoppa våldshändelserna.

Nu förs en diskussion på arbetsplatser, i hemmen och i offentlig debatt omkring våldets omfattning, orsaker och möjligheterna att motverka detta. I riksdagen bör också en debatt på detta tema komma till stånd med debattörer på hög nivå, helst partiledarnivå. Det är bakgrunden till vår begäran.

Stockholm den 20 april 1995

För kristdemokraterna

Göran Hägglund

7 § Köp av kollektivtrafik

Köp av kollektivtrafik

Föredrogs

Trafikuskottets betänkande 1994/95:TU19

Köp av kollektivtrafik (prop. 1994/95:100 delvis)

Anf. 78 BIRGITTA WISTRAND (m)

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till moderaternas reservation nr 1.

När länsstyrelserna för några år sedan gjorde sina första planer över framtida trafik visade det sig, om man lade samman de olika planerna, att förslagen faktiskt hade gjorts på en befolkning på 80 miljoner. Som ni vet har Sverige bara tiondelen så stor befolkning, dvs. 8 miljoner. Och tack och lov för det! Men det är bra med många invånare om man vill planera för kollektivtrafik på räls, därför att den trafiken är både dyrbar och kräver stora investeringar men också ett stort befolkningsunderlag, om den skall löna sig och bli effektiv.

Ibland får jag en känsla av att årets motionärer tycker att Sverige har just 80 miljoner invånare, precis som länsplanerarna på sin tid tyckte, när jag läser om all den trafik som motionärerna tycker att staten skall köpa.

Det var den borgerliga regeringen som började avreglera järnvägs- trafiken och konkurrensutsätta den. Det fick med en gång mycket goda resultat. Men tyvärr kom i höstas beskedet från den nya socialdemokratiska regeringen att den här avregleringen skulle avstanna. Som skäl angav man att det saknades totala analyser av vad som skulle ske när konkurrensutsättningen kom i gång.

Prot. 1994/95:92
21 april

Köp av kollektivtrafik

Jag bara frågar: När var det så att man kunde göra en total analys av vad som skulle hända när man fattade ett visst beslut?

Jag tycker att vi har nog med exempel på vad konkurrensutsättning betyder. Vi kan bara titta på flyget, där det betydde såväl effektivare trafik och mer trafik som kundvänligare trafik. Vi kunde också se att den begränsade avreglering som skedde under den borgerliga regeringen betydde kostnadsänkningar på mellan 20 och 40 %. Vi har nyligen kunnat se hur det lilla konkursmässiga förlustföretaget Citymail kunde få konkurrenten Posten att både höja effektiviteten och sänka kostnaderna.

Nog vet vi vad konkurrens och avreglering betyder.

Det skulle bli bättre trafik till lägre kostnader om SJ inte hade monopol på spåren.

I dag utgörs SJ:s persontrafik ungefär till hälften av kommersiell och till hälften av samhällsköpt trafik. Det är ungefär 2 miljarder som trafikhuvudmännens trafik omsätter. Hittills är det bara 100 miljoner som man har kunnat konkurrensutsätta.

Vi moderater menar att det i dag finns två skäl till att fortsätta avregleringen. Det ena skälet är det statsfinansiella läget, som kräver att vi sparar varje krona och samtidigt får en effektivare trafik. Det har vi alla glädje av.

Det andra skälet är att vi måste få klarhet om vad trafiken på räls egentligen kostar. Vi menar därför att ett ideal vore att varje trafikslag kan stå för sina egna kostnader. Vi vet i dag inte vilka kostnaderna är så att vi kan se hur det ser ut. Därför kan vi bara säga att vi i princip vet att Telia och Sjöfartsverket i dag går med överskott, men att det omvända gäller för SJ och Banverket. Därför menar vi att vi borde ha ett långsiktigt mål, som talar om lika behandling av de olika trafikslagen.

Vad jag kräver, herr talman, är en översyn av förhållandet mellan statens intäkter och utgifter för de olika trafikslagen, så att vi på sikt får sådana förhållanden att varje trafikslag fullt ut finansierar sin egen infrastruktur. I andra hand vill jag se en utveckling där vi ser möjligheterna till en ökad marknadsutsättning inom respektive trafikslag.

Vi menar att det därför är viktigt att upprätthålla konkurrensen inom kommunikationsområdet. Fri företagsamhet gynnas av en fortsatt avreglering, liksom den tekniska utvecklingen.

Det här betyder att subventioner och bidrag från det allmänna kan undvikas i största möjliga utsträckning. Jag sade tidigare att flyget visade vad det innebar när man kunde genomföra en ordentlig avreglering.

Kanske skulle en fortsatt avreglering betyda att det som kallas för olönsam järnvägstrafik faktiskt kan bli lönsam, och då skulle vi gynna den tvåfalt. Dels skulle någon tjäna pengar på att genomföra trafiken, dels skulle vi skattebetalare slippa betala för den. Om det nu måste finnas trafik som är subventionerad så skulle den också, menar jag, bli upphandlad i konkurrens. Det faktum att trafiken är subventionerad behöver inte heller betyda att den måste vara i offentlig ägo. Jag menar att olönsam trafik skulle kunna drivas av andra företag än SJ.

Med en upphandling i konkurrens kan kostnaderna också hållas nere och subventioneringen redovisas tydligt. Skattebetalarna slipper därmed ett ekonomiskt risktagande.

Därför menar vi moderater att i och med att vi fortsätter med konkurrensutsättningen blir det också möjligt att sänka kostnaderna för inköp och upphandling av den olönsamma järnvägstrafiken. Vi menar att det här kan och bör göras i två steg. För budgetåret 1995/96 kan anslaget minskas med 150 miljoner kronor och året därpå med 250 miljoner kronor.

Redan i höstas tog vi upp den här frågan och menade att de extra 10 miljoner kronor som gick till den s.k. Mittlinjen borde ha kunnat rymmas inom anslaget. Förutom konkurrensen tror vi att nedläggningen av de mest olönsamma järnvägslinjerna skall kunna finansiera den här åtstramningen. Dessutom kan kommuner och trafikhuvudmän upphandla egen tågtrafik om de anser att det har regionalpolitisk betydelse.

Jag vill också säga att när man skall upphandla järnvägstrafik, bör man faktiskt göra en helhetsbedömning av transportproblemet över huvud taget. Det kanske inte alls är fråga om järnvägstrafik. I den här helhetsbilden av problemet skall man titta på kostnader, man skall ta miljöhänsyn och se över kundanpassningen. Det är också viktigt att se till flexibiliteten för att se på vilket sätt man bäst kan lösa ett visst transportproblem. Då kan resultatet faktiskt bli att man i stället för järnvägstrafik upphandlar buss-, taxi-, båt- och kanske t.o.m. flygtrafik. Därför tror jag att en ordentlig genomgång av de här frågorna behövs.

Upphandlingen har faktiskt gått till på samma sätt sedan 1988. Därför tycker jag att det finns skäl att närmare studera vilken effekt den här upphandlingen har fått. Vad betydde inköpen? Hur många passagerare reste med tågen? Fick trafiken den regionalpolitiska betydelse som man ofta framhåller eller vad blev det av den? Är det här en fråga som skall utredas av kommittén eller kan vi begära av Kommunikationsdepartementet att vi redan till nästa år skall få en redovisning om hur den här trafiken har lönat sig? Jag vet inte hur det är, men jag vill framhålla att det är oerhört viktigt att vi får ett ordentligt beslutsunderlag innan vi fattar beslut om hur den här trafiken skall upphandlas.

Anf. 79 SVEN BERGSTRÖM (c)

Herr talman! Först vill jag göra några kommentarer till Birgitta Wistrands inlägg. I utskottet har det i huvudsak rätt enighet om inriktningen i det här förslaget. Moderaterna vill dock dra ner på anslaget i år och signalerar ännu större nedskärningar för nästa år.

Jag tycker att Moderaternas linje i den här frågan signalerar att man har lägre ambitioner när det gäller att skapa ett miljöanpassat trafiksystem. Man har lägre ambitioner när det gäller regionalpolitiken. Det går inte att tolka på annat sätt, även om man talar om att det här också kan klaras av med mera inslag av fri konkurrens.

Från Centerns sida står vi i huvudsak bakom betänkandet. På en punkt tycker vi att det är strategiskt viktigt att markera en avvikande mening. Det gäller nattågstrafiken från södra Norrland via Dalarna ner till Göteborg och Malmö. Vi har sagt att här bör riksdagen slå fast att

Prot. 1994/95:92
21 april

Köp av kollektivtrafik

Prot. 1994/95:92
21 april

Köp av kollektivtrafik

den här trafiken skall fortsätta. Vi menar att det kan regleras mot den planerade inleverering av vinst som SJ skall göra fr.o.m. 1997. Man behöver alltså inte anslå extra medel.

Jag vill rikta en fråga till socialdemokraterna i utskottet. Varför har ni bytt fot i detta ämne? Vid riksdagens debatt i de här frågorna förra året, då socialdemokraterna företrädde av Ulrica Messing, hade ni också samma grundsyn när det gäller vikten av att låta södra Norrland ha kvar sin oerhört viktiga nattågsförbindelse söderut. Nu går ni ifrån den här linjen och jag skulle vilja be de socialdemokratiska företrädarna i utskottet att redovisa vad som har hänt. Har vikten av att upprätthålla den här förbindelsen minskat? Har veckopendlandet minskat, eller varför backar ni från den här standpunkten?

Från Centerns sida vill vi gärna betona vikten av att ha kvar den här förbindelsen. Därför har vi en reservation. Jag vill därför yrka bifall till reservation nr 2 avseende mom. 1.

Anf. 80 BIRGITTA WISTRAND (m) replik

Herr talman! Sven Bergström talar nu om att konkurrens inte skulle kunna påverka kostnaderna för inköp av kollektivtrafik. Jag undrar vad han menar med det. Tror inte herr Bergström att det är möjligt att sänka kostnaderna? Har ni alla de pengar som behövs?

Anf. 81 SVEN BERGSTRÖM (c) replik

Herr talman! Vi tror på fri konkurrens, men vi tror inte att det kan ske underverk på kort tid genom konkurrens. Därför menar vi att staten måste ha kvar en hög ambitionsnivå när det gäller de här områdena. Därför är vi också beredda att anslå de här pengarna.

Anf. 82 BIRGITTA WISTRAND (m) replik

Herr talman! Jag sade i mitt anförande att även om trafiken skall subventioneras så kan den konkurrensupphandlas. Den behöver inte heller drivas av SJ. Skall vi kunna få i gång en utveckling så måste vi faktiskt börja förändra och våga ta de här stegen. Vi har sett vilken enorm betydelse det har bara vi sätter i gång konkurrensen. Jag nämnde också Citymails oerhörda betydelse för Postens effektivisering.

Varje litet steg har stor effekt. Det är synd att inte Centerpartiet vill stödja den här typen av diskussion.

Anf. 83 SVEN BERGSTRÖM (c) replik

Herr talman! Moderaternas förslag skulle naturligtvis innebära att de mest trafiksvaga delarna slås ut. Detta är inte attraktivt för de som vill konkurrera med SJ och andra trafikutövare. Den enda konkreta effekten av det moderata förslaget skulle vara att de mest trafiksvaga linjerna i landet skulle läggas ner. Det skulle inte bli någon rusning av trafikutövare. Det visar all erfarenhet.

Anf. 84 RAGNHILD POHANKA (mp)

Herr talman! Det handlar nu om upphandling av järnväg. Miljöpartiet vill öka anslagen för den upphandlingen. För att järnvägstrafiken

skall ökas i sådan omfattning som Miljöpartiet vill behövs flera vagnar. I dag är det brist på vagnar. Miljöpartiet anser att staten likaväl som den satsar på materiel inom försvaret också kan satsa på materiel inom SJ så att man kan effektivisera. Om man sätter in flera vagnar får man också mera kontanter, om tågen går dit de skall när de skall.

Det är viktigt att man tittar på vad det innebär när man drar in olika järnvägar. 13 miljoner behövs t.ex. – eller behövdes åtminstone före jul – för att bevara nattågstrafiken från Gävle–Borlänge ner till Göteborg och från Gävle–Borlänge ner till Malmö. Nu har trafiken försämrats så att man först måste åka till Stockholm när man skall ta nattåget. Det betyder att det blir nästan omöjligt. Vissa dagar kanske man får åka hemifrån halv fem, andra dagar halv åtta. Sedan får man vänta i Stockholm innan man kan åka vidare. Det är så gott som uteslutet att man kan använda förbindelsen till Göteborg.

Det betyder väldigt mycket för hela regionen att man behåller nattåget. Det gäller studenter som nu inte har möjlighet att åka hem över helgerna. Inom regionen finns små högskolor som har vissa linjer som bara finns på ett eller två ställen i landet. Jag talade med en flicka från Malmö som sade att hon inte kan åka hem. Det gäller här även CSN-kortet, men nu diskuterar vi järnvägen. Hon hinner inte åka hem.

Godstrafiken förs också över från järnväg till lastbilar. En del gods har transporterats med det här tåget. Om man lägger samman det här med andra överföringar av gods på andra orter i Sverige är det fråga om en betydande omfattning. På den ena efter den andra orten för man över gods på det sättet.

Miljöpartiet vill alltså satsa de 300 miljonerna – det kanske är 400 miljoner nu – på motorvägen mellan Borlänge och Falun, på vägsatsningar i norra Dalarna och på järnvägen. Frågan om nattåget är inte längre någon lokal fråga. Det handlar om stora sträckor i Sverige.

Jag vill i första hand yrka bifall till vår egen motion som ingår i reservation 3 yrkande 1. I andra hand yrkar jag bifall till Centerns reservation nr 2, även om de 200 miljoner extra som Miljöpartiet vill satsa på järnvägar inte ingår.

Anf. 85 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s)

Herr talman! Staten har enligt 1988 års trafikpolitiska beslut ett övergripande ansvar för transportförsörjningen. Staten upphandlar med denna utgångspunkt regionalpolitiskt viktig interregional persontrafik på järnväg som inte kan upprätthållas på affärsmässiga grunder.

Detta gör man för att människor i glesbygden skall ha någorlunda bra resmöjligheter. Utifrån detta, herr talman, föreslår regeringen i budgetpropositionen att riksdagen skall anvisa 800 miljoner kronor för köp av kollektivtrafik under nästa budgetår, 1995/96, vilket omfattar 18 månader.

Merparten av pengarna, drygt 644 miljoner kronor, föreslås gå till upphandling av interregional tågtrafik. Regeringens medelsberäkning bygger på riksdagens beslut i december 1994 om att staten skall upphandla interregional persontrafik på järnväg för 379 miljoner för nästa

Prot. 1994/95:92

21 april

Köp av kollektivtrafik

Prot. 1994/95:92
21 april

Köp av kollektivtrafik

trafikår, vilket omfattar tolv månader. Vi socialdemokrater ser ingen anledning för riksdagen att frångå detta beslut.

Jag vill vända mig till Centern och Miljöpartiet. Beträffande nattågstrafiken från Dalarna till södra Sverige kan jag säga att SJ, enligt vad utskottet har erfarit, efter riksdagens beslut har ersatt det tidigare nattåget med en nattågsförbindelse där sovvagn sammankopplas med ordinarie nattåg från Stockholm.

Sedan förra året har läget förändrats litet grand. Vi har ett helt annat ekonomiskt läge. Det har vi blivit varse i denna kammare när vi har behandlat de olika förslagen. Det är klart att även detta område får vara med och ta sin del.

Jag vill i sammanhanget också hänvisa till den statliga kommitté som regeringen tillsatte i december 1994. Kommittén skall bl.a. analysera effekten av olika regionalpolitiska åtgärder inom kommunikationssektorn och ställa dessa effekter i relation till kostnaden samt analysera i vilken mån målet om regional balans uppfylls.

Moderaterna anser att man med en ökad konkurrens och en avvecklad tågtrafik på de mest olönsamma sträckorna skulle kunna reducera anslaget för tågupphandlingen med 150 miljoner kronor. Jag delar inte moderaternas uppfattning.

Om människor i glesbygden skall ha möjlighet att nyttja tågtrafik eller annan trafik måste samhället gå in med stöd för att upprätthålla en någorlunda bra trafik. Då kan inte de fria marknadskrafterna få råda.

Birgitta Wistrand talar om avregleringen av flyget. Hon har kanske rätt i vissa avseenden. Men man kan ta Kiruna som ett exempel. Vad har hänt i Kiruna efter avregleringen? Man har fått mycket sämre service. Man har fått en sämre samordning inom länet av flygtrafiken, och det har blivit dyrare. Detta har konkurrensen bidragit till.

Sedan nämner hon Citymail. Jag tycker i och för sig inte att vi skall diskutera Posten när vi behandlar järnvägstrafiken. Men Citymail är ett dåligt exempel. Eller är det den typen av konkurrens som moderaterna vill ha? Skall vi släppa konkurrensen fri och starta en massa företag som, precis som Citymail, inte klarar av sin verksamhet och går i konkurs. Sedan får man köpa över den. Det var ju vad som skedde med Citymail.

Jag kan hålla med om att Postens service och annat har blivit bättre. Men Posten har inte sänkt sina porton under den här perioden.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets hemställan i dess helhet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 86 BIRGITTA WISTRAND (m) replik

Herr talman! Jag vill ta upp två saker. Den ena gäller Citymail. Problemet var ju Postens monopolställning. Det visar att monopolställning betyder bristande effektivitet. Jag vill föra in en diskussion om konkurrens, att konkurrens alltid påverkar effektiviteten när det gäller både service och ekonomi.

Det andra jag vill ta upp är att jag i mitt inledningsanförande sade att kollektivtrafik på räls är särskilt dyrbar. Jag kan mycket väl tänka

mig att köpa busstrafik. Där är det helt andra priser. Det kan alltså bli fråga om helt andra pengar.

Anf. 87 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s) replik

Herr talman! Trafikupphandlingen utförs i dag av en statlig kommitté. Enligt förhandlarnas direktiv skall tågupphandlingen ske i konkurrens mellan olika järnvägsföretag.

Jag tycker inte att vi skall diskutera Citymail i den här kammaren när det handlar om tågtrafik. I och för sig fraktar man post på tåg, men det hör inte hemma här. Jag tyckte att jag redogjorde för min syn på Citymail.

Vi är inte på något sätt emot konkurrens. I direktiven har man också sagt att man snabbt skall se över detta. Man återkommer. Det är mitt svar till Birgitta Wistrand.

Anf. 88 BIRGITTA WISTRAND (m) replik

Herr talman! Jag blev väldigt intresserad när Claes-Göran Brandin sade att man inte på något sätt är emot konkurrens. Jag vill gärna höra vad det betyder.

Anf. 89 RAGNHILD POHANKA (mp)

Herr talman! Förhistorien när det gäller detta nattåg är ganska makaber. Flera gånger har det inte funnits med i tågtidtabellen. Det har hänt att folk t.o.m. har ringt till upplysningen som sagt att det inte går något nattåg. Då är det inte underligt att resandet har minskat. Men nattåget har ändå varit bra belagt.

Miljöpartiet opponerade sig kraftfullt i december 1994 när detta var aktuellt. Vi är mycket för att spara pengar. Vi har alltså ställt upp på besparingarna, men vi menar att man skall överföra en del av de pengar som satsas på stora vägar till underhåll av mindre vägar och järnvägar.

Vägen mellan Gävle och Sundsvall är t.ex. en mycket bra väg. Den skall man bygga ut och förbättra samtidigt som vägen är urdålig längre upp. Där skulle man behöva förbättra. Man är snett ute när det gäller vägarna.

Om t.ex. studenter eller tjänstemän inte kan ta nattåget ena vägen tar de heller inte nattåget den andra vägen. På det här sättet ökar flyg- och biltrafiken i båda riktningarna.

Varje tågförbindelse kan inte bära sig själv. Det måste finnas ett utbud och ett samspel så att det kan fungera. Det finns nu också planer på att lägga ner sovvagnstrafiken på sträckan mellan Stockholm och Göteborg. Hur blir det då med nattågstrafiken från Gävle och Dalarna ner till Göteborg?

När det gäller Malmö finns trafiken troligen kvar, men då blir det en mycket längre och mer problematisk resa. Detta drabbar många, t.ex. handikappade som skall byta tåg i Stockholm.

Prot. 1994/95:92
21 april

Köp av kollektivtrafik

Prot. 1994/95:92
21 april

Köp av kollektivtrafik

Anf. 90 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s)

Herr talman! Den här upphandlingen har skett. Med de pengar som man hade blev det så här. Det är klart att man kan vara missnöjd med mycket, men SJ har också ett ansvar. Vi får väl se vad som händer.

Det har ändå skett litet grand sedan sist. Men man kanske inte är nöjd med det. Sedan skall riksdagen inte fatta beslut om tidtabeller. Det sköter SJ.

Anf. 91 RAGNHILD POHANKA (mp)

Herr talman! Jag vet. Jag tog bara upp ett exempel på hur det har blivit.

Jag har kontrollerat med upplysningen i Gävle att man gör så här när man vill lägga ner tåg. Det är någonting som vi skulle kunna anmärka på. Jag vill inte nämna något namn här, men så är det.

Det är klart att det är svårt att lyfta pengar från arbetsmarknadsutskottet till trafikutskottet. Jag förstår att det finns svårigheter. Men inom infrastrukturens område kan man fördela pengarna och förändra en del. Det handlar inte om stora summor. Om det hade funnits 100 miljoner till, som vi har föreslagit, är det mycket troligt att denna upphandling hade skett.

Anf. 92 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s)

Herr talman! Nu har vi inte dessa 100 miljoner. Då kan vi inte göra den upphandlingen.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 26 april).

8 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Skrivelse

1994/95:217 Samlade åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten

Utrikesutskottets betänkande

1994/95:UU16 Sveriges samarbete med Central- och Östeuropa

Socialutskottets betänkanden

1994/95:SoU13 Om dopning

1994/95:SoU14 Vissa ersättningar till sjukvårdshuvudmännen m.m. för år 1995

1994/95:SoU15 Socialpolitik - inriktning och anslag

1994/95:SoU16 Allmänna arvsfonden

1994/95:SoU17 Vissa ändringar i läkemedelslagen m.m.

1994/95:SoU19 Nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster

1994/95:SoU20 Amalgam m.m.
1994/95:SoU22 Tillsyn över viss laboratorieverksamhet m.m.

Prot. 1994/95:92
21 april

Näringsutskottets betänkande
1994/95:NU18 Näringspolitik

9 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellation framställdes

den 21 april

1994/95:114 av *Birger Schlaug* (mp) till näringsministern om Vattenfall och svensk kärnkraftsavveckling

Interpellationen redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 april.

10 § Anmälan om frågor

Anmäldes att följande frågor framställdes

den 20 april

1994/95:451 av *Marie Wilén* (c) till jordbruksministern om salmonellafritt kött

den 21 april

1994/95:452 av *Sigrid Bolkéus* (s) till kulturministern om arkeologisk undersökningsverksamhet

1994/95:453 av *Lennart Daléus* (c) till miljöministern om utsläppskraven från kärnkraft

1994/95:454 av *Eva Goës* (mp) till miljöministern om kärnavfall från Studsvik

Frågorna redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 april.

Prot. 1994/95:92
21 april

11 § Kammaren åtskildes kl. 13.50.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början t.o.m. 5 § anf. 14 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. anf. 77 och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LISBETH HANSING ENGSTRÖM

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Prot. 1994/95:92
21 april

1 § Meddelande om muntliga frågor till regeringen.....	1
2 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan	1
3 § Hänvisning av ärenden till utskott.....	1
4 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 20 april.....	2
KrU22 Teater, dans och musik.....	2
KrU23 Bibliotek, litteratur och tidskrifter.....	2
KrU24 Bildkonst, konsthantverk m.m.....	3
KrU25 Film m.m.....	3
Beslut om samlad votering.....	4
5 § Statsbudgeten för budgetåret 1995/96, Justitie-, Jordbruks- och Näringsdepartementen.....	4
Jordbruksutskottets betänkande 1994/95:JoU13	4
Anf. 1 INGVAR ERIKSSON (m).....	4
Anf. 2 EVA ERIKSSON (fp).....	8
Anf. 3 MAGGI MIKAELSSON (v).....	10
Anf. 4 INGVAR ERIKSSON (m) replik.....	14
Anf. 5 MAGGI MIKAELSSON (v) replik.....	15
Anf. 6 INGVAR ERIKSSON (m) replik.....	15
Anf. 7 GUDRUN LINDVALL (mp).....	15
Anf. 8 DAN ERICSSON (kds)	20
Anf. 9 INGE CARLSSON (s)	22
Anf. 10 INGVAR ERIKSSON (m) replik.....	26
Anf. 11 INGE CARLSSON (s) replik.....	27
Anf. 12 INGVAR ERIKSSON (m) replik.....	27
Anf. 13 INGE CARLSSON (s) replik.....	27
Anf. 14 MAGGI MIKAELSSON (v) replik.....	28
Anf. 15 INGE CARLSSON (s) replik.....	28
Anf. 16 MAGGI MIKAELSSON (v) replik.....	29
Anf. 17 INGE CARLSSON (s) replik.....	29
Anf. 18 LENNART DALÉUS (c).....	29
Anf. 19 MAGGI MIKAELSSON (v) replik.....	31
Anf. 20 LENNART DALÉUS (c) replik.....	32
Anf. 21 MAGGI MIKAELSSON (v) replik.....	32
Anf. 22 LENNART DALÉUS (c) replik.....	33
Anf. 23 GUDRUN LINDVALL (mp) replik.....	33
Anf. 24 LENNART DALÉUS (c) replik.....	34

Prot. 1994/95:92
21 april

Anf. 25	GUDRUN LINDVALL (mp) replik	34
Anf. 26	LENNART DALÉUS (c) replik	35
Anf. 27	INGVAR ERIKSSON (m) replik	36
Anf. 28	LENNART DALÉUS (c) replik	36
Anf. 29	INGVAR ERIKSSON (m) replik	36
Anf. 30	LENNART DALÉUS (c) replik	37
Anf. 31	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	37
Anf. 32	DAN ERICSSON (kds) replik	41
Anf. 33	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	42
Anf. 34	DAN ERICSSON (kds) replik	42
Anf. 35	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	43
Anf. 36	GUDRUN LINDVALL (mp) replik	43
Anf. 37	ANDRE VICE TALMANNEN	44
Anf. 38	GUDRUN LINDVALL (mp) replik	44
Anf. 39	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	44
Anf. 40	GUDRUN LINDVALL (mp) replik	44
Anf. 41	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	45
Anf. 42	MAGGI MIKAELSSON (v) replik	45
Anf. 43	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	46
Anf. 44	MAGGI MIKAELSSON (v) replik	46
Anf. 45	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	47
Anf. 46	INGVAR ERIKSSON (m) replik	47
Anf. 47	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	48
Anf. 48	INGVAR ERIKSSON (m) replik	48
Anf. 49	ANDRE VICE TALMANNEN	48
Anf. 50	INGVAR ERIKSSON (m) replik	49
Anf. 51	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	49
Anf. 52	LENNART BRUNANDER (c)	49
Anf. 53	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	51
Anf. 54	LENNART BRUNANDER (c) replik	51
Anf. 55	INGVAR ERIKSSON (m) replik	51
Anf. 56	LENNART BRUNANDER (c) replik	52
Anf. 57	INGVAR ERIKSSON (m) replik	52
Anf. 58	LENNART BRUNANDER (c) replik	52
Anf. 59	MARIE WILÉN (c)	52
Anf. 60	INGVAR ERIKSSON (m) replik	53
Anf. 61	MARIE WILÉN (c) replik	53
Anf. 62	DAN ERICSSON (kds)	53
Anf. 63	MARIE WILÉN (c)	54
	(Beslut fattades efter 6 §.)	54
6 §	(forts. från prot. 91) Vägverket (forts. TU18)	54
Anf. 64	GUDRUN LINDVALL (mp)	54
Anf. 65	RAGNHILD POHANKA (mp)	55
Anf. 66	LENNART NILSSON (s)	57
Anf. 67	ELISA ABASCAL REYES (mp) replik	58
Anf. 68	PER LAGER (mp) replik	58

Anf. 69 LENNART NILSSON (s) replik.....	58
Anf. 70 PER LAGER (mp) replik.....	59
Anf. 71 LENNART NILSSON (s) replik.....	59
Anf. 72 BÖRJE NILSSON (s).....	60
Anf. 73 HANS ANDERSSON (v).....	60
Anf. 74 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik.....	62
Anf. 75 HANS ANDERSSON (v) replik.....	62
Anf. 76 JAN-OLOF FRANZÉN (m).....	62
Beslut.....	63
JoU13 Statsbudgeten för budgetåret 1995/96 (Justitiedepartementet, Jordbruksdepartementet och Näringsdepartementet).....	63
TU18 Vägverket.....	64
Beslut om uppskjuten votering.....	66
Meddelande om aktuell debatt.....	66
Anf. 77 ANDRE VICE TALMANNEN.....	66
7 § Köp av kollektivtrafik.....	67
Trafikutskottets betänkande 1994/95:TU19.....	67
Anf. 78 BIRGITTA WISTRAND (m).....	67
Anf. 79 SVEN BERGSTRÖM (c).....	69
Anf. 80 BIRGITTA WISTRAND (m) replik.....	70
Anf. 81 SVEN BERGSTRÖM (c) replik.....	70
Anf. 82 BIRGITTA WISTRAND (m) replik.....	70
Anf. 83 SVEN BERGSTRÖM (c) replik.....	70
Anf. 84 RAGNHILD POHANKA (mp).....	70
Anf. 85 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s).....	71
Anf. 86 BIRGITTA WISTRAND (m) replik.....	72
Anf. 87 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s) replik.....	73
Anf. 88 BIRGITTA WISTRAND (m) replik.....	73
Anf. 89 RAGNHILD POHANKA (mp).....	73
Anf. 90 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s).....	74
Anf. 91 RAGNHILD POHANKA (mp).....	74
Anf. 92 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s).....	74
(Beslut skulle fattas den 26 april).....	74
8 § Bordläggning.....	74
9 § Anmälan om interpellationer.....	75
1994/95:114 av <i>Birger Schlaug</i> (mp) till näringsministern om Vattenfall och svensk kärnkraftsavveckling.....	75
10 § Anmälan om frågor.....	75

Prot. 1994/95:92
21 april

1994/95:451 av <i>Marie Wilén</i> (c) till jordbruksministern om salmonellafritt kött.....	75
1994/95:452 av <i>Sigrid Bolkéus</i> (s) till kulturministern om arkeologisk undersökningsverksamhet	75
1994/95:453 av <i>Lennart Daléus</i> (c) till miljöministern om utsläppskraven från kärnkraft	75
1994/95:454 av <i>Eva Goës</i> (mp) till miljöministern om kärnavfall från Studsvik.....	75
11 § Kammaren åtskildes kl. 13.50.....	76